

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nika Petrovčič
**Ozaveščenost o demenci med stanovalci doma za stare
ljudi in njihov odnos do stanovalcev z demenco**
Diplomsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Nika Petrovčič
**Ozaveščenost o demenci med stanovalci doma za stare
ljudi in njihov odnos do stanovalcev z demenco**
Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ljubljana, 2024

Zahvala

Zahvaljujem se izr. prof. dr. Jani Mali najprej za sprejeto mentorstvo, nato pa še za vso pomoč, podporo in vodenje skozi celoten proces pisanja diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi pomočnici direktorice Doma starejših občanov Ljubljana Vič-Rudnik, enota Bokalce in ostalim zaposlenim za vso pomoč in nasvete ter stanovalcem za sodelovanje in izkazano voljo.

Iskreno hvala vsem, ker brez vas moje diplomsko delo ne bi nastalo !

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Nika Petrovčič

Mentorica: Izr. prof. dr. Jana Mali

Kraj: Ljubljana

Leto: 2024

Št. strani: 189

Št. prilog: 5

Ozaveščenost o demenci med stanovalci doma za stare ljudi in njihov odnos do stanovalcev z demenco

Povzetek diplomskega dela :

V teoretičnem delu sem najprej predstavila demenco in njene glavne značilnosti, kot so prevalenca demence v Sloveniji, znaki, stopnje, vzroki nastanka in možnost zdravljenja. Nato sem pisala še o modelih razumevanja demence, kjer sem omenila biomedicinski model, psihološki model, sociološki model in socialnodelovni model. Predstavila sem tudi stigmo in mite na področju demence ter opredelila ravni stigme, navedla načine odprave omenjenih in poglavje zaključila z ozaveščanjem na področju demence, na primer s strani društev. Potem sem predstavila tudi domačo in institucionalno oskrbo, kjer sem se osredotočila na domove za stare ljudi in znotraj njih na modele oskrbe (ki so integrirani, segregirani, delno segregirani in gospodinjske skupine), odnose med stanovalci in pomembnost sporazumevanja. Zadnje poglavje v teoretičnem uvodu se je osredotočalo na socialno delo z ljudmi z demenco. Predstavila sem koncepte, metode, naloge in vloge socialnega dela na tem področju. V poglavju Metodologija sem predstavila kvalitativno raziskavo, kjer je bil glaven namen ugotoviti, kaj bi bilo v praksi potrebno narediti za boljšo ozaveščenost in za kakovostnejše odnose do ljudi z demenco. Pri raziskovanju me je najbolj zanimalo, kako stanovalci razumejo pojem demence, kje so imeli možnost spoznavati demenco, kakšne izkušnje imajo s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi in kaj potrebujejo za večje sodelovanje. Ugotovila sem, da so stanovalci dobro ozaveščeni o demenci. Pod pojmom demenca so se najpogosteje pojavile predstave o bolezni, načinu, kako se bolezen kaže, z raziskanostjo demence in vzrokom njenega nastanka. Znajo na primer prepoznati človeka z demenco, poznajo njegove potrebe in prepoznajo, kje potrebujejo pomoč, vedo kdo vse in kako lahko poskrbi zanj. O demenci so se večinoma informirali preko medijev. Glede ozaveščenosti starih ljudi o demenci menijo, da je različna, strinjajo se, da je ozaveščenost danes boljša kot v preteklosti. Zavedajo se, da ozaveščenost vpliva na odnos do ljudi z demenco. Svoje sostanovalce z demenco doživljajo pozitivno, medtem ko srečanje z njimi nekoliko slabše. Menijo, da so s strani ostalih stanovalcev stanovalci z demenco različno sprejeti. Varovanega oddelka večina ni imela možnost videti in spoznati. S stanovalci z demenco jih manj kot polovica sodeluje preko dejavnosti, pogovora in druženja. Za boljše sporazumevanje in sodelovanje bi potrebovali nasvete strokovnjakov. Predlagam, da se jim omogoči druženje s stanovalci iz varovanega oddelka in pogovorne skupine ali predavanja o demenci.

Ključne besede: stigma, varovani oddelek, oskrba, sodelovanje, sporazumevanje

GRADUATION THESIS INFORMATION

Name and Surname: Nika Petrovčič

Mentor: Assoc. Prof. Dr. Jana Mali

City: Ljubljana

Year: 2024

No. of Pages: 189

No. of Appendices: 5

Awareness of dementia among residents of the home for older people and their attitudes towards residents with dementia

Graduation Thesis Abstract:

In theoretical part I presented dementia and its main characteristic, such as prevalence in Slovenia, symptoms, stages, causes and possible treatment. Then I wrote about models on understanding dementia, where I mentioned the biomedical mode, psychology model, sociology model and social work model. I also presented stigma and myths and defined levels of stigma and ways of their elimination. I concluded the chapter with awareness raising about dementia, for example by organizations. Then I presented home and institutional care, where I focused on homes for older people and within them on models of care (which are integrated model, segregated model, half segregated model and household groups), relationships among residents and importance of communication. In last chapter in theoretical part, I focused on social work with people with dementia. I presented concepts, methods, tasks and roles of social work. Regarding the methodology, I presented the qualitative research, where main purpose was to find out, what should be done in practice for better awareness and for better relationships toward people with dementia. During my research, I was most interested in how residents understand the concept of dementia, where they had opportunity to learn about dementia, what experience they had with residents with dementia in retirement home and what they need for better cooperation. I found out that residents are aware of dementia. Under the term of dementia, they most often imagined disease, way of showing disease, investigation and cause of occurrence. They know how to recognise person with dementia, they know their needs and where they need help and they also know who can take care of them. They are most often informed about dementia through media. They consider awareness about dementia among older people differently and they also agree that awareness is better today than in the past. They are aware of importance of better awareness and its influence on better relationships toward people with dementia. They experience their co-residents positively, while meeting them less positively. They believe that residents with dementia are differently accepted among other residents. The majority did not have the opportunity to see and know the protected section. Less than half of them cooperate with resident with dementia through clubs, conversations and socializing. For better communication and cooperation they expressed the need for advice from experts. I suggest to give residents opportunity to socialize with residents from protected section and organise talk groups and lectures about dementia.

Keywords: stigma, secure ward, care, cooperation, communication

Kazalo vsebine:

1.	Teoretični uvod	1
1.1.	Opredelitev demence in njenih značilnosti.....	1
1.2.	Razumevanje demence skozi različne modele.....	3
1.3.	Stigma in miti o demenci	7
1.4.	Modeli oskrbe za ljudi z demenco v domovih za stare ljudi.....	9
1.5.	Socialno delo na področju dela z ljudmi z demenco	12
2.	Opredelitev problema	16
3.	Metodologija	17
3.1.	Vrsta raziskave.....	17
3.2.	Raziskovalni instrumenti.....	17
3.3.	Populacija in vzorčenje	17
3.4.	Zbiranje podatkov.....	17
3.5.	Obdelava in analiza podatkov.....	18
4.	Rezultati	20
4.1.	Poznavanje in razumevanje demence	20
4.1.1.	Predstava pojma	20
4.1.2.	Občutki in čustva	21
4.1.3.	Znaki demence.....	21
4.1.4.	Oblike demence	22
4.1.5.	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	22
4.1.6.	Vrsta pomoči.....	23
4.1.7.	Vrsta potrebe.....	23
4.1.8.	Vrsta oskrbe.....	24
4.2.	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci	24
4.2.1.	Vir pridobivanja znanja	24
4.2.2.	Ozaveščenost starih ljudi	24
4.2.3.	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	25
4.2.4.	Pomen večje ozaveščenosti	25
4.2.5.	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	26
4.2.6.	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	26
4.3.	Izkušnje s stanovalci z demenco	27
4.3.1.	Doživljanje stanovalcev z demenco	27
4.3.2.	Doživljanje srečanja s stanovalci z demenco.....	27
4.3.3.	Poznavanje varovanega oddelka.....	27
4.3.4.	Doživljanje varovanega oddelka	27
4.3.5.	Pojav konfliktov	28
4.3.6.	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	28

4.4.	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence.....	28
4.4.1.	Možnosti sodelovanja s stanovalci z demenco	28
4.4.2.	Način sporazumevanja	29
4.4.3.	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja.....	29
4.4.4.	Bivanje na istem hodniku in v isti sobi s stanovalcem z demenco	29
5.	Razprava.....	31
6.	Sklep.....	35
7.	Predlogi	37
8.	Uporabljena literatura	38
9.	Priloge	43
9.1.	Priloga 1: Smernice za intervju	43
9.2.	Priloga 2: Zapisi intervjujev.....	44
9.2.	Priloga 3: Odprto kodiranje	80
9.3.	Priloga 4: Osno kodiranje	173
9.4.	Priloga 5: Odnosno kodiranje	189

Kazalo tabel:

Tabela 1: Primer odprtega kodiranja 18

1. Teoretični uvod

1.1. Opredelitev demence in njenih značilnosti

V današnjem času je demenca zelo pogost pojav, ki ga vse bolj raziskujejo številni strokovnjaki z različnih področij. Po Mali, Mešl in Riher (2011, str. 13) beseda demenca izvira iz latinske besede »demens«, ki pomeni ob pamet. Obstaja več vrst definicij demence, vendar je najpomembnejša predvsem naslednja. World Health Organization (1992, str. 45) navaja, da je demenca sindrom, ki je posledica bolezni možganov, po navadi kronične ali napredujoče narave, pri kateri pride do motenj v več višjih kortikalnih funkcijah, ki vključujejo spomin, mišljenje, orientacijo, razumevanje, računanje, učenje, govor in presojo. Druga od možnih definicij je po Ošlak in Musil (2017, str. 74), da z besedo demenca opisujemo skupino simptomov, ki so posledica motenj v delovanju možganov, pri tem pa gre za nevrolško degenerativen sindrom, ki povzroči funkcijske in kognitivne okvare ter posledično lahko tudi smrt. Med kognitivne okvare tako sodijo motnje koncentracije, spomina, jezika, izvršilnih funkcij in vizualno-specialnih sposobnosti.

Alzheimer Europe (2019, str. 80) ocenjuje, da je bilo v Sloveniji leta 2018 34.137 ljudi z demenco. Število obolelih pa bi se leta 2050 podvojilo na 65.892. Tako naj bi leta 2050 ljudje z demenco predstavljali kar 3,40 odstotkov prebivalstva v primerjavi z 1,65 odstotkov v letu 2018. Ključen dejavnik te spremembe naj bi bil povečanje števila starih ljudi, starejših od 65 let in v starostni skupini nad 85 let (saj se bo povečala življenjska doba človeka in z njo tudi število obolelih z demenco), ki naj bi se podvojila med letom 2018 in 2050.

Bilban (2017, str. 51) meni, da so znaki demence postopna izguba spomina, ponavljanje enakih vprašanj, težave pri sporazumevanju, upad intelektualnih funkcij, nezmožnost presoje in organizacije, iskanje, izgubljanje in prelaganje stvari, vedenjske in osebnostne spremembe, težave pri časovni orientaciji, težave pri prostorski orientaciji, spremembe čustvovanja in vedenja, zapiranje vase, izogibanje ljudem in težave pri dnevni opravilih. Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 7) pojasnjujejo, da se posledice demence kažejo tako pri posameznikovih odnosih z družino, sorodniki, prijatelji, znanci, sosedi in strokovnjaki kot v posameznikovem socialnem funkcioniranju.

Znaki demence se lahko razlikujejo tudi glede na stopnjo bolezni, ki je lahko zgodnja stopnja, srednja stopnja in pozna stopnja. World Health organization (2012, str. 72) opozarja, da so za človeka z demenco pri zgodnji stopnji značilni pozabljivost (zlasti glede stvari, ki so se nedavno zgodile), težave s sporazumevanjem (na primer človek z demenco težje najde prave besede), izgubljanje na krajih, izguba občutka za čas (vključno z dnevom, mesecem, letom in letnim

časom), težave pri odločanju in ravnanju z osebnimi financami, težave pri opravljanju lažjih gospodinjskih opravil, zmanjšana aktivnost, nemotiviranost za delo in izguba zanimanja za stvari ter sprememba razpoloženja (pojavi se lahko depresija ali pa tesnoba, lahko se občasno odziva tudi z jezo ali agresijo). Alzheimer's Society (2020, str. 8-9) poleg omenjenih doda še težave pri razmišljanju in načrtovanju, vidno-zaznavne težave (ki vplivajo na oceno razdalje) in zaprtost vase.

Po World Health Organization (2012, str.72) so za človeka pri zmerni demenci značilni pozabljivost (zlasti na nedavne dogodke, ljudi in imena), izgubljanje, težave pri sporazumevanju (še posebno pri govoru in razumevanju), nezmožnost samostojnega življenja brez podpore drugih ljudi, spremembe v vedenju (tako se pojavi na primer tavanje in ponavljanje istih stvari), motnje spanja in halucinacije. Alzheimer's Society (2020, str.10) pravi, da so pogosti znaki še težje prepoznavanje prijateljev in družine, blodnje in paranoja.

Pri zadnji stopnji so za človeka z demenco značilni nezavedanje časa in kraja, oteženo razumevanje, težave pri prepoznavanju njemu znanih ljudi in predmetov, nezmožnost samostojnega hranjenja, težave z zadrževanjem blata in vode, sprememba mobilnosti (ki se kaže kot nezmožnost hoje, vezanost na posteljo in invalidski voziček). Pomembno je vedeti, da so lahko pri vsakem človeku simptomi po stopnjah malo drugačni (World Health Organization, 2012, str. 72). Alzheimer's Society (2020, str.12) pravi, da si v zadnji stopnji postanejo simptomi vseh vrst demence podobni. Ta stopnja je najkrajša in traja eno do dve leti.

Poleg znakov, vezanih na stopnje bolezni, je za razumevanje demence pomembno poznati tudi njene vzroke nastanka. Stokin (2009, str. 25) navaja dva dejavnika tveganja, na katera nimamo možnosti vplivati. To sta predvsem starost in dednost. Preostale dejavnike po Stokinu (2009, str. 25) lahko razdelimo v tri skupine, ki so nevrodegenerativni procesi, možganskožilne bolezni in druge bolezni. Nevrodegenerativni procesi so eden izmed pogostejših vzrokov, ki povzročijo demenco. Ob tem pa Muršec (2008, str. 40) navaja, da so vzroki demence večinoma nepojasneni in raznoliki. Pomembna dejavnika tveganja sta po njegovem zapisu dednost in starost človeka nad 65 let. Med pogojne dejavnike tveganja pa po Muršec (2008, str. 40) spadajo predvsem pomanjkanje vitamina B, povišana maščoba v krvi, bolezni ščitnice, prekomerno uživanje alkohola, kajenje in ženski spol. Pogosto tveganje je tudi nizka stopnja izobrazbe, kjer je razlog, da so bili ljudje manj miselno aktivni v mladosti in odrasli dobi. Miselne vaje in miselna aktivnosti, lahko namreč odložijo pojav bolezni za nekaj let.

Strokovnjaki iz nevladne organizacije Spominčica opozarjajo, da je pomembno, da ljudje čim prej spoznajo, da gre za demenco (Spominčica, 2024). Ključnega pomena je, da se ob zgodnjem odkritju demence hitro ukrepa in tako pomaga pri upočasnitvi napredovanja bolezni.

Pravočasna diagnoza lahko poveča kakovost življenja (Kejžar idr., 2020, str. 126). Ljudje z demenco pogosto sami ne želijo k zdravniku, zato je pomembno, da jih sorodniki čim prej pospremiijo do osebnega zdravnika, specialista družinske medicine, ki ob sumu na demenco človeka z demenco napoti na pregled k specialistu, ki postavi diagnozo in predpiše zdravljenje in navodila za vnaprej (Spominčica, 2024).

Kejžar idr. (2020, str.126-127) pravijo, da demence do sedaj še ni možno pozdraviti, proces kognitivnega upada je namreč možno le odložiti, zato se na področju lajšanja simptomov in upočasnitve napredovanja uporabljajo predvsem farmakološko zdravljenje in nefarmakološki pristopi. Pojasnjujejo, da farmakološko zdravljenje pomeni zdravljenje z zdravili, ki olajšajo sam potek bolezni, ne morejo pa jo za stalno zaustaviti in pozdraviti. Kljub neozdravljivosti demence pa se z uporabo zdravil človeku z demenco lahko omogoči kvalitetnejše življenje. Premuš Marušič in Deberšek (2015, str. 9) menita, da so zdravila, ki pomagajo pri demenci antidementivi, ki nekaterim ljudem koristijo bolj in nekaterim manj. Darovec idr. (2014, str. 503) pojasnjujejo, da se pri psihotičnih motnjah uporabljajo antipsihotiki. Uporabi se jih le v primeru, če gre za agresivno vedenje ali po tem, ko so porabili že vse nefarmakološke možnosti. Kejžar idr. (2020, str.128-129) ob tem dodajo, da je pri nefarmakološki oskrbi najpomembnejše, da se upošteva želje in zmožnosti človeka z demenco. Aktivnosti nefarmakološke oskrbe so lahko na primer dnevne aktivnosti, vaje joge, pilatesa, meditacija, ustvarjanje, stik s hišnim ljubljencekom in ogledovanje spominov.

Demenca je bolezen, ki se kaže na različne načine. Znaki demence se po stopnjah razlikujejo in vsaka stopnja prinaša za strokovnjake in ljudi z demenco nove izzive. Pri tem pa se znaki skozi stopnje vidno poslabšujejo. Vzrokov zanjo je veliko, zdravila za njeno ozdravitev pa v medicini še vedno odkrivajo. Glede na to, da številne raziskave kažejo, da bo v prihodnosti demence vedno več, je ključnega pomena, da se to področje še podrobneje razišče. Pomembno je, da se natančno spozna, ko gre v posameznem primeru za demenco ter se na podlagi tega ustrezno ukrepa.

1.2. Razumevanje demence skozi različne modele

Za dobro poznavanje pogledov strok na demenco je dobro poznati, kako modeli z različnih področij razumejo demenco. Poznamo namreč različne modele, denimo biomedicinski model, psihološki model, sociološki model in socialnodelovni model.

Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 14) pojasnjujejo, da biomedicinski model razume demenco kot bolezen, ki je posledica organske poškodovanosti možganov. Ob tem Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 17) pojasnjujejo: »Razumevanje demence v okviru biomedicinskega modela lahko

razdelimo na tri točke. Prvič, demenca je patološka značilnost posameznika, za katero je značilno nenormalno poslabšanje kognitivnih funkcij. Drugič, kronična demenca ima somatski ali organski izvor, ki ga povzroča napredujoče slabšanje delovanja možganov. Tretjič, čeprav boleznini ni mogoče pozdraviti, saj je demenca bolezen, ki jo na področju medicine še proučujejo, jo poskušajo zdraviti in nadzorovati.« Omenjeni model se bolj osredotoča na zdravstveno kot socialno področje, saj poudarja, da je demenca bolezen.

Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 14) navajajo pri biomedicinskem modelu več vrst demence, ki so Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, demenca z Lewyjemi telesci, frontotemporalna demenca, mešana demenca, Creutzfeldt Jacobova bolezen, demenca pri Parkinsonovi bolezni in demenca zaradi alkoholizma.

Alzheimerjeva demenca je najbolj pogosta oblika demence pri ljudeh, starejših nad 65 let. Z njo zbolevalo večinoma ženske. Ljudje, ki imajo Alzheimerjavo demenco, imajo najpogosteje težave pri pomnjenju, abstraktnem mišljenju, presoji. Pokažejo se tudi spremembe pri vedenju, razpoloženju in čustvih (Webster, 2021, str. 26). Vaskularna demenca je druga najpogostejša oblika demence. Nastane zaradi zmanjšane pretoka krvi v možgane zaradi kapi ali bolezni žil. Vpliva na kognitivne sposobnosti (Young Lee, 2011, str. 66). Demenca z Lewyjemi telesci predstavlja do 20 odstotkov primerov. Ljudje, ki z njo zbolijo, imajo pogosto težave s pozornostjo, slabše kognitivne sposobnosti, lahko pa se pojavijo tudi halucinacije (Frank, 2003, str. 1309). Frontotemporalna demenca je redkejša oblika demence. Prizadene temporalni in čelni režnji možganov. Zgodnji simptomi so težave pri iskanju besed, težave pri govoru in pri razumevanju (Mollah idr., 2023, str. 1). Pri mešani obliki demence človek kaže simptome Alzheimerjeve in vaskularne demence. Pojavlja se v 22 odstotkih primerov (Custodio idr., 2017, str. 364). Creutzfeldt Jacobova bolezen je redka in hitro napredujoča oblika demence. Povzročajo jo beljakovine, imenovane prioni (Uttley idr., 2020, str. 1). Parkinsonova bolezen vpliva na gibanje, sčasoma pa lahko povzroči kognitivni upad, kar povzroči demenco pri Parkinsonovi bolezni. Kognitivni simptomi so predvsem težave s spominom, težave pri reševanju zapletenih nalog in oslABLjeno razmišljanje (Zohuri in Dalili, 2023, str. 2). Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 16) pojasnjujejo, da demenca zaradi alkoholizma nastane zaradi pretiranega uživanja alkohola in pomanjkanja vitamina B. Človek doživi amnezijo, lahko pa je prizadet tudi kratkoročni spomin in ostale kognitivne funkcije.

Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 18-20) o psihološkem modelu pravijo: »Psihološke razlage demence temeljijo na terapevtskem razumevanju, ki ponuja drugačen pogled od biomedicinskega. Poudarek ni v demenci in nesprejemljivem vedenju posameznikov, temveč v sprejemanju oseb z demenco kot enkratnih osebnosti s prav takšnimi potrebami, kot jih imamo

vsi, ki demence nimamo.« Psihološki model se bolj usmerja na področja psihologije, kot so na primer vedenje, potrebe in osebnost človeka. V omenjeni model se po Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 18-20) uvrščajo različni psihološki koncepti dela, ki so usmerjeni v razvijanje instrumentov in ocenjevalnih lestvic. Nevropsihologija je znanstvena disciplina, ki se zanima za iskanje primanjkljajev v delovanju spomina in merjenje stopnje primanjkljajev. Ena od psiholoških znanosti, ki je pripevala k razumevanju demence, je behavioristična smer psihologije, ki nas opozarja, da je obnašanje ljudi z demenco potrebno razmeti kot odnos med nevtropatološkimi spremembami. Po Javed in Kakul (2012, str. 111) z razumevanjem temeljnih vzrokov nastanka simptomov in uporabo behaviorističnih načel posamezniki z demenco lahko doživijo izboljšano kakovost življenja in bolj sodelujejo s svojo okolico. Mali, Mešl in Rihter (2011, st. 18-20) jo pojasnjujejo s Freudovo teorijo psihoanalize in z njo povezano metodo psihoanalitske psihoterapije. Dolgo časa so bili ljudje z demenco zanjo nezanimivi, potem pa se je skozi leta to spremenilo, saj so avtorji začeli navajati dobre izkušnje dela z njimi. Omenjali so, da ima odnos med klientom in psihoterapevtom pozitiven vpliv na klienta. Pomembna je bila tudi sistemska psihoterapija, s katero je povezana družinska terapija, ki se zanima predvsem za družinski kontekst. Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 115) pravi, da je družinska terapija usmerjena v reševanje konfliktov znotraj družine oziroma v raziskovanje njihovih potreb in predvsem podpore. Po Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 20) za sistemske psihoterapije ljudi z demenco na začetku niso bili zanimivi. To pa so postali šele, ko so ugotovili, da so razsežnosti demence takšne, da vplivajo tudi na vlogo in naloge družinskih članov.

Sociološki model poudarja pomen interakcije med ljudmi z demenco in ljudmi iz njihove socialne mreže (Marshall, 2005, str. 18). Pomembna je sociologija, ki se kot veda ukvarja z raziskovanjem družbe, družbenim življenjem in življenjem posameznika v njej. Pomembno je omeniti tudi funkcionalizem. Pri njem gre za sklop medsebojno povezanih delov, ki skupaj sestavljajo celoto. Če želimo razumeti kakšen del družbe, to zahteva analizo njegovega odnosa do ostalih delov in ob tem tudi njegovega doprinosa k ohranjanju celotne družbe. Simbolični interakcionizem je druga pomembna sociološka teorija (Mali, Mešl in Rihter, 2011, str. 22-23). Obravnava način, na katerega posamezniki ustvarjajo in vzdržujejo družbo skozi interakcije (Carter, 2015, str. 1). Daje nam pomembna spoznanja za lažje razumevanje demence. Eno pomembnejših spoznanj je, da lahko družbeno delovanje razumemo z vidika pomenov, ki jim jih pripisuje posameznik. Interakcionisti so imeli tudi svoj pogled na deviantnost, kjer so svojo pozornost usmerili na raziskovanje odnosov med deviantnimi osebami in tistimi, ki te osebe tako opredeljujejo (Mali, Mešl in Rihter, 2011, str. 23-24). Pomembna je tudi fenomenologija, ki ima različen pomen za različne ljudi. Husserl je jo zgradil kot metodo oziroma način

pridobivanja spoznanja. Pri tem pa je fenomen kot lastna izkušnja, ki jo spoznavamo (Lamovec, 1994, str. 201). Njen pristop se ukvarja s procesom etiketiranja in se bolj osredotoča na raziskovanje subjektivnega stanja posameznikov. Zanima jih, kaj je deviantnost, in verjamejo, da samo človek z izkušnjo demence lahko prispeva dovolj natančne podatke o demenci. Poleg vseh omenjenih pa je potrebno pojasniti še feministično perspektivo, ki se osredotoča na zmanjševanje neenakosti med obema spoloma in pojasnjuje, da so večinoma ženske v populaciji ljudi z demenco (ker ženske dočakajo višjo starost in ker je demenca bolezen, ki se bolj pojavlja v starosti) (Mali, Mešl in Rihter, 2011, str. 25-26).

Najpomembnejši za socialno delo pa je socialnodelovni model razumevanja demence. Zanj je značilno, da je v centru naše pozornosti človek z demenco in ne demenca kot bolezen (Mali, Mešl in Rihter, 2011, str. 7). Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 29) pišejo, da je vloga socialnega delavca v tem, da odkriva, mobilizira in raziskuje vire moči in potencialne vire v posamezniku. Ob tem Mali (2008, str. 71-76) navaja, da socialni delavci upoštevajo načela socialnega dela, ki so partnerstvo, perspektiva moči, zagovorništvo, antidiskriminacijska usmeritev, socialne mreže in skupnostna skrb. Pri partnerstvu gre za to, da uporabnik in socialni delavec enakovredno sodelujeta pri reševanju težav in socialni delavec verjame v sposobnost in kompetentnost uporabnika. Perspektiva moči socialnega delavca usmeri, da išče vire moči v uporabniku ter ga vidi na drugačen in boljši način. Namen zagovorništva je, da se poveča občutek moči v posamezniku, s tem pa se mu na primer pomaga pri tem, da postane asertivnejši, izboljša kvaliteto življenja in ima možnost več izbir. Antidiskriminacijska usmeritev socialnega delavca se usmeri proti slabemu odnosu zaradi različnosti, neustrezni obravnavi in predsodkom. Socialne mreže pomenijo povezavo človeka z ljudmi v njegovem okolju, skupnostna skrb pa je kolektivno oblikovana in ima za cilj povečati kvaliteto življenja znotraj skupnosti ter vzpostavljati prilagodljivih mrež pomoči. Milošević Arnold (2000, str. 258) opredeli profesionalne vloge socialnega delavca, ki so predvsem svetovalec, pogajalec, izvajalec ukrepov, zastopnik in preskrbovalec.

Omenjeni modeli se razlikujejo po tem, kako gledajo na demenco. Biomedicinski se osredotoča na demenco kot na bolezen in patologijo (pri tem ne upošteva človeka z demenco kot enkratnega človeka s svojimi spodobnostmi). Med sociološkim modelom, psihološkim modelom in socialnodelovnim modelom (kot najpomembnejši za socialno delo) pa so opazne nekatere podobnosti (ne poudarjajo bolezni, ampak predvsem človeka z demenco).

1.3. Stigma in miti o demenci

O mitih danes slišimo veliko in včasih ne vemo, ali so resnični ali ne. Manj pogosto pa slišimo za stigo, ki ostaja še vedno prekrita, tudi na področju demence. Miti so po Hale (2020) konceptualizirani kot dezinformacije, napačne predstave, lažna prepričanja ali zmotne trditve. Lahko jih najdemo na vseh področjih človekovega življenja. Včasih so lahko neškodljivi, lahko pa vodijo do slabih odločitev in negativnih posledic. Ohranjajo se skozi generacije in prenašajo preko besednega sporazumevanja. Stigma je v primerjavi z njimi vedno negativna. Knežević Hočevar (2021, str. 17) pravi še, da je stigmatiziranje univerzalen pojav, ki ogroža vrednote človeka v njegovem lastnem svetu. Prisoten je povsod in v vseh obdobjih. Grkman, Mavrič, Lovrenčič in Lovrenčič (2022, str. 204) pravijo, da je stigma podcenjena problematika, saj jo je težje raziskovati. Mitom in stigmi je tako skupno, da so prisotni na različnih področjih in skozi več obdobj človeške zgodovine. Razlikujeta pa se v tem, da je stigma vedno škodljiva in negativna, miti pa so lahko včasih neškodljivi.

O besedi stigma Knežević Hočevar (2021, str. 21) pravi: »Stigma je širok pojem, ki zajema številne in pomensko raznolike opredelitve. Beseda izhaja iz grške besede *stigma*, *stigmatos*, katere slovenski prevod je vbod ali pega. Prvi pomen besede stigma se torej po slovarju nanaša na vtisnjeno ali vžgano znamenje, celo žig, npr. v antiki na sužnjem telesu. Njen nadaljnji pomen pa se že pripisuje kakršnemukoli sramotnemu znamenju.« Evans (2018, str. 264-265) navaja, da se stigma lahko pojavi na treh ravneh. Prva raven se imenuje samostigma, o njej pa govorimo, če človek ponotranji slabšalna prepričanja in razmišljanja. Druga raven je javna stigma, ki se kaže skozi reakcije laikov do stigmatiziranih posameznikov ali skupin. Tretja raven pa je stigma z asociacijo, ki obsega čustva in prepričanja tistih, ki obkrožajo ljudi z demenco, to so po navadi družinski člani in strokovnjaki.

Flaker (2011, str. 13) pojasnjuje, da je beseda demenca pokrivajoča etiketa in deluje na način stigme. Uporablja se kot mehanizem razlaganja človeka, ki je označen kot »dementen«. Batsch in Mittelman (2012, str. 5) razložita, da stigma ljudem z demenco preprečuje, da bi bolj blažili simptome demence in pravočasno poiskali pomoč. Povzroča tudi, da se strokovnjaki in institucije obnašajo na načine, ki niso v pomoč ljudem z demenco. To se nanaša na primer na to, da poudarjajo bolj simptome, kot pa podpirajo sposobnosti, ki jih imajo ljudje z demenco. V povezavi s tem pa Grkman, Mavrič, Lovrenčič in Lovrenčič (2022, str. 204) pojasnjujejo, da vse to pripomore k slabšemu poteku bolezni ter hkrati k slabši kakovosti življenja človeka z demenco in njegovih sorodnikov.

Mali (2022 str. 139) opozarja, da so ljudje z demenco pogosto izključeni iz raziskav na različnih področjih. Na primer pri raziskovanju stigmatizacije jih strokovnjaki izključujejo in ne

upoštevajo, čeprav so ljudje z demenco tisti, ki imajo največ izkušenj z njo, saj jo doživljajo vsak dan. S stigmo pa se ne srečujejo samo na področju raziskovanja, ampak tako v institucionalnem varstvu kot v domačem okolju. Rihter (2011, str. 98) na primer navaja, da v domovih za stare ljudi na kakovost odnosov do stanovalcev z demenco vpliva nezaupljivost, ki se kaže s tem, da se nekateri stanovalci ne želijo družiti z njimi. Nezaupljivost je največkrat posledica napačnih ali pomanjkljivih informacij, ki jih ljudje imajo o demenci. V domačem okolju pa so stigmatizirani, ker jih ostali razumejo kot drugačne in slabše. Mali in Milošević Arnold (2011, str. 66) opisujeta, da pogosto ljudje v okolju ljudi z demenco slabo poznajo značilnosti demence in jim zato ta vzbuja predvsem strah in odpor. Okolje je pozorno le na vsak znak demence, kar še bolj potrди diagnozo demence in ob tem nesposobnost človeka z demenco za vsakodnevna opravila. Ljudi z diagnozo demence le redki ljudje iz njihovega okolja vprašajo po mnenju in še manj se jih upošteva kot enkratne posameznike. Po mnenju Grkman, Mavrič, Lovrenčič in Lovrenčič (2022, str. 204) dodatno pripisovanje nepredvidljivega obnašanja in negativnih čustev do ljudi z demenco prispeva še dodatno k diskriminaciji. Knežević Hočevar (2021, str. 37) tako definira diskriminacijo: »V splošnem se izraz diskriminacija nanaša na dejanje razločevanja ali razlikovanja, konkretnije pa označuje dejanje zapostavljanja ali omejevanja pravic ljudem z družbeno prepoznanimi nezaželenimi lastnostmi oziroma priznavanja pravic ali ugodnosti ljudem z družbeno želenimi lastnostmi.« Nanaša se tudi na ljudi z demenco, ker so pogosto zoperstavljeni zaradi demence, ki se jo dojema kot družbeno nezaželeno lastnost.

Skozi leta so nastali številni miti o tem, kaj je Alzheimerjeva demenca, kdo jo dobi in kakšne so njene posledice. Alzheimer's Society of Canada (2021) pojasnjuje, da so tudi miti eden od načinov, ki povečujejo stigmo. Prvi mit je, da Alzheimerjeva demenca prizadene le stare ljudi. Dejstvo je, da je starost res dejavnik tveganja za nastanek demence, vendar pa dejansko obstajata dve obliki Alzheimerjeve demence. Tista, ki se pojavi pri mlajših, je redkejša, pojavi pa se med 30. letom in sredino 60-ih let. Druga oblika, ki nam je bolj poznana, pa se pojavlja pri starejših od 65 let. Drugi mit je, da obstaja zdravilo za demenco. Dejstvo je, da zdravilo za popolno ozdravitev ne obstaja, obstajajo pa zdravila, ki pomagajo pri zmanjšanju simptomov. Tretji mit je, da vsako pozabljanje ne pomeni Alzheimerjeve bolezni. Dejstvo je, da ima veliko ljudi v tretjem življenjskem obdobju težave s spominom. Če pa se pozabljanje dogaja vsak dan, je boljše, da star človek obiše osebne zdravnika. Četrty mit govori o tem, da ljudje z demenco ne razumejo, kaj se dogaja okoli njih. Dejstvo je, da imajo nekateri težave z razumevanjem, drugi pa ne. Bolezen namreč na vsakega človeka vpliva drugače.

V medijih se pojavljajo še številni drugi miti, ki širijo lažna prepričanja o ljudeh z demenco, zato je pomembno, da mit ljudje prepoznajo, to pa je mogoče le, če so dobro poučeni o značilnostih demence. Odpravljanje mitov, ki obkrožajo demenco, je nujno potrebno, saj se bodo le takrat ljudje odzvali na resnična dejstva bolezni (Alzheimer Society of Canada, 2021). Batsch in Mittleman (2012, str. 9) pojasnjujeta, da se stigma v javnosti lahko odpravi ali zmanjša s povečanjem ozaveščenosti, z zmanjšanjem negativne konotacije, povečanjem socialne empatije in odpravljanjem strahu. Mali in Rihter (2006, str. 325) pa v povezavi s stigmatom v domovih za stare ljudi in varovanih oddelkih opozarjata, da je ključnega pomena, da zaposleni stanovalcem z demenco dajo možnost stikov z ostalimi stanovalci, ker na takšen način lahko preprečujejo stigmato in izolacijo. Tako ima večja ozaveščenost pozitiven vpliv na odpravljanje tako mitov kot stigme.

Možnosti informiranja o pojavu demence in njenih značilnostih je veliko. Obstaja veliko knjig, revij in letakov o tej temi. Nekaj nas o tem ozaveščajo tudi mediji. Največji korak k ozaveščanju javnosti pa so naredila različna društva. Primera društev, ki sta veliko prispevala, sta na primer Spominčica in Gerontološko društvo Slovenije. Spominčica je Slovensko združenje za pomoč pri demenci. Je samostojno, nepridobitno in interdisciplinarno strokovno združenje. Njegov namen in cilj sta predvsem zagotavljanje pomoči ljudem z demenco in njihovim sorodnikom (Spominčica Alzheimer Slovenija, 2024). Gerontološko društvo Slovenije se z obravnavo, skrbjo in delom na področju demence ukvarja že od leta 1969, ukvarjajo pa se tudi z ozaveščanjem o demenci. Ko ozaveščenost o simptomih in posledicah demence postane večja, to poveča zgodnje odkrije in zagotovitvi podpro (Gerontološko društvo Slovenije, 2024). Mavrič, Lovrečič in Lovrečič (2022, str. 44) pravijo, da naj bi bilo poznavanje demence boljše med ljudmi iz razvitega sveta.

Prepoznavanje mitov in stigme na področju demence je ključnega pomena, ker le tako lahko ljudje spoznajo demenco tudi poglobljeno in ne delajo hitrih zaključkov. Medtem, ko smo na mite pogosteje bolj pozorni in se o njih veliko govori, stigma ostaja spregledana (njen vpliv pa je kljub temu velik). Učinek obeh je velik, ker lahko pripeljeta do tega, da družba ne upošteva in ne razume ljudi z demenco. Oba lahko ljudem z demenco še dodatno otežita življenje, njun vpliv pa je mogoče zmanjšati na več načinov. Pomembno je, da se dvigne družbena raven ozaveščenosti o demenci in njenih značilnostih.

1.4. Modeli oskrbe za ljudi z demenco v domovih za stare ljudi

Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 40) pojasnjujejo, da se človek z demenco spoprijema s spremembami, ki jih prinese demenca, na dveh ravneh, in sicer na ravni notranjega doživljanja

in na ravni odnosov z drugimi ljudmi. Z napredovanjem bolezni vedno težje opravlja opravila sam brez pomoči. Tako je pomembno, da se zanj najde primerno obliko pomoči, ki je pogosto najprej domača oskrba in kasneje institucionalno varstvo, kjer so prisotni različni modeli oskrbe, ki vplivajo na odnose med stanovalci.

Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 41) razložijo, da so sorodniki največkrat tisti, ki mu pomagajo, vsaj na začetku pojava demence, zato tukaj govorimo o domači oskrbi. Razvitih oblik formalne pomoči v domačem okolju je malo, zato skrb prevzamejo družine, ki so neformalni oskrbovalci. Alzheimer's Society (2024) navaja, da človek z demenco potrebuje pomoč pri dnevni opravi (hranjenje, uporaba sanitarij, umivanje, oblačenje) in pomoč pri ohranjanju samostojnosti (vožnja, uporaba tehnologije). Po Mali (2011a, str. 117-118) ima vsak človek svoje potrebe, ki so lahko drugačne od potreb drugih ljudi. Tako poznamo primarne (na primer lakota, žeja, potreba po kisiku, počitku in spanju) in sekundarne potrebe (značilne za človeka na sploh). Najpomembnejše potrebe človeka z demenco so na primer potreba po povezovanju z drugimi, po tolažbi, po oblikovanju osebne identitete, po vključevanju, po zaposlitvi in po ljubezni.

Z napredovanjem bolezni in pomanjkanjem skupnostnih programov pomoči imajo posebno mesto v skrbi tudi domovi za stare ljudi (Mali, Mešl in Rihter, 2011, str. 41). Po Kornhauser in Mali (2013, str. 321) je življenje v domu za stare ljudi lahko za marsikaterega starega človeka izhod iz težavnega življenja v domačem okolju in nujen za preživetje. Milošević Arnold (2006, str. 123) navaja, da v domu za stare ljudi ljudem z demenco lahko zagotovijo programe, ki jim bodo omogočali bolj kakovostno življenje. Strokovnjaki na hitro ne morejo oceniti, ali je za človeka z demenco primernejša skupnostna ali institucionalna oblika varstva, saj imajo o tem pravico odločati ljudje z demenco in njihovi sorodniki. Ob izbiri institucionalnega varstva je pomembno, da se stori vse potrebno, da bo prehod za človeka z demenco čim manj težaven. Takrat namreč po Kornhauser in Mali (2013, str. 321) pride do velikih sprememb na različnih življenjskih področjih, ki so vidne v spremenjenem funkcioniranju socialne mreže, pri opravljanju rutin, ki so jih bili navajeni, in pri finančnih posledicah.

Milošević Arnold (2006, str. 125) opisuje, da imajo metode dela v domovih za stare ljudi z ljudmi z demenco, ki so bile razvite v Sloveniji, vse značilnosti psihosocialnega modela. Pomembno vlogo imajo po tem torej vsi zaposleni, ki so najprej ljudje, ki dajejo psihološke in socialne potrebe na prvo mesto. Pri tem seveda ne smejo spregledati ostalih potreb. Pomembnost lahko tako pripišemo odnosom, ki prevladujejo v domu, kar je ključnega pomena za zaposlene in stanovalce, saj odnosi lahko vplivajo na vzdušje in kakovost življenja in dela. Poleg odnosov z zaposlenimi pa so pomembni tudi odnosi med stanovalci. Mali in Rihter (2006, str. 325) navajata, da je v odnosih med stanovalci z demenco in ostalimi stanovalci lahko veliko

sodelovanja, dobrega sporazumevanja, pomoči in podpore, druženja, visoke stopnje potrpežljivosti in navezovanja dobrih prijateljskih stikov. Če pa se zgodi, da stanovalci ne poznajo demence ali so o njej slabo poučeni, lahko pride do zavračanja, konfliktov ali celo fizičnega obračunavanja. Pri tem je pomembno po Flakerju idr. (2004, str. 88) razumeti tudi modele oskrbe za ljudi z demenco, ki so integrirani, segregirani, delno segregirani in gospodinjske skupnosti. Tudi model oskrbe lahko v veliki meri prispeva k dobrim ali slabim odnosom med stanovalci.

Pri integriranem modelu po Flakerju idr. (2004, str. 88) bivajo stanovalci z demenco skupaj z drugimi stanovalci. Spodbuja medsebojno sprejemanje in razumevanje. Lahko pozitivno vpliva na ravnanje in vedenje ljudi z demenco, drugim stanovalcem pa krepi samozavest, ker lahko pomagajo drugim. Še vedno pa obstaja možnost konfliktov, saj so pri življenju z ljudmi z demenco potrebni potrpežljivost, prilagodljivost in razumevanje, česar se od drugih stanovalcev ne more pričakovati.

Naslednji, ki ga omenjajo Flaker idr. (2004, str. 88), je segregirani model, kjer bivajo stanovalci z demenco na ločenih varovanih oddelkih. Pri tem modelu je problematično in neurejeno varovanje ljudi ponoči. Nemirni ljudje z demenco so bili pogosto priklenjeni na postelje, kar pa je kršitev človekovih pravic. Raziskava je pokazala, da je na varovanih oddelkih različnih domov za stare ljudi različno število ljudi. Kjer je na oddelku manj ljudi, prevladuje družinsko ozračje, kjer pa je več ljudi, prevladujeta odtujenost in institucionalno ozračje. Prednost modela je v tem, da je v centru obravnavanja posameznik ter njegove potrebe in navade. Zaposleni, ki skrbijo za stanovalce, se praviloma ne menjavajo, kar pozitivno vpliva tako na njih kot na ljudi z demenco.

Pri delno segregiranem modelu Flaker idr. (2004, str. 88) omenjajo skupino ljudi z demenco. Ta se sestaja vsak dan, vodi jo ista oseba in srečanja potekajo v prilagojenem prostoru. V vsaki skupini so ljudje s podobno stopnjo demence. Cilji takšnih skupin so predvsem ohranjanje sposobnosti, ki jih imajo sedaj, zmanjševanje napredovanja demence, zaposlitev, druženje ter preprečevanje nastalih konfliktov med stanovalci z demenco in ostalimi stanovalci. Kljub ločenosti stanovalcev z demenco od drugih stanovalcev večji del dneva so še vedno v stiku z drugimi in tako ne prihaja do stigmatizacije. do katere po Kuklec (2010, str. 195) pogosto pride, ker se različne bolezni ne skladajo s socialnimi normami.

Mali in Kejžar (2017, str. 180-181) omenjata gospodinjske skupine, ki so inovativna oblika oskrbe, ki spreminja odnose med vsemi udeleženci v institucionalno varstvo na podlagi gospodinjstva kot aktivnosti. Temelji na kulturi oskrbe po meri posameznika, končni rezultat tega pa je kultura usklajenih odnosov. Tako so v domovih za stare ljudi z gospodinjskimi

skupnostni spremenili medicinsko terminologijo, in sicer pri poimenovanju prostorov ter postopkov (oddelke so preimenovali na primer v bivalne enote, sestrsko sobo v prostor za osebje).

Pomembno na dobre odnose med stanovalci z demenco in ostalimi stanovalci vpliva tudi sporazumevanje. Pri sporazumevanju Milošević Arnold (2011, str. 131) govori o pretoku informacij od tistega, ki informacije daje, k tistemu, ki informacijo sprejema. Ključnega pomena je, da je sporočilo jasno in da ga prejemnik dobro razume. Za popolno sporazumevanje gre samo v primeru, če je prisoten povratni krog sporočanja. Nadalje Milošević Arnold (2011, str. 140) omenja, da je pri ljudeh z demenco možnost sporazumevanja omejena in so zato potrebne prilagoditve. Za učinkovito sporazumevanje je v prvi vrsti pomembno, da je sogovornik prilagodljiv, razumevajoč in empatičen. Velikega pomena je, da so sogovorniki ljudi z demenco odprti za sprejemanje vseh vrst sporočil, tako besednih kot nebesednih. Vec (2021, str. 41-43) opozori, da se v vsaki besedi, ki jo človek izreče, nahajajo nebesedna sporočila. Ta so manj pod vplivom zavestne kontrole in bolj pokažejo prava čustva, doživljanja in prepričanja. Nebesedno sporazumevanje je tako ključnega pomena tudi pri vzpostavljanju pristnega odnosa.

Milošević Arnold (2011, str. 137-139) navaja pomembne napotke za sporazumevanje po vseh teh stopnjah demence. Pri prvi stopnji demence se sogovornik najprej osredotoči na človeka z demenco in uporablja vprašanja na črko k (dotik uporabi le, če začuti, da si človek z demenco to želi ali če gre za vračanje dotikov). Pri drugi stopnji demence sogovornik uporablja vprašanja na črko k in pozornost usmeri na ključne besede (lahko uporabi glasbo in dotik). Pri tretji stopnji pa sogovornik uporablja dotik, skrb in priznanje. Lahko uporabi pripovedovanje in je človek z demenco v vlogi poslušalca.

V domu za stare ljudi je ključnega pomena, da se ljudje z demenco počutijo sprejete in enakopravne, kar lahko dosežejo z dobrimi odnosi s stanovalci, ki nimajo demence. Na odnose veliko vpliva tudi model oskrbe, ki je prisoten v domu in sporazumevanje. Modeli se med seboj razlikujejo, vendar k boljšim odnosom gotovo bolj prispevajo integrirani model, delno segregirani model in gospodinjske skupine, kot pa segregirani model (ki je problematičen, ker ne omogoča nobenih stikov med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence).

1.5. Socialno delo na področju dela z ljudmi z demenco

Ambrožič in Mohar (2015, str. 54) navajata, da je socialno delo, ki se ukvarja s starimi ljudmi, specifično področje socialnega dela. Pogosto ga povezujejo z gerontologijo. Povezava med njima je v tem, da socialni delavci potrebujejo znanje o staranju, ki ga prispevajo tri vede za

razvoj gerontologije. Omenjene so sociologija, psihologija in medicina. Po Milošević Arnold (2011, str. 23) se je v Sloveniji socialno delo s starimi ljudmi kot specifično področje izobraževanja pojavilo šele leta 2010, čeprav je bil del študijskih vsebin od sedemdesetih let dalje. Milošević Arnold (2011, str. 23-24) nato navaja, da se je kasneje v socialnem delu na področju dela s starimi ljudmi začelo govoriti tudi o pojavu demence. Mali in Rihter (2006, str. 323) navajata, da je bila demenca dolgo časa prezrta za obravnavo in raziskovanje. V slovenskem prostoru se z njo ukvarjajo šele zadnje desetletje. Po Milošević Arnold (2011, str. 23-24) demenca ni samo pojav, s katerim se ukvarjajo v medicini, ampak je izziv tudi za socialno delo.

Socialni delavec pa ima po mnenju Mali (2011b, str. 46) različne vloge in naloge. Ena od njegovih osrednjih nalog je na primer prepoznati znake in značilnosti demence, kar mu pomaga na več področjih dela. Veliko stalnega kontakta ima s sorodniki ljudi z demenco, ki jih informira o vsem potrebnem in jih podpre v primeru stisk. Pri delu s stanovalci pa je pomembno delo socialnih delavcev pri pripravi biografij, ki so potrebne za izdelavo osebnih načrtov in individualno obravnavo.

Kejžar idr. (2020, str. 149-150) predstavijo osebni načrt, ki je dokument, kjer lastnik načrta zapiše svoje želje in cilje. Zapiše tudi način, s kom in kako bo cilje dosegel. Lahko jih namreč doseže sam ali pa ob pomoči drugih ljudi. Po Videmšek in Mali (2017, str. 40) je osebni načrt podlaga za pridobitev mnenja in glasu stanovalca. Šele takrat, ko je slišan njegov glas, se lahko začne delati na spremembah. Tako je osebni načrt po Kejžar idr. (2020, str. 149-150) ključen dokument, ki izraža želje človeka z demenco. Veliko ga uporabljajo v domovih za stare ljudi. Tam strokovnjaki, kot so socialni delavec, delovni terapevt, fizioterapevt in diplomirana medicinska sestra, skupaj za vsakega stanovalca posebej pripravijo osebni načrt. Ovira, ki se pri tem pojavlja, pa je v tem, da je človek z demenco pri pisanju osebnega načrta premalo vključen v njegovo izdelavo. Prej omenjenim strokovnjakom je namreč bolj enostavno, da sami zapišejo načrt in ga človeku z demenco dajo samo v podpis. Druga ovira pa je po Videmšek in Mali (2017, str. 37) v obrazcih, kjer so vprašanja vnaprej določena in jih zapisovalci načrta izpolnijo s pomočjo različnih dokumentacij, kot so na primer zdravstvene in socialne. Takšni obrazci so tudi za druge namene, ne samo za osebno načrtovanje. Človeka z njimi ne spoznamo, iz njih ne razberemo, kaj ima rad in kaj je rad počel v svojem življenju.

Milošević Arnold (2011, str. 23) opozarja, da je pomembno poslanstvo socialnega dela preprečevanje socialnega izključevanja in vseh vrst diskriminacije tako posameznikov kot družbenih skupin. Človek z demenco ima lahko težave pri ohranjanju socialnih stikov, ker ga zaradi njegovega upadanja sposobnosti okolje hitro izključi. Mali (2008, str. 73) v povezavi s

tem pravi, da mora socialni delavec tako biti tudi v vlogi zagovornika. Zagovorništvo je dejavnost, ki vključuje osebe ali skupine, ki se zavzemajo za uresničevanje potreb, ciljev in želja. Njegov namen je tako povečati občutek moči posameznika ali skupine. Po Ambrožič in Mohar (2015, str. 59) lahko zagovorništvo opravljajo tudi znotraj družine, vendar je zagovorništvo, ki ga izvajajo strokovnjaki, bolj strokovno, formalno in, najpomembneje, slišano in upoštevano.

Socialni delavci morajo pri svojem delu po Ambrožič in Mohar (2015, str. 60) upoštevati različne stopnje napredovanja bolezni, ker vsaka zahteva drugačen pristop. Stanovalci s hujšo obliko potrebujejo drugačen način dela kot tisti z lažjo obliko. Primer so skupine za samopomoč, v katerih lahko sodelujejo stanovalci s podobno stopnjo demence. Pri stanovalcih z lažjo demenco lahko skupine za samopomoč zmanjšajo občutek osamljenosti in hkrati pripomorejo k večji kakovosti življenja. V skupini se po Matjanec (2004, str. 49) lahko sčasoma ustvarijo pristni medčloveški odnosi, prijateljstva in naklonjenost, medsebojna pomoč, samopomoč in solidarnost. Če je skupina majhna, lahko ustvari ožjo socialno mrežo. Druženje v skupini lahko posamezniku omogoči odkrivanje smiselnih možnosti, ohranja vitalnost, ohranja sposobnosti in krepi zdravje. Pri stanovalcih s hudo demenco pa po Ambrožič in Mohar (2015, str. 60-61) ostaja dilema, kako bi socialni delavci lahko oblikovali skupine za samopomoč, ker bi to zahtevalo veliko znanja, kompetenc in organizacijskih spretnosti, ki bi omogočili sodelovanje. Delo z ljudmi z demenco pa bi temeljilo na preostalih spretnostih, zmožnostih in sposobnostih.

Mali (2022, str.143-144) opiše tri pomembnejše konceptualne usmeritve socialnega dela z ljudi z demenco. Prva konceptualna usmeritev se nanaša na raziskovanje potreb ljudi z demenco. Le usmeritev na potrebe ljudi, ki imajo demenco, lahko zagotavlja, da bi socialni delavci celostno razumeli življenjske spremembe tako ljudi z demenco kot njihovih družinskih članov, učinkoviteje iskali odgovore na težave, ki jih prinaša demenca, in se prilagajali enkratnim spremembam. Druga konceptualna usmeritev se nanaša na destigmatizacijo in protidiskriminacijo ljudi z demenco. Pri njej gre tudi za eno osrednjih načel socialnega dela s starimi ljudmi. Z uresničevanjem protidiskriminacijske prakse v socialnem delu se lahko v procesih pomoči kot v raziskovanju pokaže, da je mogoče delovati in ravnati tudi na drugačen, boljši način. Tretja konceptualna usmeritev se nanaša na participacijo ljudi z demenco v procesih pomoči in podpore. Ob odsotnosti vzpostavljanja in negovanja perceptivne vloge ljudi z demenco se onemogoča krepitev pogodbene moči, katere namen je predvsem, da bi sami odločali o svojem življenju.

V socialnem delu po Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 39-42) prevladuje razumevanje, da je spoprijemanje z demenco težka življenjska preizkušnja. To pripelje do tega, da so socialni delavci bolj usmerjeni v krepitev moči in iskanje virov moči skupaj s človekom z demenco. V socialnem delu se posvečajo tudi krejitvi socialne mreže, ki je pogosta edina povezava z njegovim lokalnim okoljem in predstavlja tudi vir podatkov o človeku z demenco. Poleg tega omogoča, da ljudje spoznajo njegovo življenjsko zgodbo. Penič in Mundar (2022, str. 191) pravita, da vezi, ki jih ima človek z demenco z družino, partnerjem, sorodniki, prijatelji in sosedi, zagotavljajo neformalno okolje ali vire moči, na katere se lahko opre v procesu izražanja, utrjevanja ali preoblikovanja identitete.

Ko socialni delavec vzpostavlja osebni stik z ljudmi z demenco, lahko izstopi iz svoje preobremenjenosti, aktivnosti in uporabe besednega sporazumevanja, saj ljudje z demenco socialne delavce učijo, da je pomembno, da se začne govoriti tudi v njihovem jeziku in ob tem na njim poznan način. Ob razvijanju nove prakse prilagojene njihovim potrebam se morajo socialni delavci naučiti najprej to, kako vsakokrat znova vzpostaviti stik. Pri delu z ljudmi z demenco je namreč potrebno opustiti klasičen način iskanja rešitev in namesto tega razviti novejša načine in oblike pomoči (Mali, 2008, str. 49). Poleg vseh omenjenih delovnih metod in konceptov socialnega dela na področju dela s starimi ljudmi je po Ambrožič in Mohar (2015, str. 61) potrebno poudariti tudi sodelovanje socialnih delavcev s strokovnjaki z drugih področij kot na primer psihologije in medicine. Samo to lahko omogoča največjo kakovost življenja uporabnikov.

Socialno delo se je za razliko od drugih področij dela kasneje začelo ukvarjati z ljudmi z demenco. Njegovo delo na tem področju obsega veliko modelov in konceptov, ki prispevajo k temu, da imajo tudi ljudje z demenco moč v družbi in poskrbijo za to, da jih družba upošteva (predvsem pa, da se sliši tudi njihov glas, ki je prav tako pomemben). Pomembno je, da socialni delavci gledajo na človeka z demenco kot na vsakega človeka, ki je enkraten in ob tem izberejo ustrezen pristop glede na situacijo in uporabnika.

2. Opredelitev problema

Področje demence me je začelo zanimati v času študija na Fakulteti za socialno delo, ko smo imeli na modulu Socialno delo s starimi ljudmi in pri predmetu Socialno delo z ljudmi z demenco predavanja na to temo. V dveh izmed štirih letnikov sem opravljala tudi prakso v domovih za stare ljudi v Ljubljani. Tam sem se prvič srečala s tem, da so bili nekateri stanovalci z demenco združeni skupaj z drugimi stanovalci. Lahko sem opazila, da so se odnosi med njimi razlikovali. Največ je bilo opaziti spoštljivega pogovora in sodelovanja, opazila pa sem tudi nastanek manjših konfliktov in nesporazumov. Nekateri stanovalci z demenco so bili v prostoru ločeni od ostalih in vsakokrat, ko so se približali ostalim stanovalcem, so se nekateri vznemirili in razjezili. Tako je bilo lahko opaziti dobre in slabe odnose do in med ljudmi z demenco.

Menim, da slabi odnosi med stanovalci brez demence in stanovalci z demenco slabo vplivajo na stanovalce z demenco, ker jim zmanjšajo samopodobo in potrdijo slaba prepričanja o njih samih. Slabe odnose vidim kot posledico stigme, ki je posledica slabe ozaveščenosti starih ljudi o demenci. Veliko na tem področju so že naredila društva, ki javnost ozaveščajo in zagotavljajo pomoč ljudem z demenco in njihovim sorodnikom z različnimi svetovanji, organiziranjem skupin za samopomoč in zastopanjem. Vendar je na področju ozaveščanja potrebno še veliko narediti.

Raven ozaveščenosti in odnos do ljudi z demenco bom podrobneje raziskala in predstavila v diplomskem delu, katere namen je s pomočjo pridobljenih podatkov ugotoviti, kaj bi bilo v praksi potrebno narediti za večjo in boljšo ozaveščenost in za kakovostnejše odnose do ljudi z demenco.

Postavila sem si naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca ?
- Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?
- Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?
- Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, eksplorativna in empirična. Pri kvalitativni raziskavi gre za zbiranje besednih opisov, ki se nanašajo na raziskovani pojav (Mesec, 2009, str. 85). Pri eksplorativni raziskavi gre za uvod v spoznavanje nekega področja problematike in za omejitve na manjše število primerov (Mesec, 2009, str. 80). Pri empirični raziskavi pa gre za zbiranje novega, neposrednega izkustvenega gradiva z opazovanjem ali spraševanjem (Mesec, 2009, str. 84). V svoji raziskavi se bom namreč osredotočila na besedne opise stanovalcev, spoznavala področje, ki v praksi še ni veliko raziskano, in podatke o ozaveščenosti in odnosih zbirala s spraševanjem stanovalcev.

3.2. Raziskovalni instrumenti

Merski instrument, ki sem ga uporabila, so smernice za intervju, ki sem jih pripravila pred izvedbo intervjujev. Vprašanja sem razdelila glede na svoja raziskovalna vprašanja, ki so se nanašala na teme, kot so: poznavanje in razumevanje demence, prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci, izkušnje s stanovalci z demenco in sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence. Vprašanja so bila odprta, da sem lahko od intervjuvanih pridobila goste opise. Smernice za intervjuje sem dodala na koncu diplomske naloge pod prvo prilogo Smernice za intervju.

3.3. Populacija in vzorčenje

Usmerila sem se predvsem na populacijo enega izmed večjih domov za stare ljudi v Ljubljani. Populacijo sestavljajo stari ljudje ženskega ali moškega spola, ki nimajo demence in živijo na negovalnem ali bivalnem oddelku v domu za stare ljudi Ljubljana Vič Rudnik, enota Bokalce, vsaj dva meseca v letu 2024.

Vzorec, ki sem ga izbrala, je neslučajnosti priročni; neslučajnosti, ker vsaka enota populacije ni imela enake možnosti, da pride v vzorec, priročni pa zato, ker je šlo za skupino ljudi, ki je bila najbolj dostopna (Mesec, 2009, str. 153). V vzorec sem zajela deset stanovalcev doma za stare ljudi Ljubljana Vič Rudnik v enoti Bokalce, ki nimajo potrjene demence. Dve ženski sta iz negovalnega oddelka, pet žensk je iz bivalnega oddelka, trije moški pa iz bivalnega oddelka. Stanovalci bivajo v domu vsaj dva meseca in so starejši od 70 let.

3.4. Zbiranje podatkov

Uporabila sem metodo spraševanja in delno standardiziran intervju. Prednost intervjujev je v tem, da razkrijejo pomene (omogočijo, da posamezniki samostojno določijo pomene in definirajo pojave), zagotavljajo dostop do informacij (omogočajo dostop do mnogih izkušenj, znanj in situacij) in spodbujajo odgovore (pogovor in poslušanje ljudi raziskovalcem omogočita

pojasniti ovire in možnosti). Prednost je tudi ta, da se jih lahko opravi na kateremkoli kraju, času in s posamezniki ali skupinami (Flaker idr., 2019, str.129). Slabost pa je v tem, da je raziskovalec lahko pristranski, ker njegovi interesi, znanje in izkušnje lahko vplivajo na odgovore in pristranskost sogovornika, ker lahko odgovori tisto, kar misli, da raziskovalec pričakuje (Flaker idr., 2019, str.128). Opravila sem deset intervjujev. V stik z domom za stare ljudi sem prišla preko elektronske pošte in telefonskih klicev, kjer sem dobila njihovo privolitev za sodelovanje v raziskavi. V stik s sogovorniki pa sem prišla s pomočjo pomočnice direktorice doma za stare ljudi. Intervjuji so potekali od 5. do 13. marca v letu 2024.

Pred začetkom intervjuja sem vsakega stanovalca seznanila o svoji raziskavi ter s tem, da bodo njihovi odgovori anonimni. Pojasnila sem, kaj je namen in področje mojega raziskovanja. Vsakega sem prosila, če lahko snemam pogovor za lažji zapis in pojasnila, da bom zvočne posnetke po zaključku zapisa uničila. Intervjuje sem opravila v živo, in sicer v Domu starejših občanov Ljubljana Vič-Rudnik. Potekali so individualno, ustno in neposredno. Povprečen čas trajanja vsakega intervjuja je bil od pol ure do ene ure. Na koncu sem se jim zahvalila za sodelovanje in kasneje zapisala transkripte intervjujev.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Uporabila sem kvalitativno obdelavo podatku. Najprej sem s pomočjo zvočnih posnetkov pogovore zapisala v programu Word, nato pa sem vsak intervju označila z eno črko abecede in sicer od A do I. Tako sem lažje ločevala pogovore in sogovornike med seboj. Vsako izjavo sem označila z zaporedno številko in ji pripisala zraven še črko.

Primer označevanja besedila:

/Najprej preko novic na televiziji/(B40) /ali kakšnega pogovora, ko je nekdo omenil kakšnega znanca, ki je postal dementen/(B41)./ Potem pa v domu, kjer sem sedaj, preko izkušenj spoznavam na primer kaj je demenca in kako se razvija/(B42).

Nato sem za večjo preglednost vse zapisala v tabelo. Tam sem poleg vsake izjave in številke izjave pripisala še pojem, kategorijo in temo. Opisano se je dogajalo pri odprtem kodiranju.

Tabela 1: Primer odprtega kodiranja

B40	Najprej preko novic na televiziji	Novice na televiziji	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B41	ali kakšnega pogovora, ko je nekdo omenil kakšnega znanca, ki je	Pogovor z znanci	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena

	postal dementen,				
B42	Potem pa v domu, kjer sem sedaj, spoznavam preko izkušenj, na primer, kaj je demenca in kako se razvija.	Spoznavanje iz izkušenj	Dom za stare ljudi	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

Potem je sledilo osno kodiranje, kjer sem izjave razporedila po temah in kategorijah.

Primer osnega kodiranja:

Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

- Vir pridobivanja znanja
  - Mediji
    - ✓ Spletne novice (A41)
    - ✓ Novice na radiu (A42, C51, G54)
    - ✓ Novice na televiziji (B40, C50, F35)
    - ✓ Knjige (E40, I44)
    - ✓ Revije (F36)
    - ✓ Časopisi (F37)
    - ✓ Film (J44)
  - Dom za stare ljudi
    - ✓ Pogovor s sostanovalkami (A43, D37 D38)
    - ✓ Spoznavanje iz izkušenj (B42)
  - Socialno omrežje
    - ✓ Pogovor z znanci (B41, H40)
    - ✓ Sorodniki (J41, J42, J43)
  - Društva
    - ✓ Društvo Spominčica (E41, E42)
  - Strokovno osebje
    - ✓ Zdravnica (I43)

Pri odnosnem kodiranju sem skozi shemo prikazala povezavo med temami, nadkategorijami in kategorijami. Nahaja se v prilogi z naslovom Priloga 5: Odnosno kodiranje.

4. Rezultati

V nadaljevanju predstavljam rezultate, ki sem jih pridobila z intervjuji. Rezultate sem razdelila glede na teme, ki so poznavanje in razumevanje demence, prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci, izkušnje s stanovalci z demenco in sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence. Svoje ugotovitve sem podkrepila z nekaterimi izjavami stanovalcev, ki so prikazane v ležeči pisavi zaradi večje preglednosti.

4.1. Poznavanje in razumevanje demence

4.1.1. Predstava pojma

Stanovalci imajo različne predstave o demenci. Večinoma so raznolike in se nanašajo na več področij. Večina stanovalcev ima predstavo o demenci, ki je povezana s tem, da je demenca pravzaprav bolezen. Menijo, da prizadene vse generacije (*Demenca je bolezen, s katero zbolevalo starejši in tudi mlajši (A1)*), napreduje z leti (*Ni nalezljiva, je pa počasi napredujoča (G4)*), prizadene le stare ljudi (*To je predvsem bolezen starejših ljudi, ki nastane takrat, ko ljudje pridejo v visoko starost (D3)*) in je prekrita (*Demenca je tudi nekaj, kar se v človeku skriva in je najprej težje odkriti (G2)*).

Večina stanovalcev si v povezavi s pojmom demenca predstavlja, kako se ta kaže. Menijo, namreč, da se demenca kaže s slabšim delovanjem možganov (*Pod pojmom demenca si predstavljam si človeka, ki mu možgani ne delujejo več tako kot mogli (D1)*), pozabljanjem (*Demenca je to, da vse pozabiš (J1)*), izgubo zavedanja (*... da se niti ne zavedajo in niti ne vedo, da pride do te bolezni (F2)*) in izgubljanjem (*Pojem demenca po mojih starih izročilih pomeni, da se človek izgublja v mislih (G1)*). Ob tem pa pomislijo tudi na nezmožnost skrbeti zase, izgubo kontrole in težave pri mišljenju.

Manjšina stanovalcev demenco povezuje s stigmo in meni, da je demenca nekaj, kar ni prav (*nekaj je narobe (A3)*) in jo povezuje z izogibanjem (*Ko to ljudje vidijo, gredo kar stran, ker ne vedo kaj narediti (H3)*).

Pri manjšini stanovalcev so prisotne tudi predstave, povezane s starostjo, ob tem pa nekateri menijo, da je to normalni del staranja (*Demenca ni normalni del staranja, ker človek zboli ali pa ne (A4)*) in drugi, da je nenormalni del staranja (*To je prav gotovo normalni del staranja (E2)*).

Pojem demence stanovalci veliko povezujejo z raziskanostjo, kjer menijo, da je demenca premalo raziskan pojav (*Na tem pojavu je potrebno veliko delati, ker mislim, da ni veliko raziskan (A6)*). Poleg tega pa nekateri menijo, da zdravilo še ni odkrito, in drugi, da zdravilo obstaja. Navajajo tudi, da je demenca znana v medicini.

Manj kot pol stanovalcev si ob pojmu demenca predstavlja njen vzrok nastanka, kjer pomisli predvsem na starost (*To je stanje, v katerega človek z leti zaide (B1)*) in dednost (*Bi rekla, da ostane v genih ljudi skozi generacije (C6)*). Manj stanovalcev pa k temu dodaja tudi stres, psihične probleme, poškodbe možganskih celic, nezdrav način življenja in zasvojenosti.

Manjšina stanovalcev ima predstavo o preprečevanju nastanka demence. Ob tem nekateri verjamejo, da obstaja možnost preprečitve nastanka demence (*Bi rekla, da spada med bolezni, ki se jih da preprečiti (A5)*), in drugi, da ta možnost ne obstaja (*... pa je lahko o tem dobro ozaveščen ali pa se bori prosti temu in nič ne pomaga (B2)*). Nekateri menijo, da obstaja samo možnost upočasnitve nastanka simptomov (*Razen tega pa vem, da jo lahko nekako omilijo tako, da upočasnijo simptome (F5)*) in nezmožnost samopomoči (*Bi rekla, da je tudi bolezen, kjer si človek sam ne more pomagati (G3)*).

Redkeje pa imajo stanovalci predstavo tudi o diagnozi demence, kjer menijo, da se pojavljajo težave pri določitvi začetka demence (*Težko je natančno na začetku določiti, kdaj se začne demenca, menim, da je praktično nemogoče (B3)*).

4.1.2. Občutki in čustva

Pojem demenca v stanovalcih vzbuja predvsem negativne občutke. Večinoma gre za neprijetnost (*Drugače pa imam zelo čustven pogled na takšne ljudi in, ko slišim za demenco čutim neugodje (F8)*) in frustracijo (*Čutim frustracijo, ker se zavedam, da je to bolezen, ki ji nihče ni kos (D4)*). Poleg omenjenih pa se pojavljajo še stres, nesprejetje, groza, izguba energije, smiljenje, dvom, vdanost v usodo, melanholija, stiska, nemoč, zgroženost in obup. Pri manjšini stanovalcev se pojavlja pozitiven občutek, ki se nanaša na empatijo do ljudi z demenco (*Po drugi strani čutim empatijo, ker so v slabem stanju in mora biti grozno, da se ne zavedajo, da se neprimerno vedejo in da določenih stvari ne vedo več (H8)*). Vzbuja jim tudi negativna čustva, kot so žalost (*Čutim pa gotovo žalost, ker nikoli ne veš, kaj ta človek čuti (E7)*), strah (*Čutim strah, ker vem, da lahko kar naenkrat sama zbolim (G6)*) in jeza (*Jezen sem za tiste, ki imajo demenco, ker človek veliko stvari doživi in zna in kar naenkrat nič (J7)*).

4.1.3. Znaki demence

Vsi stanovalci bi človeka z demenco prepoznali po vedenjskih in psiholoških znakih, kjer prepoznavajo predvsem pozabljivost (*Potem vidi se tudi, ko človeka kaj vprašaš, pa ne ve nič, ker se preprosto ne spomni (J12)*), izgubo krajevne orientacije (*Človek se izgublja in ne zna več domov (E11)*), nezmožnost prepoznavanja ljudi (*... in ne prepoznajo svojih svojcev (A14)*), izgubo zavedanja sebe (*Znaki se kažejo predvsem takrat, ko nekdo nima več kontakta sam s sabo (G10)*), nezmožnost razumevanja (*Enkrat sem se pohecal z njim in je bil samo strogo tiho (J19)*), težave pri govoru (*in nemogoče je bilo govoriti z njo (A17)*), spremembo razpoloženja

(Nekateri postanejo pa tako prepirljivi, da bi se kar stepli med seboj (B18)), težave pri presoji (Na primer, ko gre v jedilnico, ne ve, če je oblečen ali ne (H10)), težave pri opravljanju nalog (Ne ve, kako se prav obleči (H11)), izgubo zavedanja okolice (Eni gospe, ki jo poznam, sem prinesel rože in čokolado in me je samo gledala (J14)) in zmedenost (... ne vem, zmede je verjetno (H9)). Manj stanovalcev bi človeka z demenco prepoznalo preko znakov, kot so izguba koncentracije, težave pri poimenovanju, izogibanje družbi, težave pri pisanju, težave pri načrtovanju in ponavljanje istih stvari. Prav tako pa bi manj stanovalcev človeka z demenco prepoznalo tudi po znakih, kot so motnja apetita, upočasnjeno zavedanje, izguba časovne orientacije, izgubljanje predmetov in neprijaznost. Nekateri stanovalci bi človeka z demenco prepoznali skozi fizične znake, ki bi se kazali kot nezmožnost hoje, počasni gibi in počasno gledanje.

4.1.4. Oblike demence

Večina stanovalcev pozna ali je slišala za Alzheimerjevo demenco (*Slišala sem samo izraz Alzheimerjeva demenca, ampak nič ne vem o tem (B19)*), nekaj pa jih pozna še demenco pri Parkinsonovi bolezni (*Slišala sem za demenco pri Parkinsonovi bolezni (C23)*) in demenco zaradi alkoholizma (*Slišala sem še za demenco zaradi alkoholizma, ki nastane zaradi poškodbe možganov (G18)*). Omenjene spadajo med pogoste oblike demence. Manjšina stanovalcev prepozna tudi frontotemporalno demenco, ki spada med redke oblike demence (*in za frontotemporalno sem slišal (I12)*). Nekateri stanovalci se zavedajo, da obstaja več oblik, vendar ne znajo imenovati nobene.

4.1.5. Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje

Pri zgodnji stopnji demence med stanovalci prevladuje mnenje, da se pojavijo znaki, kot so pozabljivost (*Pri zgodnji demenci pa bi rekel, da je malo pozabljanja (J24)*), zmožnost govora (*Pri zgodnji stopnji bi rekla, da ljudje še kar normalno govorijo in se ne kaže nič posebnega (A21)*), zmožnost opravljanja gospodinjskih opravil (*Bi rekla, da samostojno delajo vsa gospodinjska opravila od likanja do kuhanja (A22)*) in normalno vedenje (*Na primer, ko je imela partnerka na začetku demenco, se je normalno obnašala (I13)*). Poleg naštetega pa nekateri v tej stopnji vidijo tudi prisotnost poslabšanja duševnega zdravja, ponavljanja istih stvari, čustveno ranljivost, slabo odzivnost, izgubo krajevne orientacije, izgubo časovne orientacije in spremenjeno vedenje. Med znake pa prištevajo tudi zmožnost skrbi zase, zmožnost skrbi zase s pomočjo, zmožnost mobilnosti in izgubljanje predmetov.

Znotraj zmerne stopnje demence stanovalci prepoznavajo predvsem spremenjeno vedenje (*Mislím, da se na vedenju pozna (B24)*), ponavljanje v pogovoru (*... se ponavljajo v pogovoru (F23)*) in izgubo krajevne orientacije (*Lahko tudi zahajajo kam (J28)*). Manjšina stanovalcev

pa k tej stopnji demence dodaja še zanimanje za okolico, slabše zavedanje, normalno vedenje, občasno podporo, slabše razumevanje, spremembe v mišljenju, nezmožnost prilagajanja in težave pri načrtovanju. Prav tako manjšina stanovalcev sem šteje tudi nezmožnost skrbi za druge, težave pri presoji, močna pozabljivost, upočasnjeno zavedanje, zmedenost, nezmožnost skrbeti zase, zmožnost govora, zmožnost mobilnosti in spremembe vidne le manjšemu številu ljudi.

Pri zadnji stopnji demence stanovalci največkrat menijo, da se pojavljajo nezmožnost pogovora (*Bi rekla, da ne zmorejo več pogovora (A28)*), nemožnost gibanja (*Ena je stalno ležeča (G27)*), neodzivnost (*Ona postaja neodzivna (F25)*), izguba zavedanja sebe (*Njegova preteklost je čisto izbrisana in ne ve nič kaj pomembnega o sebi (J31)*), izgubljanje (*Tako je popolnoma izgubljen v mislih (G26)*), pomoč pri hranjenju (*Ni mogla več jesti (I22)*) in negativno razpoloženje (*... po petih letih ni bila več pogosto dobre volje (I21)*). Manjšina stanovalcev pa k temu dodaja še izgubo zavedanja sebe in drugih, zmedenost, izolacijo, težave pri govoru, težave pri pisanju, močno pozabljivost, izgubo apetita, počasno gibanje, počasno gledanje. Poleg tega pri tej stopnji prepoznajo še odvisnost od medicinskih aparatov, izgubo kontrole, izgubo zavedanja okolice, nezmožnost skrbeti zase, izgubo časovne orientacije, nezmožnost prepoznavanja znanih ljudi in dodatne zdravstvene težave.

4.1.6. Vrsta pomoči

Stanovalci večinsko menijo, da ljudje z demenco potrebujejo največ pomoči pri dnevnih opravilih, kamor spadajo spremstvo (*Potrebujejo pomoč pri spremstvu, torej v smislu, da jih kdo kam pelje in spremlja (A30)*), pomoč pri higieni (*... pri skrbi za higieno (B28)*), oblačenju (*... pomoč pri oblačenju (H26)*), pospravljenju (*... pospravljanju (A33)*), mobilnost (*Pomoč pri tem, da so bolj mobilni (B27)*), hranjenje (*... da jim nekdo poskrbi za hrano (G36)*) in varstvo (*Pomoč pri varstvu, bi rekla (G35)*). Manjšina stanovalcev k temu dodaja tudi pomoč pri nakupu hrane, pripravi obroka, čiščenju prostora, ureditvi rutine in vzpostavitvi reda. Manj prepoznavajo tudi psihološko pomoč (omenilo več kot pol stanovalcev), kjer so v ospredju kontrola (*in pomoč pri tem, da ima kontrolo ter da se ga na lep način obravnava (C37)*), iskanje rešitev, pomirjanje in usmeritev. Manj stanovalcev meni, da ljudje z demenco potrebujejo predvsem zdravniško pomoč.

4.1.7. Vrsta potrebe

Manjšina stanovalcev meni, da so na področju potreb ljudi z demenco pomembne osnovne življenjske potrebe, kamor sodijo počitek (*Mislím, da potrebujejo čas za počitek (B34)*), hrana (*Potrebujejo hrano (H29)*) in gibanje (*Pogosto vidim, ko gredo na sprehod in ena gospa pelje naenkrat po dve dementni osebi (G47)*). Redkeje pa dodajo še pijačo in svobodo.

Večinoma prepoznavajo tudi potrebe po pripadanju okolju, kamor sodijo sprejetost (*Torej pomembno je, da so sprejeti v družbi in družini (A35)*), čutiti ljubljeno (... *in ljubljeno (D30)*), zaupnik (*Potrebujejo zaupanje v druge (E32)*), druženje (*Potrebujejo tudi druženje (G44)*) in pogovor (*Potrebujejo sporazumevanje (J35)*). Pri tem so bili dodani tudi svetovanje, vključenost v okolje in podpora sorodnikov.

Večina stanovalcev vidi pomembnost v potrebah po priznanju v družbi, kjer prevladujeta spoštovanje (... *in spoštovane, kjer koli so (E35)*) in deležnost pomembnosti (... *potrebujejo tudi nekoga, ki jim bo dal občutek pomembnosti (B35)*). Manjšina stanovalcev pa je menila, da sem sodijo še zabava, pozornost drugih, boljši pristopi, stik z okoljem, upoštevanje želja in svoboda odločanja.

V manjšem številu stanovalci prepoznavajo tudi potrebe po varnosti, kamor sodita predvsem varnost in varstvo, ter kognitivne potrebe, kamor sodita radovednost in raziskovanje.

4.1.8. Vrsta oskrbe

Glede vrste oskrbe za ljudi z demenco stanovalci večinsko prepoznavajo domačo oskrbo, kjer prevladujejo družinski člani (*Za te ljudi pa lahko skrbijo tudi doma, kjer poskrbijo le toliko, kakor znajo svojci sami pomagati, pa jih kam peljejo in podobno (A40)*) in partner (*Jaz sem zanjo skrbel, jo negoval in skrbel za hišo, kar je bilo zame zelo stresno (F31)*). Manj pogosto dodajajo še pomoč na domu, patronažno službo, sosede in sorodnike. Prepoznavajo tudi možnost institucionalne oskrbe, kjer je vsem poznan dom za stare ljudi (*Vem, da za dementne obstajajo posebni oddelki v domovih (G47)*). Manjšina stanovalcev prepozna pod institucionalno oskrbo tudi bolnico.

4.2. Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

4.2.1. Vir pridobivanja znanja

Večina stanovalcev se je informirala preko medijev, kot so na primer spletne novice, novice na radiu, novice na televiziji, knjige, revije, časopisi in filmi. Med vsemi prevladujejo predvsem novice na radiu (*Po radiu sem slišala predvsem (G54)*), novice na televiziji (*To veliko vrtijo v kakšnih občilih, na primer na televiziji (F35)*) in knjige (*Veliko knjig sem prebrala na to temo (E40)*). Manjšina stanovalcev se je informirala preko doma za stare ljudi (preko pogovora s sostanovalci in iz izkušenj), svojih socialnih omrežij (pogovor z znanci in sorodniki), društev (omenjena je bila Spominčica) in strokovnega osebja (na primer zdravnik).

4.2.2. Ozaveščenost starih ljudi

Stanovalci so glede stopnje ozaveščenosti o demenci med starimi ljudmi deljenega mnenja. Nekateri menijo, da je ozaveščenost visoka (*Mislim, da dobro poznamo demenco (A44)*) in drugi, da je ozaveščenost nizka (*Mislim, da niso najboljše seznanjeni (E43)*). Še manj

stanovalcev meni, da je stopnja ozaveščenost srednja ter odvisna od okolja in zanimanja za tematiko. Razlog za visoko ozaveščenost vidijo v pogovoru (*Po moje se o tem med seboj pogovarjajo tisti, ki se lahko (I46)*). Manj pogosto vidijo razloge v branju in gledanju televizije. Kot razlog za nizko ozaveščenost so prepoznali pomanjkanje govora včasih in v današnjem času (*Premalo je pogovorov med ljudmi o tej temi (E44)*). Manj pogosto pa vidijo razloge še v življenju na podeželju, neaktualnosti teme, skrivanju, usmerjenosti stanovalcev nase in manj pogostem druženju med ljudmi.

4.2.3. Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti

Kot obdobje boljše ozaveščenosti večina stanovalcev prepoznava sedanost (*Boljša je danes, sem prepričana, da je boljša (F39)*) in obdobje slabše ozaveščenosti preteklost (*Včasih tega niso poznali in so rekli samo, ta je pa star (G61)*). Pod razloge za boljšo ozaveščenost v sedanosti navajajo veliko napisanih del (*... ker se o tem lahko prebere na vsakem koraku (C56)*) in odkrivanje novosti (*Zdaj se mi zdi, da odkrivajo stvari, za katere včasih sploh vedeli nismo, da obstajajo (C57)*). Manj pogosto vidijo razloge v spremenjenem pogledu, daljši življenjski dobi, večjem zanimanju, večjem govoru in ozaveščanju zaposlenih. Pod razloge slabše ozaveščenosti v preteklosti najpogosteje navajajo pomanjkanje govora o tem (*... in sploh ni bilo govora o tej temi (A49)*), pomanjkanje napisanih del (*ker včasih nisi imel kje prebrati (B48)*), sram (*Ljudje niso radi govorili o tem, ker jih je bilo sram, če so koga z demenco poznali (H45)*), pripisovanje znakov starosti (*Če je nekdo na primer veliko pozabljal, so drugi rekli, to je pa zaradi starosti (C60)*), pripisovanje slabih značilnosti (*Včasih, ko so videli koga dementnega, so rekli, ta je zmešan (E45)*), krajšo življenjsko dobo (*Takrat so tudi mladi umirali in sploh vprašanje, kdaj so zanj vedeli (A47)*), slabše poznavanje bolezni (*Takrat so pripisovali krivdo drugim boleznim (F42)*) in skrivanje (*V Sloveniji se je bolj skrivalo in se ni govorilo o tem (J53)*). Manjšina stanovalcev pa za omenjeno vidi razloge še v zanikanju problema, manjšem zanimanju, širokem pogledu na situacijo, zlorabah in zavedanju šibkosti. Ob vsem menijo, da slabša ozaveščenost v preteklosti vpliva na neenako obravnavo in boljša ozaveščenost v sedanosti na večje spoštovanje.

4.2.4. Pomen večje ozaveščenosti

Večina stanovalcev priznava, da je zelo pomembno, da se stare ljudi ozavešča o demenci, ker lahko bolj skrbijo zase. Pri tem poudarjajo, da so lahko tako bolj pozorni nase (*Pomembno je, da se zavedajo, da je potrebno na nekaj paziti (D51)*) in se lahko zaščitijo (*In če imaš veliko znanja in veš, kako jo preprečiti, si v prednosti (H53)*). Nekaterim se zdi pomembno tudi zato, da lahko poiščejo pomoč in se izogibajo povzročiteljem bolezni. Omenili so prednost tudi v tem, da lahko bolj delajo na sebi, še posebej na miselnosti (*... jaz na primer križanke rešujem*

(B56)), na drugih stvareh, ki blažijo nastanek (... in da jih veliko bere (E54)) in se vnaprej pripravijo (*Pomembno je tudi, da se pripraviš na to (B57)*). Manj stanovalcev vidi prednost v ozaveščenosti tudi za pravočasno diagnozo demence in s tem za pravočasno iskanje pomoči (*Mislím, da je pomembno čim več vedeti o tem, ker tudi zdravila ni, ampak bi rekla, da je dobro, da se jo pravočasno odkrije in najde kakšno drugo pomoč (A54)*), za povečanje znanja, kamor spada, da bi poznali vzroke nastanka demence, si znali sami pomagati, prepoznavali demenco in pridobili nekaj, kar spada pod splošno izobrazbo (*To je splošna izobrazba, tisti, ki ne vedo, niso dovolj izobraženi (J56)*). Vidijo tudi pozitiven vpliv ozaveščenosti na odnose, kjer se jim zdi pomembno, da pravilneje ravnajo (*Pomembno se mi zdi tudi zato, da bi tisti, ki nimajo demence, znali delati s tistimi, ki imajo demenco (D53)*), bolje razumejo, znajo pomagati drugim, se zanjó pravilno sporazumevati in se pogovor tako tudi lažje razvije.

4.2.5. Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco

Večinoma stanovalci prepoznavajo prednost večje ozaveščenosti tudi pri njenem vplivu na odnose, ki so zaradi tega boljši. Večinoma se strinjajo, da ozaveščenost vpliva na pravilno ravnanje (... in čisto drugače delajo z njimi (E57)), boljše razumevanje (... gotovo je dobro poznati vzroke, da ga lažje razumeš (A57)) in sprejemanje (*Veliko znanja tudi pripelje do tega, da so ti ljudje bolj sprejeti (H55)*). Manj pogosto pa ob večji ozaveščenosti vidijo tudi prednost v lažjem prepoznanju ljudi z demenco, neprelaganju krivde, večji zmožnosti pomoči, deljenju znanja, večjem prilagajanju in možnosti izogibanja sporom. Manjšina stanovalcev vidi v večji ozaveščenosti tudi negativni vpliv, ki se kaže v zlorabah (*Vem pa, da če se preveč ve o tem, lahko pride do zlorab in ni dobro, da se o tem govori kar vsakemu, ker potem, ko ve, zna to izkoristiti v svoje dobro (I58)*). Manj pogosto pa dodajajo tudi dokazovanje pravega, izgubo potrpljenja in ohranitev obstoječega odnosa. Večina stanovalcev povezuje večjo ozaveščenost z dobrimi odnosi (*Odnos je vsekakor lahko boljši (F47)*).

4.2.6. Izboljšanje ozaveščenosti o demenci

Stanovalci večinsko menijo, da bi ozaveščenost lahko izboljšali s predavanji (*Sicer pa bi bila lahko rešitev tudi kakšna predavanja, ki ne bi trajala preveč dolgo, na primer pol ure ali šolsko uro, ker več starejši ne zdržijo (A60)*) in družabnimi skupinami (*Lahko bi imeli skupine in z njimi delali stvari, kot so pogovori, miselne vaje in razne igrice na temo demence (E60)*). Manjšina stanovalcev pa vidi možnost za izboljšanje tudi v oddajah, predstavah, spodbujanju k branju, delavnicah, nastanku filma, nastanku knjige, deljenju izkušenj, pogostejšem poročanju medijev in v spodbujanju k gledanju filmov.

4.3. Izkušnje s stanovalci z demenco

4.3.1. Doživljanje stanovalcev z demenco

Stanovalci brez demence doživljajo stanovalce z demenco večinoma pozitivno. Pri tem se izogibajo izključevanju (*Sprejemam jih normalno, mislim, da jih ne smemo izključiti (A64)*) razlikovanju (*Vnaprej se nič ne pripravim, vse je spontano in ne delam nobenih razlik (F57)*), jih doživljajo normalno (*Normalno ga doživljam in tudi pogovarjala bi se normalno (C74)*) in sprejemajo (... *gledam na človeka, da je takšen, kot je, in ga tako tudi obravnavam (E66)*). Poleg tega se še izogibajo prikrajšanju, izogibajo zasmehovanju, jih sočutno doživljajo, izogibajo nasprotovanju, so potrpežljivi in jim hitreje odpustijo. V povezavi z negativnim doživljanjem manjšino stanovalcev skrbi njihova agresivnost (*Ampak bi bila v skrbeh, da bi doživela kaj nepričakovanega na primer, da je agresiven (C75)*), se jih raje izogibajo in postavljajo meje. Manjšina stanovalcev doživlja stanovalce z demenco tako pozitivno kot negativno.

4.3.2. Doživljanje srečanja s stanovalci z demenco

Večinoma stanovalci brez demence pozitivno doživljajo srečanje s stanovalci z demenco. Doživljajo ga namreč normalno (*Na splošno srečanje doživljam kot vsako in sem ob tem čim bolj takšna, kot sem (B71)*), dobro (*Nanj se ne pripravljam posebej, če pogovor steče, je v redu, če ne, pa tudi (I66)*), do njega nimajo odpora (*Nič ne čutim odpora ali podobnega (A67)*) in se izogibajo razlikovanju (*Normalno, ne delam razlik (I65)*). Nekateri se tudi trudijo za dobro srečanje, sprejemajo, se prilagajajo, imajo občutek pozitivnega sovplivanja, so prijazni, podporni in potrpežljivi. Pri negativnem doživljanju srečanja s strani manjšine stanovalcev pa je prisoten prisiljen bonton (*Po navadi rečem samo dober dan (F60)*). Stanovalci, ki srečanje negativno doživljajo, priznavajo, da v odnosu ohranjajo pozabljivost, delajo razlike, se vnaprej pripravijo, imajo kratek pogovor in da jim je neprijetno. Manjšina stanovalcev doživlja srečanje tako negativno kot pozitivno.

4.3.3. Poznavanje varovanega oddelka

Večina stanovalcev oddelke slabo pozna, ker niso še imeli izkušenj z njim (*Nikoli nisem še bila tam (B72)*). Le manjšina stanovalcev ve, kako izgleda in pozna njegov namen in lokacijo. Vir spoznavanja varovanega oddelka pri stanovalcih brez izkušenj so govorice (v javnosti) in primeri ljudi (ki jih poznajo in so nameščeni tam).

4.3.4. Doživljanje varovanega oddelka

Stanovalci pod značilnosti oddelka večinoma štejejo varovanje (*Ta oddelkec je tudi pod kontrolo, da se ljudje med sabo ne skregajo in stepejo (G90)*), enako oskrbo kot na ostalih oddelkih (*Na tem oddelku je verjetno enako kot pri mojih sostanovalkah, ki niso sposobne skrbeti same zase (B76)*), zaklepanje (*Tega v domu si predstavljam drugače, vem, da je pod*

ključem (J77)) in stalno oskrbo (... in stalno nego in tako naprej (G84)). Manj stanovalcev meni, da je oddelek dražji in da je tam zaposleno usposobljeno osebje. Približno polovica stanovalcev doživlja varovani oddelek pozitivno in ga ob tem sprejema (... ampak to je nekaj normalnega (C81)). Do njega nekateri ne čutijo strahu in so prepričani, da so v njem boljše razmere kot v bolnici. Polovica stanovalcev pa doživlja varovani oddelek negativno, saj jih moti, da je svoboda omejena (Niso svobodni, mi pa smo (G85)). Nekatere moti, da daje občutek kletke, prevladuje gneča in deluje kot pol zapor. Motijo jih tudi manjši prostori in ob njem občutijo strah.

4.3.5. Pojav konfliktov

Na konflikt večina stanovalcev reagira z umikom (Odmaknila bi se od njega (C83)) in prilagoditvijo (Njemu bi se prilagodila, ker pomembno je njegovo mnenje (G92)). Manj pogosto so previdni, vztrajajo pri svojem, se samoutišajo v primeru žaljenja, poskušajo pomiriti človeka, spoštujejo drugačno mnenje, se izogibajo, da do njega sploh ne bi prišlo, in poskušajo popraviti odnos. Nekateri stanovalci priznavajo, da konflikta v domu še niso doživeli (Nisem še doživela tega (A73)).

4.3.6. Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev

Glede sprejemanja sostanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev imajo deljeno mnenje. Nekateri pravijo, da je stopnja sprejetosti visoka (Sprejemajo vsaj, kolikor vidim tukaj (E81)), drugi, da je nizka (Redko jih sprejmejo (G95)) in tretji, da je srednja (Oni sprejemajo dementne in tudi kregajo se z njimi (B81)). Pozitivno sprejemanje prepoznavajo v normalnem pogovoru med njimi (Normalno se pogovarjajo (F75)) in v medsebojni pomoči (Ker ni razumel, kar govori, ga je pospremila do osebja in so mu oni pomagali (A83)). Poleg navedenega prepoznavajo, da gre še za sprejemanje takšnih, kot so, in za dobre odnose. Nesprejemanje prepoznavajo skozi spore (Najprej izgleda, da se bodo dobro razumeli, potem pa se sprejo (B82)), izogibanje druženju (... in so ljudje, ki se izogibajo vsakemu kontaktu (I77)) in delanje razlik (Glede primera se v pogovoru vidi, da delajo razlike (J89)). Manjkraj nesprejemanje prepoznavajo tudi v medsebojnem nerazumevanju, pomanjkanju medsebojne pomoči, pomanjkanju spoštovanja, prekinitvi pogovora na slab način in opravljanju. Razloge za nesprejemanje opažajo v tem, da se malo ljudi prilagaja in da so večinoma usmerjeni nase.

4.4. Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

4.4.1. Možnosti sodelovanja s stanovalci z demenco

Polovica stanovalcev sodeluje s stanovalci z demenco izven dejavnosti, in sicer skozi pogovor (... in se potem tam pogovarjamo (A85)) in druženje (... in preko druženja, če kdo pride zraven in se zagovorimo (C91)), nekateri tudi preko nudenja pomoči. Drugi sodelujejo s stanovalci z

demenco na dejavnostih, kot so bralni krožek, pevski krožek in telovadba. Nekaj pa jih s stanovalci z demenco ne sodeluje, saj ne prilagajanja na dom, ne pozna možnosti sodelovanja in preživlja čas izven doma.

4.4.2. Način sporazumevanja

Stanovalci prepoznavajo pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco različne načine prilagoditve besednega sporazumevanja, in sicer s preprostimi stavki (*Stavke bi prilagodila njemu (G106)*), preprostimi temami (*Čisto preproste, običajne stvari in nič drugega (A90)*), poenostavljanjem (*... ali pa poenostaviš povedano (H85)*), izogibanjem vsiljevanja mnenja (*Ne govorimo mu, kaj naj dela (I85)*) in usmerjanjem z besedami (*Usmerjam tudi njega, da govori bolj na glas ali bolj tiho (F85)*). Manj pogosto menijo, da je potrebno pri besedni komunikaciji opustiti pogovor ob nerazumevanju, postavljati nedirektna vprašanja, se izogibati kritiziranju, postavljati jasna vprašanja, se izogibati prehitremu menjavanju tem. Manjšini stanovalcev se zdi pomembno tudi imenovati in naslavljeni, glasno govoriti, pomagati pri povezovanju stavkov, preusmerjati pogovor ob neprijetnih temah, ponavljati in se izogibati izpostavljanju boleznim.

Prilagoditve pri nebesednem sporazumevanju vidi manjšina stanovalcev, ki poudarja pomembnost očesnega stika, dotika, nasmeha in osebnega prostora. Pri obeh vrstah je potrebno po mnenju stanovalcev upoštevati predvsem prijaznost (*Če želi kaj povedati, pomagamo in podobno (I82)*), spoštovanje (*... in spoštljiv, čeprav je tak revež (D83)*), izogibanje delanju razlik (*Jaz se delam, kot da ni nič (J91)*), potrpežljivost (*... in ne izgubljaš potrpljenja, ker to je človek, ki potrebuje pozornost (G105)*) in normalen pogovor (*Rekel bi, da se čim bolj normalno pogovarjaš z njim (F81)*). Manj pogosto prepoznavajo pomembnost v oliki, namenitvi več časa, pozornosti, izogibanju preziranja, izogibanju slabega vplivanja, izogibanju poslabšanja situacije in skrbi za razumevanje.

4.4.3. Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja

Večina stanovalcev bi za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje potrebovala več znanja, ki bi ga pridobili največ skozi nasvete (*Nasvete koga, ki bi o tem vedel več kot jaz (H89)*). Menijo, da je znanje možno pridobiti tudi preko ozaveščanja Spominčice, branja, informacij in iz učenja iz izkušenj drugih. Manjšina stanovalcev je proti temu, da se izboljša sporazumevanje, ker je premalo odziva s strani ljudi z demenco.

4.4.4. Bivanje na istem hodniku in v isti sobi s stanovalcem z demenco

Večina stanovalcev bi bivanje na istem hodniku sprejela, in sicer z najpogostejšimi razlogi, da situacija ne bi bila moteča (*Na hodniku bi sprejela, ker me ne bi motili (H90)*), da bi se prilagodili na situacijo (*Bivanje na istem hodniku pa ne bi bil problem, ker bi se že prilagodila*

na to (D103)) in da so omejena srečanja (*Če pa bi bila v sosednji sobi, me ne bi motilo, ker bi se srečevali le na hodniku (A96)*). Poleg tega navajajo pod razloge še, da bi sprejeli brez napora, zaradi ločenosti prostorov, zavedanja pogostosti demence in pomanjkanja zasebnosti na hodniku. Manjšina stanovalcev prepoznava negativen vpliv na njihova čustva in bivanja na istem oddelku ne bi sprejela.

Večina stanovalcev je proti bivanju v isti sobi. Razlog je v naporu (*Meni bi bilo kar naporno s takim človekom v isti sobi (B96)*), nesprejetju prilagajanja drugim (*Ne bi se prilagodil (I89)*), odsotnosti želje (*Če bi še enkrat moral koga z demenco sprejeti v svojo sobo, ga ne bi, ker to je muka (J100)*) in strahu (*... verjetno bi se zdravje poslabšalo tudi meni (F99)*). Manj pogosti razlogi so še težave z razumevanjem potreb, izogibanje nudenju pomoči, premalo izkušenj, prisotnost močne demence, neprimerno vedenje, negativna predstava bivanja, želja po ohranjanju zasebnosti, želja po ohranjanju reda in nezmožnost upoštevanja s strani človeka z demenco. Manjšina stanovalcev bi bivanje v isti sobi sprejela, kjer so razlogi sprejetje, veselje do nudenja pomoči ali trenutno bivanje z njimi. Stanovalci bi sprejeli bivanje v isti sobi pod pogoji, da bi imeli možnost vnaprejšnjega poskusa, bi dobili navodila, se uspešno prilagodili, imeli čas za razmislek in agresija ne bi bila prisotna. Manjšina stanovalcev bi srednje sprejela situacijo, saj so neopredeljeni do tega.

5. Razprava

Po World Health Organization (1992, str. 45) je demenca sindrom, ki je posledica bolezni možganov, ponavadi kronične ali napredujoče narave, pri kateri pride do motenj v več višjih kortikalnih funkcijah, ki vključujejo spomin, mišljenje, orientacijo, razumevanje, računanje, učenje, govor in presojo. Omenjenega se stanovalci zavedajo, saj imajo večinoma predstavo, da gre pri demenci za bolezen, ki negativno vpliva na možgane (kar se vidi v poslabšanju kognitivnih funkcij). Med predstavami sem opazila tudi nekaj zmotnih prepričanj. Alzheimer's Society of Canada (2021) pojasnjuje, da so miti eden od načinov, ki povečujejo stigo. Prvi mit je, da Alzheimerjeva demenca prizadene le stare ljudi. Dejstvo je, da je starost res dejavnik tveganja za nastanek demence, vendar pa dejansko obstajata dve obliki Alzheimerjeve demence. Tista, ki se pojavi pri mlajših, je redkejša, pojavi pa se med 30. letom in sredino 60-ih let. Drugi mit je, da obstaja zdravilo za demenco. Dejstvo je, da zdravilo za popolno ozdravitev ne obstaja, obstajajo pa zdravila, ki pomagajo pri zmanjšanju simptomov. Oba mita sta bila prisotna tudi pri predstavah stanovalcev, še posebej izrazit je bil prvi mit, saj je večina stanovalcev povezovala demenco s starostjo. Stokin (2009, str. 25) navaja dva dejavnika tveganja, na katera nimamo možnosti vplivati. To sta predvsem starost in dednost. Preostale dejavnike po Stokin (2009, str. 25) lahko razdelimo v tri skupine, ki so nevrodegenerativni procesi, možganskožilne bolezni in druge bolezni. Stanovalci so prepoznali predvsem dejavnika, na katera ne moremo vplivati (dednost in starost). Pri stanovalcih demenca vzbuja predvsem negativne občutke in čustva.

Bilban (2017, str. 51) meni, da so znaki demence postopna izguba spomina, ponavljanje enakih vprašanj, težave pri sporazumevanju, upad intelektualnih funkcij, nezmožnost presoje in organizacije, iskanje, izgubljanje in prelaganje stvari, vedenjske in osebne spremembe, težave pri časovni orientaciji, težave pri prostorski orientaciji, spremembe čustvovanja in vedenja, zapiranje vase, izogibanje ljudem in težave pri dnevni opravilih. Stanovalci človeka z demenco znajo prepoznati, saj so našli skoraj vse zgoraj navedene znake. Prav tako se zavedajo, da se demenca po stopnjah slabša. Po Webster (2021, str. 26) je Alzheimerjeva demenca najbolj pogosta oblika demence pri ljudeh starejših nad 65 let. Stanovalci jo poznajo ali pa so samo slišali zanjo. Poleg tega pa so jim znane tudi demenca pri Parkinsonovi bolezni, demenca zaradi alkoholizma in frontotemporalna demenca.

Po Alzheimer's Society (2024) človek z demenco potrebuje pomoč pri dnevni opravilih (hranjenje, uporaba sanitarij, umivanje, oblačenje) in pomoč pri ohranjanju samostojnosti (vožnja, uporaba tehnologije). Tudi stanovalci menijo, da ljudje z demenco potrebujejo več pomoči pri dnevni opravilih, poleg tega pa se jim zdita pomembni še psihološka in zdravniška

pomoč. Po Mali (2011a, str. 117-118) ima vsak človek svoje potrebe, ki so lahko drugačne od potreb drugih ljudi. Tako poznamo primarne (na primer lakota, žeja, potreba po kisiku, počitku in spanju) in sekundarne potrebe (značilne za človeka na sploh). Najpomembnejše potrebe človeka z demenco so po Mali (2011a, str. 117-118) na primer potreba po povezovanju z drugimi, po tolažbi, po oblikovanju osebne identitete, po vključevanju, po zaposlitvi in po ljubezni. Stanovalci so prepoznali primarne potrebe kot osnovne življenjske potrebe. Poleg tega se jim najbolj ključne zdijo potrebe po pripadanju okolju in potrebe po priznanju v družbi. Iz tega izhaja, da potrebno pomoč in potrebe dobro prepoznajo. Mali, Mešl in Rihter (2011, str. 41) razložijo, da so sorodniki največkrat tisti, ki mu pomagajo, vsaj na začetku pojava demence, zato tukaj govorimo o domači oskrbi. Z napredovanjem bolezni in pomanjkanjem skupnostnih programov pomoči imajo posebno mesto v skrbi tudi domovi za stare ljudi. Stanovalci poznajo domačo oskrbo (kjer pripisujejo pomembnost družinskim članom) in večinoma tudi institucionalno oskrbo (kjer se zavedajo oskrbe v domu za stare ljudi).

Večina stanovalcev se je o demenci informirala preko medijev, ostali pa preko doma za stare ljudi, socialnega omrežja, društev in strokovnega osebja. O ozaveščenosti starih ljudi imajo deljena mnenja, nekateri verjamejo, da je nizka in drugi, da je visoka. Stanovalci menijo, da je danes boljša ozaveščenost kot v preteklosti. Gerontološko društvo (2024) na svoji strani navaja, da večja ozaveščenost o simptomih in posledicah demence poveča možnost, da se demenco dovolj zgodaj odkrije in zagotovi podporo. Tega se zaveda manjšina stanovalcev. Poleg tega vidijo pomen večje ozaveščenosti tudi v skrbi zase, večjem znanju in boljših odnosih. Muršec (2008, str. 40) pravi, da miselne vaje in miselna aktivnost lahko odložijo pojav bolezni za nekaj let, kar se zdi pomembno tudi stanovalcem, saj verjamejo, da večja ozaveščenost omogoči tudi to, da lahko delajo na sebi (še posebej na svoji miselnosti). Mali in Rihter (2006, str. 325) navajata, da je v odnosih med stanovalci z demenco in ostalimi stanovalci lahko veliko sodelovanja, dobrega sporazumevanja, pomoči in podpore, druženja, visoke stopnje potrpežljivosti in navezovanja dobrih prijateljskih stikov. Če pa se zgodi, da stanovalci ne poznajo demence ali so o njej slabo poučeni, lahko pride do zavračanja, konfliktov ali celo fizičnega obračunavanja. Tudi stanovalci priznavajo, da večja ozaveščenost pripelje do dobrih odnosov. Ozaveščenost bi stanovalci izboljšali predvsem s predavanji, oddajami, družabnimi in pogovornimi skupinami, spodbujanjem k branju, z nastankom knjige in deljenjem izkušenj. V domu je prisotna kombinacija integriranega in segregiranega modela. Pri integriranem modelu po Flakerju idr. (2004, str. 88) bivajo stanovalci z demenco skupaj z drugimi stanovalci. Spodbuja medsebojno sprejemanje in razumevanje. Lahko pozitivno vpliva na ravnanje in vedenje ljudi z demenco, drugim stanovalcem pa krepi samozavest, ker lahko pomagajo

drugim. Še vedno pa obstaja možnost konfliktov, saj so pri življenju z ljudmi z demenco potrebni potrpežljivost, prilagodljivost in razumevanje, česar se od drugih stanovalcev ne more pričakovati. Naslednji, ki ga omenjajo Flaker idr. (2004, str. 88), je segregirani model, kjer bivajo stanovalci z demenco na ločenih varovanih oddelkih. Stanovalci doživljajo ljudi z demenco večinoma pozitivno, srečanje z ljudmi z demenco pa doživljajo različno. Do konfliktov med stanovalci brez demence in stanovalci z demenco po mnenju stanovalcev ne prihaja. Če pa bi do tega prišlo, bi se večina umaknila, se prilagodila, poskusila pomiri človeka z demenco, spoštovala drugačno mnenje in nekateri bi se konfliktu poskusili že prej izogniti. Stanovalci prepoznajo, da sta sprejemanje in ne sprejemanje ljudi z demenco v domu s strani ostalih stanovalcev približno enako prisotna. Sprejemanje se po njihovem mnenju kaže v normalnem pogovoru in medsebojni pomoči, nesprijemanje pa se kaže v sporih, izogibanju druženju in delanju razlik. V povezavi z modeli pa se je pri temi sodelovanja pokazalo, da stanovalci sodelujejo s stanovalci z demenco na dejavnostih ali izven dejavnosti, kjer je viden vpliv integriranega modela. Nekateri stanovalci z njimi ne sodelujejo zaradi različnih razlogov. Vpliv segregiranega modela pa je viden pri doživljanju varovanega oddelka, ki ga večina stanovalcev ne pozna dobro, zanj pa so slišali iz govoric in posameznih primerov. Varovani oddelek doživljajo različno. Tisti, ki ga doživljajo pozitivno, ga sprejemajo takšnega, kot je, tisti, ki ga doživljajo negativno, pa v njem vidijo problem omejenosti svobode. S stanovalci iz varovanega oddelka tudi nimajo nobenih stikov.

Milošević Arnold (2011, str. 140) omenja, da je pri ljudeh z demenco možnost sporazumevanja omejena in so zato potrebne prilagoditve. Za učinkovito sporazumevanje je v prvi vrsti pomembno, da je sogovornik prilagodljiv, razumevajoč in empatičen. Velikega pomena je, da so sogovorniki ljudi z demenco odprti za sprejemanje vseh vrst sporočil, tako besednih kot nebesednih. Tudi stanovalci pri komunikaciji s stanovalci z demenco upoštevajo nekatere prilagoditve in so ob tem pozorni na besedno in nebesedno sporazumevanje. Milošević Arnold (2011, str. 137-139) navaja pomembne napotke za sporazumevanje po vseh teh stopnjah demence. Pri prvi stopnji demence se sogovornik najprej osredotoči na človeka z demenco in uporablja vprašanja na črko k (dotik uporabi le, če začuti, da si človek z demenco to želi ali če gre za vračanje dotikov). Pri drugi stopnji demence se sogovornik uporablja vprašanja na črko k in pozornost usmeri na ključne besede (lahko uporabi glasbo in dotik). Pri tretji stopnji pa sogovornik uporablja, dotik, skrb in priznanje. Lahko uporabi pripovedovanje in je človek z demenco v vlogi poslušalca. Stanovalci pri besednem sporazumevanju med prilagoditvami prepoznajo tudi prilagajanje stavkov, vprašanj in tem. Pri nebesednem sporazumevanju pa pod prilagoditve velikokrat štejejo tudi upoštevanje dotika in osebnega prostora. Menijo, da bi

komunikacijo in sodelovanje lahko izboljšali s povečanjem znanja, kjer so največkrat menili, da bi potrebovali nasvete (kako komunicirati in sodelovati), več brati o tem, večje ozaveščanje društev, nove informacije in učenje iz izkušenj drugih ljudi.

Večina stanovalcev ni bila proti bivanju na istem hodniku. Ker jih ne bi motilo, bi se na to prilagodili in jim je všeč omejenost srečanj. Večina stanovalcev je bila proti temu, da bi bivali v isti sobi s stanovalcem z demenco, ker ne bi sprejeli prilagajanja drugim, nimajo želje po tem in je prisoten strah.

Rezultati raziskave so pokazali, da so stanovalci večinoma dobro ozaveščeni o demenci in njenih značilnostih, vendar je ponekod opazna prisotnost verjetja v mite. Opažajo tudi vpliv večje ozaveščenosti na odnose do stanovalcev z demenco in jih večinoma doživljajo pozitivno, slabše pa na primer doživljajo srečanje z njimi, kjer je prisotno malo stigme, saj prevladuje srednje dobro doživljanje. Ozaveščenost starih ljudi se jim zdi pomembna in prepoznajo njene prednosti. Kljub temu se trudijo, da so v komunikaciji prilagodljivi in se konfliktom raje umaknejo. Viden je tudi vpliv modelov oskrbe, ki sta prisotna v domu. Pri integriranem modelu je vidno, da se nekateri stanovalci izven ali na dejavnostih s stanovalci z demenco z bivalnega in negovalnega oddelka družijo in pogovarjajo. Pri segregiranem modelu pa je vidno, da stanovalci s stanovalci z varovanega oddelka nimajo stikov in tistega oddelka ne poznajo dobro, doživljajo pa ga različno. Raje kot bivanje s stanovalcem z demenco v isti sobi bi stanovalci sprejeli bivanje na istem hodniku.

6. Sklep

- Stanovalci imajo pod pojmom demenca različne predstave. V nekaterih predstavah so prisotni miti.
- Demenca jim vzbuja negativne občutke in čustva.
- Stanovalci bi znali prepoznati človeka z demenco. Zavedajo se, da se skozi stopnje znaki poslabšajo ali nastanejo novi.
- Najpogosteje poznajo ali so samo slišali za Alzheimerjevo demenco, demenco pri Parkinsonovi bolezni, demenco zaradi alkoholizma in frontotemporalno demenco.
- Prepoznavajo vrste pomoči in potrebe ljudi z demenco (še posebej potrebe po pripadanju in potrebe po priznanju v družbi).
- Glede vrst oskrbe za ljudi z demenco so dobro seznanjeni.
- Večinoma so se informirali preko medijev, v manjši meri še preko doma za stare ljudi, socialnega omrežja, društev in strokovnega osebja.
- Prepoznavajo, da je ozaveščenost starih ljudi o demenci različno dobra.
- Kot obdobje boljše ozaveščenosti prepoznavajo sedanost in kot obdobje slabše ozaveščenosti preteklost.
- V večji ozaveščenosti vidijo prednosti, kot so skrb zase, delo na sebi, pravočasna diagnoza, več znanja in boljši odnosi do ljudi z demenco.
- Večjo ozaveščenost vidijo kot pozitiven vpliv na odnose, saj odnosi postanejo ob večji ozaveščenosti boljši.
- Kot načine izboljšanja ozaveščenosti vidijo predavanja, oddaje, družabne in pogovorne skupine, spodbujanje k branju, nastanek kakšnega filma ali knjige in deljenje izkušenj.
- Stanovalce z demenco doživljajo pozitivno, srečanje z njimi pa doživljajo različno.
- Varovanega oddelka večinoma ne poznajo dobro, zanj so slišali iz govoric in primerov. Doživljajo ga različno.
- Konflikte bi večinoma reševali z umikom, prilagoditvijo, poskusom pomiritve človeka, spoštovanjem drugačnega mnenja in izogibanjem konfliktu.
- Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani drugih stanovalcev je različno.
- S stanovalci z demenco nekateri stanovalci sodelujejo izven dejavnosti ali na dejavnostih. Nekaj jih z njimi ne sodeluje zaradi različnih razlogov.
- Pri sporazumevanju z ljudmi z demenco upoštevajo prilagoditve pri besedni in nebesedni komunikaciji.
- Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja vidijo s pomočjo nasvetov, branjem, informacijami, ozaveščanjem Spominčice in učenjem in izkušenj.

- Večinoma so proti bivanju s stanovalci z demenco v isti sobi, niso pa proti bivanju na istem hodniku.

7. Predlogi

- V predstavah stanovalcev so pogosto prisotni miti, zato bi lahko socialni delavec v domu imel predavanja na temo prepoznavanja in vpliva mitov še posebej na področju demence. S tem bi lahko zmanjšali tudi stigmo do ljudi z demenco.
- Stanovalci srečanje s sostanovalci z demenco doživljajo tudi negativno. Socialni delavci bi lahko organizirali pogovorne skupine za stanovalce, ki nimajo demence, kjer bi obravnavali tematike, kot so na kaj biti pozoren ob srečanju, kakšnih tematik se izogibati v pogovoru in kako reagirati v določenih situacijah.
- Stanovalci slabo poznajo varovani oddelek, ga različno doživljajo in se zato zanašajo na govorice in primere drugih ljudi. Dom bi jim lahko omogočil, da stanovalci, ki nimajo demence, prihajajo na varovani oddelek (kjer se družijo s stanovalci z demenco) in spremljajo stanovalce z demenco.
- Stanovalci opažajo, da so na splošno odnosi med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence tudi negativni. Tako bi lahko socialni delavec organiziral več skupnih dejavnosti, poleg tega pa še kakšne družabne skupine, ki bi jih vodil in kjer bi sodelovali, si okrepili socialne mreže in se povezali stanovalci iz bivalnega in negovalnega oddelka (tisti z demenco in tisti brez).
- V domu bi lahko socialni delavci svetovali stanovalcem, ki nimajo demence, ali jim dali kakšne in nasvete, kako še bolj izboljšati sporazumevanje.
Predlog za možno raziskovanje v nadaljevanju:
- Za pogled iz druge perspektive (stanovalca, ki ima in živi z demenco) bi lahko raziskali, kako stanovalci z demenco vidijo pomen ozaveščenosti in odnose do njih s strani stanovalcev, ki nimajo demence.

8. Uporabljena literatura

- Alzheimer Europe. (2019). *Dementia in Europe Yearbook 2019: Estimating the prevalence of dementia in Europe*. Pridobljeno 8. 5. 2024 s https://www.alzheimer-europe.org/sites/default/files/alzheimer_europe_dementia_in_europe_yearbook_2019.pdf
- Alzheimer's Society of Canada. (2021). *Alzheimer's disease: Dispelling the myths*. Pridobljeno 1. 2. 2024 s <https://alzheimer.ca/sites/default/files/documents/Dispelling-the-myths--Alzheimer-Society.pdf>
- Alzheimer's Society. (2020). *The progression and stages of dementia*. Pridobljeno 27. 5. 2024 s https://www.alzheimers.org.uk/sites/default/files/pdf/factsheet_the_progression_of_alzheimers_disease_and_other_dementias.pdf
- Ambrožič, M., & Mohar, Š. (2015). Metode socialnega dela s starimi ljudmi in njihova uporaba pri delu z ljudmi z demenco. *Socialno delo*, 54(1), 53-62.
- Batsch, N., & Mittelman, M. (2012). *World Alzheimers Report 2012: Overcoming the Stigma of Dementia*. London: Alzheimer's Disease International.
- Bilban, M. (2017). Demenca. *Delo in varnost*, 62(6), 50-54. Pridobljeno 28. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-RJ1S27PF/cafda830-6091-4de3-b653-abb9bb9af279/PDF>
- Carter, M. (2015). Symbolic interactionism. *Sociopedia*, 1(1), 1-17. Pridobljeno 30. 5. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/303056565_Symbolic_Interactionism
- Custodio, N., Montesinos, R., Lira, D., Herrera Perez, E., Bardales, Y., & Valeriano Lorenzo, L. (2017). Mixed dementia: A review of the evidence. *Dementia & Neuropsychologia*, 11(4), 364-370. Pridobljeno 29. 5. 2024 s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29354216/>
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). Socialno delo z družinami: razvoj doktrine. *Socialno delo*, 45(3/5), 111-118. Pridobljeno 30. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MOZHKWR5>
- Darovec, J., Kogoja, A., Kores Plesničar, B., Muršec, M., Pišljarič, M., Pregelj, P., & Stokin, G. B. (2014). Smernice za obravnavo bolnikov z demenco. *Zdravniški vestnik*, 83 (7/8), 497-504. Pridobljeno 27. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-WPZPEID7>
- Evans, S. (2018). Ageism and dementia. V L. Ayalon & C. Tesch Romer (ur.), *Contemporary Perspectives on Ageism* (str. 263-275). Switzerland: Springer Nature.

- Flaker, V. (2011). Družbena konstrukcija demence. V J. Mali, & V. Milošević Arnold (ur.), *Demenca-izziv za socialno delo* (str.11-14). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M., & Rafaelič, A. (2019). *Hitra ocena potreb in storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Kresal, B., Mali, J., Milošević Arnold, V., Rihter, L., & Velikonja, I. (2004). *Projekt: Delo z dementnimi osebami-priprava modela obravnave oseb z demenco*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Frank, C. (2003). Dementia with Lewy bodies. *Canadian Family Physician*, 49, 1304-1311.
- Gerontološko društvo Slovenije. (2024). *Dejavnosti*. Pridobljeno 2. 2. 2024 s <https://www.gds.si/dejavnosti/>
- Grkman, L., Mavrič, N., Lovrečič, B., & Lovrečič, M. (2022). Demenca in stigma. V L. Šprah (ur.), *Od seznanjenosti s težavami v duševnem zdravju do učinkovitega odzivanja z manj stigme: zdaj je čas, da znanje prenesemo v prakso* (str. 195-208). Ljubljana: Založba ZRC.
- Hale, J. (2020). *The Origin of Myths: Where Do Misconceptions and False Beliefs Come From* [Blog]. Pridobljeno 8. 5. 2024 s <https://centerforinquiry.org/blog/the-origin-of-myths-where-do-misconceptions-and-false-beliefs-come-from/>
- Javed, S., & Kakul, F. (2023). Psychological theories of dementia. *Journal of Gerontology and Geriatrics*, 71(2), 109-114.
- Kejžar, A., Jenko, N., Nahtigal, A., Puzin, Tomše, N., Predovnik., Keserović, M., Lavrih, L., Biličič, B., & Vončina, M. (2020). *Vsak dan znova*. Radovljica: Didakta d.o.o.
- Knežević Hočevar, D. (2021). *Skupaj zmoremo- pripomočki za odkrit pogovor o stigmati in diskriminaciji v duševnem zdravju*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kornhauser, A. & Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52(5), 321-331.
- Kuklec, V. (2010). Stigmatizacija pacientov z različnimi diagnozami s strani zaposlenih v zdravstveni negi. *Obzornik zdravstvene nege*, 44(3), 195-201. Pridobljeno 30. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1TWIC9OV>
- Lamovec, T. (1994). Fenomenologija in duševno zdravje. *Socialno delo*, 33(3), 201-205. Pridobljeno 30. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-4P7MB9JS>
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Mali, J. (2011a). Potrebe svojcev oseb z demenco. V J. Mali, & V. Miloševič Arnold (ur.), *Demenca-izziv za socialno delo* (str. 117-130). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2011b). Uvajanje zagovorništva starejših oseb. V M. Tratnik Volasko (ur.), *Zagovorništvo starejših* (str. 15-27). Novo mesto: Državni svet Republike Slovenije.
- Mali, J. (2022). Pregled in analiza aktualnih konceptov socialnega dela z ljudmi demenco. *Socialno delo*, 61(2-3), 129-146.
- Mali, J., & Kejžar, A. (2017). Celostna oskrba stanovalcev z demenco: primer uvajanja inovativne oskrbe v Domu Petra Uzarja Tržič. *Socialno delo*, 56(3), 179-195.
- Mali, J., & Miloševič Arnold. (2011). Tveganja pri demencah. V J. Mali, & V. Miloševič Arnold (ur.), *Demenca-izziv za socialno delo* (str. 63-71). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J., & Rihter, L. (2006). Skrb za stanovalce z demenco v domovih za stare. *Socialno delo*, 45(6), 323- 332.
- Mali, J., Mešl, N., & Rihter, L. (2011). *Socialno delo z osebami z demenco: Raziskovanje potreb oseb z demenco in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Marshall, M. (2005). *Perspectives on rehabilitation and dementia*. London: Jessica Kingsley.
- Matjanec, D. (2004). Nacionalna mreža skupin starih ljudi za samopomoč. *Socialno delo*, 43(1), 47-50.
- Mavrič, N., Lovrečič, B., & Lovrečič, M. (2022). Poznavanje demence med splošno jasnostjo. V B. Lovrečič, & M. Lovrečič (ur.), *Javnozdravstveni izzivi demence* (str. 23-50). Ljubljana: Založba ZRC.
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Miloševič Arnold, V. (2011). Komunikacija z osebami z demenco. V J. Mali, & V. Miloševič Arnold (ur.), *Demenca-izziv za socialno delo* (str. 131-141). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Miloševič Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri del s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39 (4-5), 253-262.
- Miloševič Arnold, V. (2006). Celostna obravnava oseb z demenco v domu za stare. *Socialno delo*, 45(3-5), 119-126.

- Mollah, S., Nayak, A., Barhai, S., & Maity, U. (2023). A comprehensive review on frontotemporal dementia: its impact on language, speech and behavior. *Dementia & Neuropsychologia*, 18, 1-6. Pridobljeno 29. 5. 2024 s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38659629/>
- Muršec, M. (2008). Najpogostejše duševne motnje v starosti. V Z. Rakovec-Felser, & D. Faradin (ur.), *Psihosocialni vidiki zdravja in bolezni* (str. 33-51). Maribor: Medicinska fakulteta, Katedra za zdravstveno in klinično psihologijo.
- Ošlak, K., & Musil, B. (2017). Odnos do demence in stigma demence. *Javno zdravje*, 1(1). Pridobljeno 28. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-6X4GDN7K/04f9b705-c372-4fa3-ab49-3fc9be0993a1/PDF>
- Penič, B., & Mundar, S. (2022). Identiteta ljudi z demenco: priložnost za krepitev moči. *Socialno delo*, 61(2/3), 185-202.
- Premuš Marušič, A., & Deberšek, K. (2015). Antidemantivi in podporna terapija-kaj je dobro vedeti? *Farmacevtski vestnik*, 66(1), 9-12. Pridobljeno 27. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-3USXTS4O>
- Rihter, L. (2011). Dejavniki, pomembni za sožitje z osebo z demenco. V J. Mali & V. Milošević Arnold (ur.), *Demenca-izziv za socialno delo* (str. 91-115). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Spominčica Alzheimer Slovenija. (2024). *Podpora svojcem*. Pridobljeno 2. 2. 2024 s <https://www.spomincica.si/>
- Stokin, G. (2009). Dejavniki tveganja za nastanek demence. V M. Mencej (ur.), *Bolezni in sindromi v starosti 3* (str. 25-29). Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Uttley, L., Carroll, C., Wong, R., Hilton, D., & Stevenson, M. (2020). Cruetzfeldt- Jakob disease: a systematic review of global incidence, prevalence, infectivity and incubation. *PubMed*, 20(1), 2-10. Pridobljeno 29. 5. 2024 s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31876504/>
- Vec, T. (2021). Temelji nebesedne komunikacije v socialnopedagoškem kontekstu. *Socialna pedagogika*, 25(1-2), 39-59.
- Videmšek, P., & Mali, J. (2017). Od načrta skrbi in programa oskrbe do osebnega načrtovanja in izvajanja storitev. *Socialno delo*, 57(1), 27-42. Pridobljeno 30. 5. 2024 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-JTGYXKS7>
- Webster, C. (2021). What is dementia, why make a diagnosis and what are the current roadblocks? V Gauthier, S., Rosa-Neto, R., Morais, J., & Webster, C. (ur.), *World Alzheimer Report 2021* (str. 25-31). London: Alzheimer's Disease International.

- World Health Organization. (1992). *The ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders: Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2012). *Dementia: a public health priority*. Geneva: World Health Organization.
- Young Lee, A. (2011). Vascular Dementia. *Chonnam Medical Journal*, 47(2), 66-71
- Zohuri, B., & Dalili, S. (2023). Understanding Dementia: Types and Their Impact. *Science Set Journal of Medical and Clinical Case Studies*, 2(3), 1-4. Pridobljeno 30. 1. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/374229845_Understanding_Dementia_Types_and_Their_Impact

9. Priloge

9.1. Priloga 1: Smernice za intervju

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?
2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?
3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?
4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?
5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?
  - 5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?
  - 5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?
  - 5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?
6. Kje menite, da sstanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?
7. Kakšne menite, da so potrebe sstanovalcev z demenco?
8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?
2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?
3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?
4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?
5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?
6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sstanovalce z demenco v primerjavi s sstanovalci brez demence?
2. Kako doživljate srečanje s sstanovalcem z demenco?
3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?
4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sstanovalcem z demenco?
5. Kako dobro menite, da ostali sstanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sstanovalce z demenco? Navedite primer.

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sstanovalci z demenco?
2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?
3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in za večje sodelovanje?
4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sstanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

9.2. Priloga 2: Zapisi intervjujev

Intervju A (ženska, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Demenca je bolezen, s katero zbole vajo starejši in tudi mlajši/(A1). /Možgani ne delujejo več/(A2), /nekaj je narobe/(A3), zakaj pa si ne predstavljam. /Demenca ni normalni del staranja, ker človek zboli ali pa ne/(A4). /Bi rekla, da spada med bolezni, ki se jih da preprečiti/(A5). Pomembno je, da človek dela z možgani kolikor je mogoče, lahko bere ali rešuje križanke. V domu pa nam dajo na voljo tudi miselne vaje, ki nam pomagajo pri ohranitvi spomina. /Na tem pojavu je potrebno veliko delati, ker mislim, da ni veliko raziskan/(A6).

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Žalostna sem, ko slišim za kaj takega/(A7). /Čutim tudi nekakšno stisko, ker je demenca na začetku skrita in se jo zato težje odkrije/(A8). /Ob vsem čutim nato tudi strah, ker vem, da demenca lahko pride kadarkoli/(A9). /Ni mi prav, da je kaj takega možno/(A10). /Me je prav groza, ko pomislim, kaj je to, tako za človeka z demenco, za svojce pa še posebej/(A11).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco ?

/To so ljudje, ki zelo pozabljajo/(A12). /Ne znajo več sami domov, ne zmorejo najti svoje sobe, izgubljajo se na hodniku ali v dvigalu, ker ne vedo kam naj grejo, levo ali desno/(A13) /in ne prepoznajo svojih svojcev/(A14). Moja sorodnica je imela mamo v domu deset let, pri njej so bili drugačni znaki. /Ona je samo ležala/(A15), /nič ni vedela za sebe/ (A16) /in nemogoče je bilo govoriti z njo/(A17).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Slišala sem že za Alzheimerjevo demenco, ker z njo naj bi se vse začelo/(A18). Ena stanovalka ima Alzheimerjevo demenco in pravi, da precej pozablja osnove stvari. /Poznam pa tudi demenco pri Parkinsonovi bolezni, ter se mi ob tem zdi, da je Parkinsonova bolezen kar poznana, začne se na primer s tresenjem, ali rok ali glave ali obojega/(A19).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje stanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Vem, da demenca napreduje in /sem slišala, da se v enem letu, torej na začetku kar poslabša mentalno stanje/(A20). /Pri zgodnji stopnji bi rekla, da ljudje še kar normalno govorijo in se ne kaže nič posebnega/(A21). /Bi rekla, da samostojno delajo vsa gospodinjska opravila, od likanja do kuhanja/(A22).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Neka stanovalka, ki ima drugo stopnjo demenco pa na primer, ko imamo kosilo in dobi krožnik pred sabo, samo radovedno gleda okrog sebe nekaj časa/(A23). /Bi rekla, da se slabše zaveda/(A24),/ ampak, da se še vedno normalno obnaša/(A25). Večinoma dobi kosilo v sobo, ampak včasih pa

pride v jedilnico. /Ljudje s to stopnjo verjetno lahko skrbijo zase, ampak potrebujejo občasno podporo koga/(A26).

5.3 Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Verjetno, da pri zadnji stopnji ne ve več nič zase in za svoje/(A27). /Bi rekla, da ne zmorejo več pogovora/(A28) /in gibanja ter so samo na invalidskem vozičku ali v postelji/(A29).

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

/Potrebujejo pomoč pri spremstvu, torej v smislu, da jih kdo kam pelje in spremlja/(A30). Vem, da jih v domu spremljajo kakšni svojci ali pa osebe. /Potem pa potrebujejo tudi kakšno pomoč še pri umivanju/(A31), /oblačenju/(A32), /pospravljanju/(A33) /in sprehajanju/(A34).

7. Kakšne menite, da so potrebe sostanovalcev z demenco?

Mislim, da imajo enake potrebe kot mi, ki nimamo demence. /Torej pomembno je, da so sprejeti v družbi in družini/(A35). /Da se čutijo ljubljene kot vsako bitje/(A36). /Potrebo imajo po tem, da so spoštovani/(A37) /in da se počutijo varne kjerkoli so/(A38).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Za njih skrbijo v domu, ker vem, da je moja sorodnica imela mamo v domu in jo je hodila obiskovati/(A39). Bila je vsa iz sebe in bilo jo je groza, ker ni prenesla, da jo mama ne prepozna in se je ne spomni. Svojci seveda trpijo. Za njeno mamo so tako bolj skrbeli zaposleni. /Za te ljudi pa lahko skrbijo tudi doma, kjer poskrbijo le toliko, kakor znajo svojci sami pomagati, pa jih kam peljejo in podobno/(A40).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Prebrala sem na računalniku v novicah, ker včasih o tej temi rada kaj preberem/(A41). /Veliko sem poslušala tudi zdravstvene novice, ki govorijo o demenci in razložijo, kako je potrebno pristopati s svojci/(A42). /O tem sem slišala tudi tukaj v domu in sicer od sostanovalk/(A43). Ko sem živela še doma nisem nikogar z demenco poznala in zato nimam kaj dosti izkušenj.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Mislim, da dobro poznamo demenco/(A44),/ ker se veliko med seboj pogovarjamo o tej tematiki, ko preberemo kakšne članke pri bralnem krožku/(A45).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Gotovo je danes boljša/(A46). /Takrat so tudi mladi umirali in sploh vprašanje, kdaj so zanj vedeli/(A47). /Ko sem bila mlada se o tem ni vedelo nič in nismo imeli pojma, ker se ni nič ozaveščalo/(A48) /in sploh ni bilo govora o tej temi/(A49). /Nič ni bilo napisanega in nič nismo vedeli/(A50). /Ko je nekdo imel demenco se ni vedelo kaj mu je, zakaj je tak/(A51). Za to besedo nisem slišala zelo dolgo.

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Zelo pomembno, da se lahko pazijo/(A52). /Delajo vaje in tako možgane trenirajo, da ne pride do demence/(A53). /Mislim, da je pomembno čim več vedeti o tem, ker tudi zdravila ni, ampak bi rekla, da je dobro, da se jo pravočasno odkrije in najde kakšno drugo pomoč/(A54). O zdravilih sem namreč slišala le, da malo upočasnijo bolezen, drugače pa natančno ne vem, kakšna zdravila so to.

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Boljše je, da človek ve, kdo je dementen/(A55) /in da zna z njim ravnati prav/(A56). /Gotovo je dobro poznati vzroke, da ga lažje razumeš/(A57). /Če ljudje poznajo demenco je odnos gotovo boljši/(A58).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/Dobro bi bilo, da bi naredili več oddaj o tej tematiki, ampak mislim, da starejši ljudje ne gledajo takšnih oddaj/(A59). Nekateri sploh nič ne gledajo televizije. Niso več radovedni, kar sploh ni dobro. /Sicer pa bi bila lahko rešitev tudi kakšna predavanja, ki ne bi trajala preveč dolgo, na primer pol ure ali šolsko uro, ker več starejši ne zdržijo/(A60) /ali predstave/(A61). /Lahko bi pripomoglo tudi to, da bi se med sabo ljudje, ki nimamo in ljudje, ki imajo demenco družili in se pogovarjali, tako, da bi imeli kakšne mešane družabne skupine/(A62). Tako bi morda ostali lažje razumeli njihovo življenje s to težko boleznijo. /Lahko bi imeli tudi pogovorne skupine, kjer bi vsak povedal, kar ve o tem in bi drugi izvedeli kaj novega/(A63).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sostanovalce z demenco v primerjavi s sostanovalci brez demence?

/Sprejemam jih normalno, mislim, da jih ne smemo izključiti/(A64). /Jaz ne delam nobene razlike, ravno tako jih pozdravim in se z njimi pogovarjam/(A65). Dokler človek ne začne pogovora včasih sploh ne ve, kdo ima demenco in kdo ne.

2. Kako doživljate srečanje s sostanovalcem z demenco?

/Normalno kot vsa srečanja/(A66), /nič ne čutim odpora ali podobnega/(A67). /To gotovo ne, tako, da kar dobro doživljam/(A68). Mislim, da se je potrebno z njimi veliko pogovarjati in biti prijazen. /Nekateri, ki imajo demenco daljše obdobje postanejo nasilni in je potrebno biti pazljiv/(A69).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

/Vem, da imajo v domu poseben oddelek samo za hudo bolne z demenco/(A70). /Prav zaklenjeni mislim, da so/(A71). /Oddelek se mi zdi normalen, tako mora biti in tako se mora sprejeti/(A72).

Drugače pa mi je hudo, da so tam, ampak za varnost mora tako pač biti.

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco?

/Nisem še doživela tega/(A73), /vem pa, da je pomembno, da se z njim dela previdno/(A74). /Če bi do prepira prišlo, se ne bi prepirala, popustila bi/(A75) /in se umaknila nazaj/(A76). To je najboljše.

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Bi rekla, da enako kot jaz/(A77). /Mislim, da jih sprejemajo takšne kot so/(A78). /Nisem opazila nobenih sporov/(A79) /in mislim, da imamo kar lepe odnose/(A80). /Čisto normalno se z njimi pogovarjamo in jih vzamemo/(A81). /Primer je ta, ko se je starejši z demenco izgubil in ko je prišel ven iz dvigala, mu je stanovalka, ki je zaenkrat še mobilna pomagala, tako, da ga je usmerila kamor je želel iti po hodniku/(A82). /Ker ni razumel kaj mu govori, ga je pospremila do osebja in so mu oni pomagali/(A83).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s stanovalci z demenco?

/Nekateri, ki imajo demenco in so na istem oddelku kot jaz, hodijo na krožke tako kot mi ostali na tem oddelku/(A84) /in se potem tam pogovarjamo/(A85). /Ena stanovalka pride na bralni krožek/(A86), /pevski krožek/(A87) /in včasih jo vidim na telovadbi/(A88).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Vprašaj ga kaj čim bolj preprostega, na primer kakšno je vreme, kako je in če gre kaj na sprehod/(A89). /Čisto preproste, običajne stvari in nič drugega/(A90). Mislim, da več ni sposoben. /Kontakt z očmi, ki bi ga tudi upoštevala, mislim, da je tak kot pri ljudeh, ki nimajo demence/(A91).

Mislim, da ga je ravno tako potrebno gledati v oči, ko se govori z njim.

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in za večje sodelovanje?

/Bi rekla kakšno podporo s strani strokovnjakov, od tistih z več znanja/(A92).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s stanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Težko, ker je vprašanje, kaj bi oseba z demenco rada delala in o čem bi se rada pogovarjala/(A93). /Bilo bi precej naporno zame, ker bi imela ta oseba svoje zahteve in bi šlo težko/(A94). /Moralo bi biti prilagajanje, česar se izogibam, ker je že tako prisotno, če si z nekom v sobi/(A95). /Če pa bi bila v sosednji sobi, me ne bi motilo, ker bi se srečevali le na hodniku/(A96).

Intervju B (ženska, negovalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

Nisem se opredelila do tega ali je bolezen ali ne. /To je stanje, v katerega človek z leti zaide/(B1), /pa je lahko o tem dobro ozaveščen ali pa se bori proti temu in nič ne pomaga/(B2). /Težko je natančno na začetku določiti, kdaj se začne demenca, menim, da je praktično nemogoče/(B3).

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Jaz sem prestrašena, ker vse apliciram na sebe/(B4). /Ko se z gospo, ki ima demenco, kaj pogovarjam trdi čisto nekaj desetega, kar me naredi žalostno/(B5). /Res, tako sem žalostna/(B6)./Tudi pri sebi opažam, da mi zmanjkuje energije, ko slišim za ta pojem, saj vem, katerih vseh področji se to stanje dotika/(B7). /Takšni ljudje se mi tudi smilijo, ker vidim, kako iz umsko zdravega človeka postane revček/(B8). Včasih sem se družila z gospo, ki je bila bolj šolsko

razgledana in je imela določene prednosti pred mano, čisto umske. Zdaj pa sama zase ne ve, je v drugem domu in ne ve zakaj so vezalke. /Videla sem, kako je iz razgledane gospe rastlinica postala in mene to plaši/(B9). Ko se kakšne ženske med seboj skregajo, jim rečem bodite tiho, nihče ne ve, kakšne bomo mi jutri. Čeprav to verbalno rečem, upam, da se to ne zgodi. /Vsak človek upa, da ga demenca ne bo ujela in ob tem malo dvomi/(B10).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?

/Takšni ljudje postanejo vedno bolj pozabljivi, nekateri si na primer telefonske številke ne morejo zapomniti/(B11). /Nimajo tudi nobene koncentracije/(B12). /Izgublja se lahko na hodniku in ne razume, kaj se okoli njega dogaja/(B13). /Med seboj zameša imena ali drugega človeka ne zna imenovati/(B14). /Poznam primer, ko mi gospa v tem nadstropju reče mama/(B15). /Včasih celo ne zna poimenovati predmetov in stvari okoli sebe in reče namesto svinčnik, palica ali kaj podobnega/(B16). /Človek lahko zaide, ko je nekam namenjen in ne zna priti nazaj/(B17). /Nekateri postanejo pa tako prepirljivi, da bi se kar stepli med seboj/(B18).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

Ne ločim jih med seboj. /Slišala sem samo za izraz Alzheimerjeva demenca, ampak nič ne vem o tem/(B19). Verjetno je bila prva, na katero sem pomislila, ko sem kdaj slišala za nekoga, ki postaja dementen.

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sostanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Mislím, da demenco po stopnji razvitosti dobro ločím. Videla sem lahko, kako se je ljudem z demenco stanje poslabša. /Glede zgodnje stopnje bi lahko vzela primer gospe, s katero se včasih pogovarjam kakšne neumnosti/(B20). /Vidi se, da je pozabljiva, vendar to se iz daljšega pogovora vidi/(B21).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

Potem glede zmerne stopnje sem na primer tukaj poznala eno gospo, ki je še lansko bila pogovornljiva, sicer je včasih rekla kaj mimo, ampak osnovne stvari sva pa že lahko rekli in se šalili. /Zdaj pa nič več, ker jaz bom rekla A, ona bo razumela Ž/(B22). /Pa je ne morem prepričati, da me narobe razume, ker ima spremenjeno mišljenje/(B23). /Mislím, da se na vedenju zelo pozna/(B24).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Z močno demenco sem se srečevala spodaj, na dvorišču, ko so dementne pripeljali iz tega zavarovanega oddelka. /Občutek sem imela, da me je ena od njih želela ogovoriti, ampak ni vedela kako naj začne pogovor/(B25). /Se je tudi videlo, da je zmedena, ker ji varuška ni pustila, da je naredila tri korake proč od mize in podobno/(B26).

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

/Pomoč pri tem, da so bolj mobilni/(B27), /pri skrbi za higieno/(B28) /in pri tem, da se uredi življenjski urnik/(B29) /ter, da se vzpostavi red/(B30). Rekla bi tudi, da potrebujejo pomoč še pri

marsičem drugem. /Če je nekdo dementen na primer tudi sam ne more ven in potrebuje pomoč pri kontroli/(B31). Spomnim se gospoda, ki se je z menoj lepo pogovarjal in sva nekega dne šla skupaj v trgovino. Kasneje, ko sva prišla domov, sem ga našla pri vhodu v sosednjo hišo. Zamenjal je vhode in se tega ni zavedal. Opozorila sem ga in mu pomagala priti v pravo hišo. /Mislim, da je potrebno najti način kaj narediti kot preventivno, če se človek izgubi/(B32). Na primer spomnim se moje kolegice, ki je dala očetu v vsak žep listek, kjer je pisalo, kje je doma. To je naredila za vsak slučaj, če bi se zgubil. /Na ta način je zagotovila, da bo pokazal listek ljudem okoli sebe, če se bo izgubil in ga bodo pripeljali domov/(B33). Ker je bil le malo dementen, je lahko šel sam ven in ni imel spremstva. Tudi, ko je šla ona v službo je njega pustila samega.

7. Kakšne menite, da so potrebe sstanovalcev z demenco?

/Mislim, da potrebujejo čas za počitek/(B34), /potrebujejo tudi nekoga, ki jim bo dal občutek pomembnosti/(B35) /in bo ob tem njihov zaupnik/(B36).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Za človeka z demenco lahko skrbijo doma, ampak tega človeka morajo imeti 24 ur na dan pred sabo in ga kontrolirati/(B37). Ne smejo ga pustiti popolnoma samega. Vsaj za tiste primere, ki jih jaz poznam, vem, da ne smejo biti sami. Če pa je umsko še dobro, si sam kuha, naroči kuhano hrano in je lahko sam doma. /Lahko občasno dobi pa na primer kakšno pomoč na dom, ki mu pomaga pri osnovnem/(B38). Doma mora biti tisti, ki je v glavi še dobro. /Sprejemljivo je, da je samo malo pozabljiv, sicer pa mora v kakšno ustanovo, na primer v dom za starejše/(B39).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Najprej preko novic na televiziji/(B40) /ali kakšnega pogovora, ko je nekdo omenil kakšnega znanca, ki je postal dementen/(B41)./ Potem pa v domu, kjer sem sedaj, preko izkušenj spoznavam na primer kaj je demenca in kako se razvija/(B42).

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Odvisno je od okolja/(B43) /tisti, ki veliko berejo/(B44)/in poslušajo televizijo so seveda bolj seznanjeni s tem/(B45). Čisto od okolja odvisno. /Kakšni starejši, ki živijo v oddaljenih krajih so na primer manj zainteresirani za to temo, ker se o tem manj pogovarjajo/(B46).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Gotovo je v današnjih dneh boljša/(B47), /ker včasih nisi imel kje prebrati/(B48). /Ljudi je bilo sram povedati, da imajo znake demence/(B49)./ Ljudje se med seboj niso o tem pogovarjali/(B50), /ker je bilo to tako kot greh/(B51). /V mojem okolju se niso o tem nič medsebojno pogovarjali/(B52). /Sploh nismo vedeli, da je kakšna teta postala pozabljiva in nezanesljiva/(B53). /Negirali smo, da bomo tudi mi nekoč lahko zboleli z demenco/(B54).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Ključnega pomena, ker potem lahko bolj gledajo na svoje mentalno zdravje/(B55), /jaz na primer križanke rešujem/(B56). /Pomembno je tudi, da se pripraviš na to/(B57).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Jaz na primer veliko vem o demenci, vendar sem vseeno jezna na tisto gospo z demenco, ker je čisto na drugem tiru razumevanja/(B58). /Ona popolnoma drugače razume, ko bi ji kaj rada dokazala/(B59). /Včasih se nekaj trudim, potem pa ona nekaj po svoje govori, jaz pa se obrnem in grem proč, ker nimam potrpljenja/(B60).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/V domu je to mogoče na primer s predavanji/(B61). Predvsem s predavanji, /lahko pa se spodbuja k branju, ker nekateri berejo na primer dnevno časopisje/(B62), ampak zmeraj manj. Jaz imam v sobi televizor od sosede, ampak ona v glavnem spi in drema. Včasih tudi ona sodeluje in gleda televizijo, ampak zato, ker jaz komentiran kakšne trapaste kuharske šove. Tako, da bi rekla, da bi lahko bila kakšna predavanja, ampak je veliko ljudi. Veliko težav bi imeli z organiziranjem. Predvsem denarno bi imeli težave, ker to verjetno veliko stane. /Lahko bi poskusili s kakšnimi delavnicami, ker mene bi to zanimalo, druge mogoče ne/(B63).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sostanovalce z demenco v primerjavi s sostanovalci brez demence?

/Jaz se z njimi normalno pogovarjam, čeprav oni kmalu pozabijo na ta pogovor/(B64). /Oni so ljudje tako kot mi in mislim, da jih ne smemo prikrajšati, zaradi njihovega stanja/(B65). /Včasih se ljudje začnejo izogibati ljudi z neko napako/(B66), /ali pa jih zasmehujejo, vendar to ni prav in jaz se temu izogibam/(B67). /Imam pa meje do kje grem, ker moram paziti tudi na to, da sem jaz v dobrem položaju/(B68).

2. Kako doživljate srečanje s sostanovalcem z demenco?

/Potrudim se, da srečanje izpade čim boljše za oba/(B69). /Pozdravim najprej z nagovorom in sem ob tem prijazna ter pazim, da ne delam razlik/(B70). /Na splošno srečanje doživljam kot vsako in sem ob tem čim bolj takšna, kot sem/(B71).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

/Nikoli nisem še bila tam/(B72), /sem pa slišala kakšen je/(B73). /Če je kdo prišel na obisk vem, da je moral pozvoniti in so mu odklenili/(B74). /Ko je šla skupina ljudi iz tistega oddelka ven, je prostovoljka zaklenila za njimi/(B75). /Na tem oddelku je verjetno enako kot pri mojih sostanovalkah, ki niso sposobne skrbeti same zase/(B76).

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco?

/Poskušala bi biti stroga in ne bi popustila, ker imam svoj prav in vem kdo sem/(B77). /V primeru, če bi postajali žaljivi bi se utišala/(B78). /Enostavno bi utihnila in odšla proč/(B79). /V prepir ne silim nikoli, ker se mi zdi ponižujoče, da se kregam s takim človekom, ker je dementen in ima svoje pravljice/(B80).

5. Kako dobro menite, da ostali sosoanovanci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sosoanovance z demenco? Navedite primer.

/Oni sprejemajo dementne in tudi kregajo se z njimi/(B81). /Najprej izgleda, da se bodo dobro razumeli potem pa se sprejo/(B82). Primer v triposteljni sobi, kjer je ena z demenco, sta dve okni in se med seboj kregajo, katera bo pri oknu. /Tiste z demenco ne razumejo, da okna niso razdeljena po posteljah in tiste brez demence, ne razumejo demence/(B83).

RV4: Kaj potrebujejo stanovanci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovanci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sosoanovanci z demenco?

/Edino mogoče preko druženja na hodniku ali v kavarni/(B84) /in pogovora, če se kje srečam z njimi/(B85).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Moraš biti besedno prijazen do takšnih ljudi kot do vseh/(B86). /Jaz se z njimi ljubeznivo pogovorim, če pa mi ne uspe vse skupaj pustim/(B87). /Ne zato, da ne bi imela časa, ampak se mi zdi škoda ukvarjati z njimi, ker vem, da ne bomo nikamor prišli/(B88). /Vprašanja ne smejo biti direktna/(B89) /in človek mora stvari pokazati tako, da bodo oni razumeli/(B90).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?

Težko rečem, ker na primer nekdo sploh ne reagira na pogovor in na ogovarjanje. Bi morala biti več let tukaj, da bi vedela kaj bi bolj potrebovala. /Tukaj lahko rečem samo večje razumevanje tega problema/(B91).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sosoanovanci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Mislim, da bi se v primeru bivanja na istem hodniku poskušala prilagoditi na situacijo/(B92). /V primeru bivanja v isti sobi pa bi bila ljubezniva, malo bi se pošalila in pobegnila ven/(B93). /Malo pa bi se izogibala obvezi in skrbi do takšnega človeka/(B94). /Zdaj ko razmišljam, bi mi bilo bolj odveč posvečati pozornost drugemu/(B95). /Meni bi bilo kar naporno s takim človekom v isti sobi/(B96).

Intervju C (ženska, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovanci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Demenca je tema, ki se jo danes pogosto obravnava in mislim, da na to temo ni veliko raziskav/(C1), ki bi jo podrobno obravnavale. O njej sem veliko slišala, vendar si ne predstavljam natančno njenega pomena. /Slišala sem, da naj bi bila demenca bolezen, ki je z leti napredujoča/(C2). /Bolj je človek star/(C3) in nepokreten bolj ga prizadene/(C4). /Ni nalezljiva, ampak je po mojem mišljenju možno, da je dedna/(C5). /Bi rekla, da ostane v genih ljudi skozi generacije/(C6). /V starosti se ves stres/(C7) /in vsi mentalni problemi naberejo in povečajo možnost, da nastane/(C8). Pred časom smo imeli v domu predavanje in so nas takrat testirali, v kolikšni meri smo pogovornjivi in kako se obnašamo.

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Najprej pomislim na pozabo in bi zato rekla, da je precej neprijetno slišati za takšno stvar/(C9). /Vendar pomembno se je zavedati, da z leti pridejo različne stvari in mora človek sprejeti dobro in slabo, kar ga takrat doleti/(C10). /Menim, da je tudi mene tako kot vsakega starega človeka strah, da bo kakorkoli zbolel in da bo padel, vendar je le tako bolj pozoren nase/(C11). /Gotovo je prisotno tudi malo melanholije kot skozi vsako življenjsko obdobje/(C12). /Občutno pa se v starosti povečajo različne stiske in mislim, da že zavedanje, da demenca obstaja to znatno poveča/(C13).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?

/Opaža se na primer na njegovem obnašanju in sicer po umiku stran od drugih/(C14). /Človek tudi veliko pozablja in spomin vedno bolj izgublja/(C15). /Potem tudi pogovora in stavkov ne povezuje pravilno in tako kot je potrebno/(C16). /Lahko bi rekla, da je težje pogovorljiv/(C17). /Ob tem, da ima težave pri govoru/(C18) /bi rekla, da bi se to moralo poznati tudi pri pisanju/(C19). /Imam občutek, da takšen človek veliko spreminja razpoloženje, enkrat je lahko vesel, drugič pa mu nekaj ni prav in postane jezen/(C20). /Demenca bi se lahko kazala tudi v tem, da se človek slabo odloča in namesto česa pravega izbere nekaj kar ni prav/(C21). /Ne vem, kako poteka dan pri takšni ljudeh, vendar gotovo ni načrtovan, vsaj iz njihove perspektive ne/(C22).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Slišala sem za demenco pri Parkinsonovi bolezni/(C23). Za to bolezen vem, da vpliva na to, da se človek nehote trese in da dela nenormalne gibe. /Ne vem pa, kako se kaže demenca v povezavi s to boleznijo/(C24).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sostanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Če se mu stanje in s tem vedenje poslabša vem, da jih preselijo med ljudi s podobnimi problemi, sicer pa ostane med drugimi. V domu mislim, da jih razdelijo po teži demence, kar je prav. Seveda se opazi razlika med stopnjami. /Pri blagi stopnji se veliko ponavljajo in sprašujejo ena in ista vprašanja/(C25). /Če se zavedajo demence postanejo bolj čustveno ranljivi, ker te bolezni nobeden ni vesel/(C26).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Če je srednja stopnja, tega človeka dajo v okolje, kjer so drugi demenčni ljudje, ker mislim, da je vedenje že tako nesprejemljivo, da se v okolju ne bi več prilagodil/(C27). /Ne zna več načrtovati/(C28), /skrbeti za druge/(C29), /se pravilno odločati/(C30) /in vedno bolj pozablja/(C31).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri tej stopnji pa se po mojih prepričanjih človek izolira/(C32) /in ni več pogovorljiv/(C33). /Tudi pisati ne zmore več/(C34). /Pozabi pa popolnoma vse, kar se je zgodilo eno uro nazaj ali pa en teden nazaj/(C35).

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

/Pomoč pri pomirjanju nervoznosti in sicer, da ni napet, da je čim bolj umirjen/(C36) /in pomoč pri tem, da ima kontrolo ter da se ga na lep način obravnava/(C37). /Potrebuje tudi spremstvo, ker se težko sam znajde/(C38) /in pomoč pri skrbi za svoj videz, ki je zelo pomemben/(C39). Ljudje popolnoma drugače gledajo na človeka, če je lepo urejen in negovan.

7. Kakšne menite, da so potrebe stanovalcev z demenco?

/Po osnovnih stvareh za preživetje, kot so hrana/(C40), /voda/(C41), /gibanje/ (C42) /in potem počitek/(C43). /Potem tudi po stiku z drugimi ljudmi, ampak je odvisno, kako je pripravljen sodelovati/(C44). Vse je odvisno od karakterja. /Ima pa potrebe tudi po tem, da je radoveden/(C45) /in da raziskuje okolico/(C46).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Vem, da za dementne obstajajo posebni oddelki v domovih/(C47). /Slišala sem za negovalni oddelek, bivalni oddelek, ampak poimenovanja za posebni oddelek se pa ne spomnim/(C48). /Tako, da bi rekla, da je dom ena možnost, drugih pa se trenutno se spomnim/(C49).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Slišala sem po televiziji na novicah, ampak se nisem poglobljala v to, ker se mi takrat ni zdelo pomembno/(C50). /Mogoče so tudi po radiu kaj poročali o tem v času novic/(C51). V družini je bila med tematikami, o katerih najraje nismo govorili.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Ne vem, iz pogovora s prijateljicami v tem domu, mislim, da srednje dobro/(C52). /Odvisno je od človeka, v kakšnem okolju je živel/(C53) /in ali se je poglobljal v to ali ne/(C54).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/V današnjem času gromozansko večja/(C55), /ker se o tem lahko kaj prebere na vsakem koraku/(C56). /Zdaj se mi zdi, da odkrivajo stvari, za katere včasih sploh vedeli nismo, da obstajajo/(C57). /V preteklosti nismo niti razglabljali o tem, kaj je narobe s človekom, ki pozablja/(C58). /Takrat so stari ljudje rekli, saj je človek star, saj mu nekaj mora manjkati/(C59). /Če je nekdo na primer veliko pozabljal, so drugi rekli, to je pa zaradi starosti/(C60).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Prav je, da človek ve iz česa demenca izvira/(C61) /in kaj mora narediti, da se pred njo zavaruje/(C62) /ali nanjo pripravi/(C63). Tukaj se mi zdi, da manjka največ informacij. Ko ima človek demenco je že prepozno, je konec, ker človek si takrat ne mora več pomagati, da bi bilo boljše. /Ko je zdrav lahko poišče pomoč/(C64) /in dela na svoji miselnosti, da se ne poslabša/(C65).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Mislim, da je odnos boljši/(C66), /ker več znanja gotovo poveča sprejemanje/(C67), /razumevanje/(C68) /in tudi zavedanje, da ljudje niso sami krivi, da imajo demenco/(C69). To je stvar, na katero nihče ne more kaj dosti vplivati.

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/Lahko bi bilo predavanje, ki bi se ga udeležili radovedni, tisti, ki jih demenca kaj zanima/(C70).

/Pogoj za predavanje pa bi bil ta, da se ga udeleži veliko ljudi, če je premajhno število, nima smisla/(C71). Lahko bi se tako vsekakor bolj informiralo in bi ljudje več vedeli. Ko so v domu

kakšne stvari, ki se mi zdijo uporabne se jih rada udeležujem. /Demenco bi lahko pokazali tudi s filmom/(C72), /za tiste, ki težje berejo knjige in so veliko pred ekrani/(C73).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sostanovalce z demenco v primerjavi s sostanovalci brez demence?

/Normalno ga doživljam in tudi pogovarjala bi se normalno/(C74). /Ampak bi bila v skrbeh, da bi doživela kaj nepričakovanega na primer, da je agresiven/(C75) /ali nevaren/(C76).

2. Kako doživljate srečanje s sostanovalcem z demenco?

/Lepo bi se pogovarjala/(C77) /in bi gotovo delala razlike/(C78). /Mislim, da bi bila tudi pred vstopom v stik pozorna na to, kako hudo demenco ima in bi ocenila, na kaj moram biti pozorna/(C79).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

Vem kje je ta oddelek, nisem pa še nikoli bila tam. Od daleč vem, katera okna so od tega oddelka in da je v pritličju. /Mislim, da so tam pod stalnim nadzorom,/(C80) /ampak je to nekaj normalnega/(C81). /Pri starejših ljudeh se zgodi veliko čudnih in nepredvidljivih stvari, zato je tudi ta oddelek potrebno vzeti kot nekaj normalnega/(C82).

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco?

/Odmaknila bi se od njega/(C83) /in ga pustila v svojem prepričanju, da ima on prav, čeprav vem, da nima prav/(C84). /Raje se pravočasno umaknem preden nastane zapleten konflikt/(C85). Kako je šele tistega težko reševati. /Bolje se prej umakniti kot vse skupaj zapletati in obžalovati/(C86).

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Odvisno od vedenja človeka z demenco, če je na primer takšno, ki je sprejemljivo, je boljši odnos/(C87). /Mislim, da dobro, natančno pa ne bi znala oceniti, ker se niti ne pogovarjamo o tem/(C88). /Primer pa je mogoče ta, da stanovalec, ki je zmožnejši, stanovalca z demenco usmeri, če se ta izgubi/(C89).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sostanovalci z demenco?

/Samo mogoče na krožkih, s kakšnim z zgodnjo demenco, če je sposoben sodelovati/(C90) /in preko družjenja, če kdo pride zraven in se zagovorimo/(C91).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

Moraš ga prilagajati vsakemu človeku posebej, ker so nekateri v drugačnem stanju kot drugi. Nekateri nič ne naredijo, ko jih pozdraviš, drugi pa želijo malo poklepetati. /Jaz bi se v splošnem

izogibala kritiziranju/(C92). /Postavljala bi jasna vprašanja, ki jih razume skoraj vsak/(C93). /Pazila bi se tudi prehitrega menjavanja tem, ker to lahko vse skupaj še bolj zaplete/(C94). /Človeka bi naslavljala z imenom in ustreznim nazivom/(C95). /Pozorna bi bila, da bi govorila dovolj glasno, vendar ne preglasno/(C96). /Takšnemu človeku ne bi nikoli vsiljevala svojega mnenje in tega, kar mislim, da je prav/(C97).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?

Nič, po navadi, če ne znam reagirati se izognem. /Ne vem, zakaj bi se trudila tudi v primeru, če ni odziva z druge strani/(C98).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sostanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Glede bivanja v isti sobi, po eni strani ne bi želela/(C99), po drugi strani pa imam tudi premalo izkušenj/(C100). /Lahko bi poskusila in bi videla, kako nama bi šlo, pa bi se potem odločila/(C101).

/Glede bivanja na istem hodniku pa ne bi imela nič proti/(C102). /Mislim, da bi bivanje na istem hodniku lažje sprejela in se nanj lažje privadila/(C103).

Intervju D (ženska, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Pod pojmom demenca si predstavljam človeka, ki mu možgani ne delujejo več tako, kot bi mogli/(D1). /Mislim, da se mora nekaj zgoditi z možganskimi celicami, ki se po mojem mnenju poškodujejo/(D2). /To je predvsem bolezen starejših ljudi, ki nastane takrat, ko ljudje pridejo v visoko starost/(D3).

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Čutim frustracijo, ker se zavedam, da je to bolezen, ki ji nihče ni kos/(D4). /Občutim nemoč, ker se zavedam, kako človek trpi, če ima koga v družini s to boleznijo, ker ne more pomagati, tako kot je prav/(D5). /Sem tudi žalostna, ker si lahko samo zamislim, kaj lahko nekoga starega čaka v starosti/(D6). Drugače pa nimam nobenih izkušenj s človekom z demenco iz časa bivanja doma.

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco ?

/Po govorici, kjer se opazi, da kar najprej ponavlja eno in isto stvar/(D7). /Prepoznala bi tudi po tem, da se ne znajde v okolju, na katerega je navajen/(D8) To so stvari, ki jih opažam predvsem tukaj, v domu. /Sem slišala, da lahko izgubijo apetit in začnejo manj jesti, ko se stanje poslabša/(D9).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih ?

/Specifično ne poznam nobene, slišala sem samo za Alzheimerjevo demenco, ne vem pa, kaj vse bi to lahko bilo/(D10). Nisem se dobro poučila, katere vse oblike obstajajo.

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sostanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje na vedenje in življenje?

Stopnja po mojem mnenju zelo vpliva na obnašanje in na življenje tudi. /Na primer pri blagi stopnji bi bil zamišljen/(D11) /in ne bi odgovoril na pozdrav ter podobno/(D12). /Pri tej stopnji bi že imel vidne težave s pozabljanjem/ (D13)/in orientacijo na kraju/(D14) /in v času/(D15).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri drugi stopnji bi bil bolj razburjen/(D16) /in bi ponavljal iste stvari v pogovoru/(D17).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zadnji stopnji pa si predstavljam, da je neodziven/(D18) /in sploh ni možno govoriti z njim/(D19). /Popolnoma izgubi apetit in neha jesti obroke/(D20).

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči ?

/Gotovo pri hranjenju/(D21), /oblačenju v osnovne kose oblačil/(D22), /umivanju telesa in obraza/(D23) ter urejanju/(D24). /Potem pomoč pri kupovanju hrane/(D25) /in pri tem, da se vsak obrok pripravi/(D26). Saj si ne morejo sami pomagati, kot so si lahko včasih. Lahko je marsikaj narobe, če to počnejo popolnoma sami.

7. Kakšne menite, da so potrebe sostanovalcev z demenco?

/Stanovalec z demenco potrebuje to, da bi se nekdo z njim pogovarjal in ga razveselil na lep način/(D27). /Potrebo ima tudi po zabavi, da mu ni dolgčas/(D28). /Potrebuje tudi to, da svojci pridejo večkrat na obisk in mu dajo podporo ter občutek, da je sprejet/(D29) /in ljubljen/(D30).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Jaz sem seznanjena, da ljudi z demenco nameščajo v domove za starejše/(D31). /Potem kakor jaz vem, obstajajo bolnice za te ljudi/(D32). /Slišala sem tudi, da za ljudi z demenco skrbijo doma/(D33). /Moj mož ni imel demence, je pa bil pa bolan z drugo boleznijo in sem zanj skrbela jaz/(D34). /Na vsak toliko časa je prišla patronažna sestra, da je vzela kri in prekontrolirala zadeve kot so na primer pritisk in podobno/(D35). /Menim, da je pri dementnem človeku oskrba nekaj podobnega/(D36).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Težko vprašanje, jaz bi rekla, da največ tukaj v domu, ko so mi druge gospe, ki so tudi oskrbovanke v domu, povedale o izkušnjah z ljudmi z demenco/(D37). /Tako sem se od njih poučila vsaj malo/(D38). Pred prihodom v dom pa o tem nisem vedela prav veliko.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Jaz sem bila na primer slabo ozaveščena, tako, da bi rekla, da je slaba ozaveščenost/(D39). /To namreč ni tako popularna tema, o kateri bi se veliko vedelo/(D40). /Vsak to bolj skriva, ker je kar neugodna stvar/(D41). Skriva pa se tudi, če ima nekdo takšnega človeka doma.

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Ozaveščenost je večja, ker je v današnjem času vsega več/(D42). /Več pišejo o tem tudi v najrazličnejših časopisih in v knjigah/(D43). /Tako, da lahko prebereš kaj o tem skoraj

povsod/(D44). /Zdaj je vse tako razvito, da je za nas boljše/(D45). /Včasih se o tem ni govorilo/(D46). /Takrat so bolj rekli, da je takšen človek zmešan/(D47). /Tako so pogosto rekli, če je bil kdo takšen v kmečkem okolju/(D48). /Ker se ni vedelo kaj mu je in ko so videli, da počne čudne stvari, pa so rekli, ta človek je zmešan/(D49).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Jaz bi rekla, da zelo, ker potem se znajo ravnati po tistem, kar je prav/(D50). /Pomembno je, da se zavedajo, da je potrebno na nekaj paziti/(D51). /Hkrati pa tudi pazijo, da ne delajo stvari, ki to povzročajo/(D52). /Pomembno se mi zdi tudi zato, da bi tisti, ki nimajo demence, znali delati s tistimi, ki imajo demenco / (D53) /in bi jih lažje razumeli/(D54).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Gotovo precej vpliva, ker tako veš, kako s takim človekom ravnati/(D55) /in kako moraš z njim govoriti/(D56). /Bolj ga tudi razumeš, da si sam ne more pomagati/(D57). /Bi rekla, da je to dobro za oba, človeka z demenco in tistega, ki pride v stik z njim/(D58).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/Tako, da bi bila kakšna predavanja, kjer bi jih ozaveščali, kaj lahko naredijo in kako se morejo paziti, da ne pride do tega/(D59). /Na takšnih predavanjih, bi predavali kakšni strokovnjaki, ki so usposobljeni za to zadevo/(D60). /Ne bi bilo slabo, če bi se kakšna lažja knjiga napisala o tem/(D61) /ali pa posnel kakšen poučen film/(D62). Gotovo bi tudi to dvojje precej izboljšalo splošno ozaveščenost.

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sosoživalce z demenco v primerjavi s sosoživalci brez demence ?

/Doživljam jih normalno kot vsakega človeka/(D63). /Ob tem si mislim, kako je hudo, če prideš tako daleč in da ne veš nič več zase/(D64). Žalostno se mi zdi tudi, da se izgubljaš.

2. Kako doživljate srečanje s sosoživalcem z demenco?

/Normalno, saj bi bila sproščena/(D65). /Ko jaz vidim, da nekdo sedi nekje, ga vseeno pozdravim, mu kakšno besedo rečem in potem vidim, da se tudi on nasmeji/(D66). /Kaj drugega mu ne moreš dati, ampak ga moraš vzeti kot normalnega človeka, obnašati se moraš normalno do njega in z njim lepo pogovarjati/(D67). /To bi jaz rekla, ker je ravno tako človek kot vsak/(D68). /Srečanja pa bi se izogibala, če bi imel še kakšne druge težave, na primer, da bi bil kaj nasilen, ker to mora človek vedeti preden stopi v stik z njim/(D69). Drugače pa mislim, da se človek nima kaj za bati takšnega srčenja.

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

Nikoli, ga nisem imela priložnosti videti ne znotraj in ne zunaj. /V času sem bila tukaj v službi vem, da je bil tisti oddelek vedno zaprt in so ga sproti zaklepali/(D70). /Zdaj vem, da imajo avtomatična vrata, ki se sama zaklepajo, da ne morejo iti ven/(D71). /Žalostna sem, ko pomislim nanj, saj so ljudje z demenco tam kot živalce v kletki, ki so samo tam noter in samo hrano dobijo/(D72). Na moj

oddelek se počasi navajam, najprej sem živela v hiši, ko pa sem postala vdova, nisem želela sama živeti tam, ker je bila hiša zame prevelika. Sem pa zaenkrat zadovoljna na tem oddelku.

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco?
/Poskusila bi ga umiriti, ker bi razumela, da se ne more drugače obnašati/(D73). /Lepo umirjen in razumevajoč pogovor bi morala imeti s takšnim človekom/(D74). /Pomirila bi ga tako, da bi ga objela, stisnila k sebi ali kaj podobnega, da bi videl, da ni sam na svetu, zraven bi upala, da bi to kaj pomagalo/(D75).

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Mislim, da slabo, ker, ko se ženske med seboj pogovarjajo, če ima kakšna ženska kaj takšnega kot je demenca, nanjo kažejo s prstom in ne razumejo, da je to bolezen/(D76). /One namreč mislijo, da bi se tako obnašala, tudi če bi bila zdrava/(D77). /Primer, ko je stanovalec z demenco nekaj zavpil, so namesto, da bi ga skušali razumeti in biti razumevajoči, govorili, da je pijan ali kaj v tem smislu in niso razumeli, da je to takšna bolezen/(D78).

RV4: Kaj potrebujejo stanovanci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovanci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sostanovalci z demenco?

/Lahko sodelujem tako, da mu nudim pomoč/(D79). /Na primer, lahko ga pod roko primem, ko ne ve kam mora iti in grem z njim, da mi povedo strežnice od kod je in ga tako peljem na svoje mesto/(D80). /Lahko sodelujem tudi preko druženja do katerega pride spontano v kavarni ali na hodniku/(D81).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Vsekakor, da si olikan/(D82) /in spoštljiv, čeprav je tak revež/(D83). /Upoštevala bi tudi očesni kontakt, ki bi bil podoben kot pri pogovoru z drugimi/(D84). /Dotaknila bi se ga, da bi ga pomirila in da bi vedel, da ga razumem/(D85). /Stavki bi bili kratki, da bi bolje razumel in morala bi paziti, da predolgo ne razlagam o kakšni zadevi/(D86). /Rekla bi kaj kratkega/(D87), /prijaznega in/(D88) /se mu nasmejala, da bi videl, da ni čisto zapuščen/(D89).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?

/Morala bi bolj prebrati takšne stvari, da bi bila bolj na tekočem, ker res nisem/(D90). /Trenirala bi znanje, ki ga imam in poskušala vedeti več, tako, da bi prebrala kakšne knjige, ki bi pomagale, da bi povečala razumevanje in spoznavanje demence/(D91). /Koristil pa bi mi tudi nasvet zdravnika, ki bi vedno prišel prav/(D92).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sostanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Jaz bi sprejela bivanje v isti sobi/(D93), /če bi imela kakšna navodila od tistih, ki se na to spoznajo, da bi vedela, kako ravnati s takšnim človekom/(D94). /Prilagodila bi se verjetno lahko, zakaj pa ne/(D95). /Če bi vedela, kakšne težave ima, bi se po tistem ravnala, da bi bilo lažje za oba/(D96). /Odpor bi imela samo, če bi imela oseba močno demenco/(D97) /in če bi kaj razbijala/(D98) /ali se

neprimerno vedla/(D99) /ter se je ne bi dalo umiriti/(D100). /Takrat bi me bilo namreč strah, da bi se kaj zgodilo komu/(D101). /Bivanje na istem hodniku pa ne bi bil problem, ker bi se že prilagodila na to/(D102).

Intervju E (ženska, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Prav gotovo gre tu za bolezen, ko pride človek v leta, pride tudi demenca/(E1). Tako si jaz predstavljam. /To je prav gotovo normalni del staranja/(E2). /Ta bolezen sicer ni nalezljiva, ampak bi rekla bolj dedna in napredujoča/(E3). /Če ima na primer eden družinski član demenco, se potem ta bolezen prenaša naprej na potomce/(E4). /K njenemu nastanku pa gotovo lahko prispevata tudi nezdrav način življenja/(E5) /in odvisnosti, na primer od alkohola, cigaret in drog/(E6).

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

Mene nič ne moti, če je nekdo dementen in slabo razume. Bolj me moti na primer, da mu rečejo, da je zmešan. /Čutim pa gotovo žalost, ker nikoli ne veš, kaj ta človek čuti/(E7) /in jezo, ko doživiš, da ena gospa reče drugi gospe, saj ta gospa nič ne ve, ker je zmešana/(E8). /Ko doživim, takšno situacijo sem tako zgrožena/(E9).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?

/Vem, da dobro vedo kaj se je v preteklosti dogajalo, kar se je zgodilo sedaj pa hitro pozabijo/(E10). /Človek se izgublja in ne zna domov/(E11), /včasih je vse vedel, zdaj se ne spomni/(E12). /Človek tudi pozabi na primer, kako se na bankomatu denar ven vzame, prej pa je to znal brez težav/(E13). /Lahko pa se vidi že po samih kretnjah, kot so počasni gibi/(E14), /potem tudi počasno dojetanje/(E15) /in počasno gledanje/(E16). /Pri pogovoru se tudi pozna, na primer, ko se kar naenkrat ne spomni kaj bi rad povedal, vsega pa se spomni šele nekaj trenutkov kasneje/(E17). /Torej pozabi kar naenkrat brez opozorila/(E18).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Toliko nisem seznanjena, sem pa slišala za demenco zaradi alkoholizma, kjer demenca kar hitro napreduje/(E19) /in Alzheimerjevo demenco/(E20).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Vem, da se demenca stopnjuje in gre zmeraj na slabše. Jaz mislim, da se znaki vidijo po obnašanju in to že takrat, ko gre za začetek. /Ko je človek bolj dementen se očitno bolj vidi na obnašanju, na začetku se začne pozabljivost, ki je lahko zelo neopazna/(E21).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Potem to preraste v to, da se človek več ne znajde v tem, kje se nahaja/(E22). /Manj se zaveda stvari in dogajanja okoli sebe/(E23). /Nekateri bodo v zmerni stopnji nežni (E24), /nekateri agresivni/(E25).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zadnji stopnji pa se začne človek počasi premikati/(E26) /in počasi opazovati okoli sebe/(E27).

Vse se upočasni.

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

/Lahko potrebujejo pomoč pri hranjenju/(E28) /in pri oblačenju/(E29). Pomoč jim pride prav kjerkoli. V velikih stvareh potrebujejo več pomoči. /Če morajo obiskati zdravnika, potrebujejo na primer več pomoči pri tem, da jih nekdo spremlja/(E30) /in jih usmerja, da se ne izgubijo/(E31).

7. Kakšne menite, da so potrebe sostanovalcev z demenco?

Imajo enake potrebe kot mi. /Potrebujejo zaupanje v druge/(E32) /in pozornost drugih/(E33).

/Veliko jim gotovo pomeni, da se počutijo pomembne/(E34) /in spoštovane, kjer koli so/(E35).

Samo včasih se ne zavedajo, kaj potrebujejo in tega ne znajo povedati drugim, ki bi jim lahko pomagali pri tem. /Potrebujejo tudi boljše pristope ljudi do njih/(E36).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Jaz bi rekla, da za nekatere skrbijo v družini, za druge pa ne/(E37). /Družinski člani se jih lahko skušajo čim prej znebiti, ali pa zanje lepo in pravilno skrbijo/(E38). Toliko vem o tem. /Drugi pa te ljudi nameščajo v domove, na tisti zaprti oddelek, ki je namenjen temu/(E39). Opažam da je sedaj precej več ljudi z demenco kot včasih.

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

To lahko vedno prebereš, vidiš in slišiš. /Veliko knjig sem prebrala na to temo/(E40) /in veliko je bilo ozaveščanja s strani Spominčice, o njej sem tudi brala in slišala iz poročil/(E41). /Spominčica je prav društvo, ki pomaga ljudem z demenco/(E42). Mislim, da zanje in za družinske člane naredi veliko dobrega.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Mislim, da niso najboljše seznanjeni/(E43). Imam občutek, da so ljudje z demenco kar malo zapostavljeni. /Premalo je pogovorov med ljudmi o tej temi/(E44).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

To je pa velika razlika. /Včasih, ko so videli koga dementnega, so rekli, ta je zmešan/(E45), /zdaj se malo drugače gleda na to/(E46). Seveda jaz mislim, da pride do velikih sprememb tako pri demenci kot pri starosti. /Včasih so ljudje prej umirali/(E47), /zdaj pa imajo precej večjo življenjsko dobo kot so jo imeli včasih/(E48). /Zanimanje je danes gotovo večje/(E49), /včasih so rekli zmešan je in to je bilo to/(E50). /Pa rekli so samo, da se je izgubil in ni vedel kako priti nazaj/(E51). Zdaj pa se na to malo drugače gleda.

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Zelo pomembno, da se stare ljudi navadi, da delajo na stvareh, ki lahko ublažijo nastanek/(E52).

/Pomembno je, da se jih čim več ukvarja z miselnimi stvarmi na kakšnih krožkih miselnosti/(E53)

/in da jih veliko bere/(E54). To je bolezen kot vsaka druga. Več se z njo ukvarjaš, več z njo delaš boljše je zate.

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Veliko boljši odnosi do ljudi z demenco so danes kot včasih/(E55). /Ljudje, ki poznajo demenco se boljše vedejo do njih/(E56) /in čisto drugače delajo z njimi/(E57). /Lepo se govori z njimi/(E58) /in se jim pomaga, včasih se ni tako lepo delalo z njimi/(E59). Takrat niso nič naredili za njih, ker niso razumeli njihovega stanja in niso znali pomagati.

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

Pomembno je čim več ozaveščati. /Lahko bi imeli skupine in z njimi delali stvari, kot so pogovori, miselne vaje in razne igrice na temo demence /(E60). /S kakšnimi miselnimi igrami se lahko veliko pomaga in bi se tako izboljšali in motorika in miselnost/(E61). Veliko bi se dalo narediti na to temo. /Prav bi prišla predavanja, ker brez tega ne gre/(E62). /Jaz bi v predavanje vključila miselne igre in pogovor o pomoči ljudem z demenco/(E63). /Deljenje izkušenj bi bilo tudi dobro, ampak s strani izobraženih ljudi, ne laikov/(E64). Vse morajo voditi strokovnjaki.

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sosoživalce z demenco v primerjavi s sosoživalci brez demence?

/Jaz normalno/(E65), /gledam na človeka, da je takšen, kot je, in ga tako tudi obravnavam/(E66). /Z njim se tudi pogovarjam kot z vsakim/(E67). Jaz sem imela enega soseda, s katerim smo se skupaj družili. Kmalu je bil tako dementen, da je govoril, da ima skrit denar in mi je celo zaupal, kje se nahaja. Vedela sem, da je to njegova fantazija. Ko mi je povedal lokacijo, sem mu jaz samo rekla, naj pusti denar tam na varnem in sva zaključila pogovor. Ne bi bilo prav, da bi zlorabila, kar mi je povedal, ker je šlo za njegovo imetje in sem vedela, da ni prav, da to govori okoli.

2. Kako doživljate srečanje s sosoživalcem z demenco?

/Kot popolnoma normalno srečanje/(E68). /Jaz sprejem človeka takšnega kakršen je/(E69). /Pogovarjam se normalno in ne delam razlik, odgovarjam kar tisti sprašuje ali pa jaz kaj vprašam/(E70). /Obrneš se na tisto stran, kamor je v tistem trenutku bolj primerno/(E71). /Če se z njim pogovarjaš se tudi on počuti bolj normalnega/(E72).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

/Seveda sem že videla, kako izgleda varovani oddelek in ga zato poznam/(E73). /Razlika je v tem, da se na mojem oddelku prosto gibaš, tam je pa omenjena hoja/(E74) /in gneča/(E75). /V glavnem mislim, da so tam zaposleni takšni ljudje, ki znajo vse urediti in zato ni težav/(E76). /Jaz se ga ne bojim, ker tam lepo ravnajo z njimi/(E77).

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sosoživalcem z demenco?

/Čim bolj lepo, verjetno bi se umaknila, da ga tista agresija mine/(E78). /Ne moreš biti še ti agresiven, ker pol sta dva agresivna, to pa ne gre/(E79). /Mislim, da je umik v tem primeru najbolj

primerna rešitev/(E80). Vem, da včasih ljudje rečejo, da umik pomeni bežanje stran ali pa izogibanje, ampak druge možnosti ne vidim.

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Sprejemajo, vsaj kolikor vidim tukaj/(E81). /Komunicirajo tudi na takšen način/(E82). /Na primer, ko se je ena gospa, ki ima demenco, oblekla pa rekla, da gre domov, potem se je pa druga gospa postavila pred njo z vozičkom in ji rekla, da ne gre domov, ampak v sobo in je ni mogla prepričati, da ostane/(E83). /Potem je pa glavno sestro poklicala in je ona tako lepo komunicirala z gospo z demenco, da sta se skupaj odpravili nazaj v sobo/(E84).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s stanovalci z demenco?

/Zdaj še nimam te možnosti, ker se še prilagam na dom in sostanovalce/(E85). Nekaj sem jih že spoznala, nekaj pa je takšnih, s katerimi se nismo še nič srečali.

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Pomembno je, da paziš, da se čim bolj normalno pogovarjaš, ga čim bolj normalno gledaš in da ga gledaš tako, kot da ni dementen/(E86). /Pomembni so preprosti stavki/(E87) /in da se ne sprašuje kaj kompliciranega/(E88). /Po mojem mišljenju, ga ne smeš prepričevati, da nekaj ni res, če on nekaj trdi/(E89). /Pustiš mu njegov prav, tako namreč najlažje prideš do zaključka, da se lepo pogovorita/(E90).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?

/Sodelovanje z izobraženimi ljudmi, to je najboljša možnost/(E91). /Potrebovali bi več takšnih Spominčic, ki bi bolj ozaveščale o vsem pomembnem tudi na področju sporazumevanja/(E92).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sostanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Na istem hodniku bi šlo brez navora/(E93), /ker gre za ločene prostore/(E94) /in so tudi srečanja redka/(E95). /V isti sobi pa samo pod enim pogojem in sicer, če ne bi bil agresiven/(E96). /Le takrat bi čisto lepo sodelovala/(E97). /Pomagala bi mu kakor bi lahko, težko pa bi bilo, če bi bil agresiven/(E98). /Agresije ne bi tolerirala in takšnega človeka ne bi sprejela na noben način/(E99). /Drugače pa bi se mu prilagajala po najboljših močeh/(E100).

Intervju F (moški, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Predstavljam si to, da ljudje pozabljajo/(F1), /da se ne zavedajo in niti ne vedo, da pride do te bolezni/(F2). /Jaz sem to videl takrat, ko sem opazil svojo sosedo, ko je šla iz hiše, na dvorišče v sami pižami, pa ni znala nazaj v hišo priti/(F3). To, kar sem zdaj predstavil si jaz predstavljam kot demenco. /Demenca napreduje in zdravila še niso odkrili/(F4). /Razen tega pa vem, da jo lahko nekako omilijo, tako, da upočasnijo simptome/(F5). Jaz imam partnerko na drugem oddelku. Ona

nima demence, ampak ima nekakšno nevrološko bolezen, pri kateri odmirajo mali možgani. To pa se kaže kot problem z ravnotežjem in govorom. Hoditi ne zmore več, ker se ji slabša iz leto v leto. Če sem pri njej moram biti pozoren, kako usta odpira, ker jih težko odpira. In poleg vsega tudi zelo nerazločno govori. Jaz je ne razumem, ona pa se trudi in ne more povedati. To je zelo huda bolezen, jaz pa ji ne morem nič pomagati.

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

Demenca je strašna bolezen, ki napreduje in vodi samo v smrt čez čas. /Sam sem zelo čustven, glede tega/(F6). /Jaz sem se pred kratkim preselil v dom in opazujem ljudi, ki imajo različne bolezni nad sabo in vsekakor sočustvujem z njimi/(F7). V primerjavi z njimi sem jaz boljšega zdravja. /Drugače pa imam zelo čustven pogled na takšne ljudi in, ko slišim za demenco čutim neugodje/(F8).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?

/Človek ne ve kje je/(F9) /in je pozabljiv/(F10). /Vendar pozabljivost, ki ni kot vsaka pozabljivost, ker tudi otroci pozabljajo in podobno/(F11). /Se takoj vidi razlika kdo pozablja zaradi demence in kdo ne/(F12). To je tudi hudo, če pozabiš. O demenci vsak dan kaj novega izveš. Drugih znakov pa ne bi vedel razložiti. Na zunaj ni videti, da je nekdo dementen, ker smo imeli na hodniku, eno gospo z demenco, ki je šla na varovani oddelek. /Ona je bila na prvi pogled čisto normalna, potem se je pa od časa do časa čisto izgubila, ker sploh ni vedela kje je/(F13). /Na primer ni vedela, kje je jedilnica in kje je njena miza/(F14). Zaposleni so jo morali prav voditi do mize. /Lahko pa se je zgodilo, da je šla iz jedilnice in ni znala priti nazaj v sobo/(F15). To je tudi eden od znakov. /Takšen človek tudi svoje sobe ne najde/(F16). /Enkrat zvečer se je zgodilo, da je ena gospa z demenco prišla v mojo sobo in sem jo potem usmeril, da je šla nazaj v svojo sobo/(F17). Ena moja sorodnica je imela demenco in se tega ni zavedala, drugi pa so opazili. /Potem so jo peljali k psihologinji in prvo kar je bilo tam, ji je psihologinja rekla, da mora uro narisati, česar ni znala, kar je bil že prvi znak/(F18).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Poznam Alzheimerjevo demenco/(F19) /in demenco, ki se pojavlja ob Parkinsonovi bolezni/(F20).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Verjetno je odvisno od človeka, ker so vsi različni in se vsak drugače obnaša. /Pri zgodnji bi rekel, da se sploh ne opazi razlika, če imaš demenco ali ne, ker dovolj dobro funkcioniraš v vsakdanjem življenju/(F21).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zmerni bi rekel, da so ljudje zmedeni/(F22), /se ponavljajo v pogovoru/(F23) /in izgubljajo na krajih, ki so jim bili prej poznani/(F24).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje na vedenje in življenje?

Zadnja stopnja je verjetno takšna kot je vedno bolj stanje pri moji partnerki. /Ona postaja neodzivna/(F25) /in kmalu bo postala povsem odvisna od aparatov/(F26).

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

Več pomoči potrebujejo kot na primer jaz. Jaz ne potrebujem nobene pomoči, sem namreč popolnoma samostojen. /Oni potrebujejo najbolj pomoč pri kontroli, ampak je problem v kadru/(F27). Veliko zaposlenih sem videl na novo, ampak se še uvajajo zaenkrat.

7. Kakšne menite, da so potrebe sostanovalcev z demenco?

Imajo enake potrebe kot vsak drugi. /Tukaj bi rekel samo, da potrebujejo veliko spremstva s strani zaposlenih, ker so le tako deležni varnosti/(F28).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Sam vem, da obstaja domska oblika oskrbe/(F29). /Doma pa je malo drugače, če imaš takšnega človeka/(F30). Moji partnerki, s katero sva živela v hiši, se je skozi leto stanje poslabšalo. Vsako leto je bila manj sposobna in ni morala iti nikamor. /Jaz sem zanjo skrbel, jo negoval in skrbel za hišo, kar je bilo zame zelo stresno/(F31). /Kuhati sem znal le najlažje na primer špagete, kaj drugega pa ne/(F32). Po telefonu sva se pogovarjala, kako in kaj ji prinesem in kaj potrebuje. Jaz pa sem ob vsem tem postajal vedno bolj zanič. Bil se predvsem neprespan in utrujen od vsega. Enkrat tudi je padla in se poškodovala. Sam pa sem bil tudi veliko v bolnici in je bil problem, kdo bo skrbel zanjo. /Sosea je bila za to, da ji pomaga zjutraj/(F33), /pomagala pa je tudi hči/(F34). Nato smo jo dali v dom.

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/To veliko vrtijo v kakšnih občilih, na primer na televiziji/(F35). /Lahko pa se prebere o tem tudi v revijah/(F36) /in časopisih/(F37). Tako bi rekel, da sem se tam najbolj informiral.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

Težko rečem kaj o tem. /Če pomislim, bi rekel, da vedo kaj je demenca, ampak nihče ne govori o tem/(F38). Jaz nisem še nobenega slišal, da bi govoril o demenci. Res ne, pravzaprav so te ljudje, ki živijo tukaj bolj zaprti vase kakor jaz opažam. Bi rekel, da je malo druženja tukaj. Sem si predstavljal, da bo več druženja, do bodo šah igrali ali kaj podobnega, tako pa so le vsi v sobe zaprti, kakor jaz. Vsi samo buljimo v televizor ali v knjige.

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Boljša je danes, sem prepričan, da je boljša/(F39). /Dvajset let nazaj niso veliko govorili o tem/(F40). /Na primer tudi o raku niso veliko govorili, kdo pa je takrat vedel, da je obstaja več vrst raka/(F41). /Takrat so pripisovali krivdo drugim boleznim/(F42). /Premalo so poznali bolezni/(F43).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

Na vsak način je dobro. /Tako lahko človek pričakuje, da se lahko tudi njemu kaj takega zgodi/(F44). /Pomembno je, da sebe opazuje, če ga že drugi ne opozorijo/(F45). /Sam pri sebi mora videti, da je nekaj narobe in da nekaj ni prav/(F46).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Odnos je vsekakor lahko boljši/(F47). /Če imam jaz več znanja na primer, lahko drugemu razložim, da bo tudi on razumel/(F48) /in se potem lahko izboljša splošni odnos do dementnih/(F49).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/Mediji bi lahko več pisali o tem, ker to počnejo premalo/(F50). /Lahko bi naredili kakšne oddaje, ker se o demenci sliši le redko/(F51). /Glede predavanj mislim, da bi tudi prišla prav, ampak saj ne vem, če to že imajo, ker jaz ne hodim na te stvari/(F52). Pa še premalo smo obveščeni o vsem dogajanju. /Na oglasni deski bi lahko kdaj pisalo o kakšnemu predavanju na primer/(F53). /Predavanja bi koristila vsakemu, kdor bi le hotel priti/(F54).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sosoživalce z demenco v primerjavi s sosoživalci brez demence?

/Jaz sem do takšnih ljudi, ki še niso zelo dementni in lahko hodijo okoli razmeroma normalen/(F55). /Govorim z njimi kot z vsakim, potem pa že sam začutim, kdo je dovteten do tega, da bi pogovor nadaljeval/(F56). /Vnaprej se nič ne pripravim, vse je spontano in ne delam nobenih razlik/(F57). /Tudi, če je človek nagluščen, slaboviden ali se težko odziva, jaz ne delam razlik/(F58). /Z vsakim se normalno pogovarjam, potem pa če razume, razume/(F59).

2. Kako doživljate srečanje s sosoživalcem z demenco?

/Po navadi rečem samo dober dan/(F60), /nasvidenje ali karkoli/(F61). Saj se bolj malo pogovarjam z ljudmi, tudi s takšnimi, ki je nimajo. Z eno gospo se zelo rad pogovarjam, ki je zelo bistra ženska in je zelo razgledana. Samo škoda, ker se ji vid slabša. Ne more gledati televizije, nič ne more, je pa zelo pametna. Enkrat sem ji pomagal, ko me je prosila za pomoč. Saj moraš vsakemu človeku pomagati, če mu lahko.

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

/Nisem še bil tam, sem pa rekel, da bi ga šel enkrat pogledati/(F62). /Mislim, da moraš imeti neko kartico, da prideš notri/(F63). /Predstavljam si ga nekako kot pol zapor/(F64). /Oskrba/(F65) /in prehrana sta isti kot pri nas/(F66). /Razlika je samo v tem, da se manj gibajo/(F67). /Predstavljam si, da so manjši prostori/(F68). /To je tudi problem, da je človek vedno noter zaprt/(F69). /Sploh zdaj, ko se bo poletje začelo, pa bi šel kdo ven na sonce in nima te možnosti/(F70). Na mojem oddelku pa si nekaj izmislim, zaklenem in grem. Sporočim zaposlenim samo, kam bom šel in kdaj pridem nazaj. Po moje bi oni težko prišli nazaj, ker bi se izgubili.

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sosoživalcem z demenco ?

/Če bi videl, da ima demenco, bi mu pustil, da ima svoje mišljenje/(F71). /S takšnim človekom se nimaš kaj preprati/(F72). /On ima svoje mišljenje in tega se bo držal/(F73).

5. Kako dobro menite, da ostali sosoživalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sosoživalce z demenco? Navedite primer.

/Na takšen način kot jaz/(F74). /Normalno se pogovarjajo/(F75). /Če človek razume potem razume, drugače ga pustijo pri miru/(F76). /Primer, ko se je gospa izgubila v dvigalu in je prišla ven nekje

na hodniku ter ni vedela, kje je/(F77). /Čisto se je izgubila in je želela poiskati medicinsko sestro, vendar ona ne more stalno gledati nanjo/(F78). /Potem jo je srečal eden od stanovalcev in ji pomagal najti sestro/(F79).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s stanovalci z demenco?

Nimam te možnosti. /Vsaj sedaj se ne spomnim, da bi lahko kje sodeloval/(F80).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco ?

/Rekel bi, da se čim bolj normalno pogovarjaš z njim/(F81). /Samo, če vidim, da ima težave z govorjenjem mu pomagam tako, da skupaj stavke poveževa/(F82). /Tako se vsaj nekaj logičnega sliši/(F83). /Poskušam čim bolj razumeti, kaj mi želi človek povedati/(F84). /Usmerjam tudi njega, da govori bolj na glas ali bolj tiho/(F85), /da tudi jaz razumem/(F86). /V primeru, da pride do neprijetnih tem, pogovor preusmerim na drugo temo/(F87). /Zavedam se, da je potrebno biti z njimi čim bolj potrpežljiv/(F88) /in da si je potrebo vzeti več časa za pogovor/(F89). /Pomembno je, da se njihovo mnenje sprejme in temu ne nasprotuje/(F90). /Bi pa oba morala upoštevati tudi osebni prostor/(F91). /Jaz, ker ne vem, kakšno je njegovo stanje in on, ker včasih lahko nima meje/(F92).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje ?

/Če bi dobil kakšen dober nasvet, bi ga avtomatsko upošteval/(F93). /Vsak nasvet vedno prav pride/(F94). So pa zelo pomembni za kakšne situacije, kjer včasih človek ne ve, kaj naj naredi, da bi bilo prav/(F95). /To govorim tudi za splošne primere, ni nujno, da samo na tem področju/(F96).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s stanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/V primeru, da bi bil na istem hodniku pa ne bi nasprotoval/(F97). /To si pa težko in hkrati ne rad predstavljam/(F98), verjetno bi se zdravje poslabšalo tudi meni/(F99). /Že partnerka je želela, da sva skupaj v sobi in se ji rekel, da ne vem, če bi zdržala eden z drugim, zaradi zdravstvenega stanja obeh/(F100).

Intervju G (ženska, negovalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Pojem demenca po mojih starih izročilih pomeni, da se človek izgublja v mislih/(G1). /Demenca je tudi nekaj, kar se v človeku skriva in je najprej težje odkriti/(G2). Vsaj tako jaz to razumem. /Bi rekla, da je tudi bolezen, kjer si človek sam ne more pomagati/(G3). /Ni nalezljiva, je pa počasi napredujoča/(G4). /Ni pa nekaj normalnega, ker se pojavi takrat, ko je človek star/(G5). Staranje se lahko tudi drugače obnaša.

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Čutim strah, ker vem, da lahko kar naenkrat sama zbolim/(G6). /Žalost pa čutim, ker človek z demenco začne izgubljati kontakte, ki so zanj pomembni/(G7). /Ob vsem občutim jezo, ker se

zavedam, da se preprosto zgodi, da se stvari ne spomniš in spomin gre/(G8). /Spravlja me v frustracijo, ko razmišljam, kako se iz glave spomini nekako vsujejo in jih kar naenkrat ni več/(G9).

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?

/Znaki se kažejo predvsem takrat, ko nekdo nima več kontakta sam s sabo/(G10) /in z okolico/(G11).

/Človek se tudi izgublja na krajih/(G12) /ali v času/(G13). /Nekdo pa se lahko izgublja v spominu ali nekaj takega/(G14). Če sem kdaj slišala, da je nekdo dementen so se mi smili tudi tisti, ki so okrog njega. Torej družina in prijatelji. Vsak se smili sam sebi in drugim. Ne ve pa, da je sam bolan. Vsaj za mene velja tako. Jaz si nekaj takšnega predstavljam, saj dementen človek ne ve, da je dementen. On je bolan in sam ne ve zase ter niti ne ve zakaj. Vsaj jaz tako mislim, ko koga opazujem. Na primer kadar moja soseda zraven mene sedi, si sama misli, da sem tako uboga. Ampak ona ne ve, da tudi ona ni ta prava in da veliko pozablja. Ima svoje mišljenje in ni škodljiva.

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Mogoče Alzheimerjeva, ampak je drugačna kot naša demenca, ki se začne normalno in napreduje/(G15). /Alzheimerjeva demenca pride v mladih letih, naša demenca pa je posledica bolezni in se kaže lahko šele v starosti in tako naprej/(G16). /Slišala sem še za demenco zaradi alkoholizma, ki nastane zaradi poškodbe možganov/(G17). /Torej nastane zaradi tega, ker človek preveč pije alkoholne pijače/(G18).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Bi rekla, da različno. /Pri prvi stopnji je vedenje normalno, ker najbrž skriva svoje vedenje/(G19). /Ali pa ne skriva vedenja in se malo vidi/(G20).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri drugi stopnji se že pozna, da se drugače vede/(G21). Ne vem kako bi rekla.

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zadnji stopnji pa bi rekla, da je človek popolnoma odsoten/(G22) /in nima več kontrole/(G23) /in zavedanja sebe/(G24) /in okolice/(G25). /Tako je popolnoma izgubljen v mislih/(G26). Imam dve sstanovalki. /Ena je stalno ležeča/(G27) /in zmerja/(G28), /drugače ni ničesar od nje/(G29). Pri njej se stanje počasi slabša in bi rekla, da ima tretjo stopnjo demence. /Druga pa je imela dober poklic, ampak se izgublja/(G30). /Najprej je bila nekaj časa prijetna, potem pa so jo po cevki hranili/(G31). /Potem je bila fizično bolje in se je k sebi spravila, da je bila nekaj časa normalna, ampak je vedno ležala/(G32). /Zdaj pa je spet odsotna/(G33). Pri njej se stanje spreminja, je bila bolje pa je spet slabše. No pri njej bi rekla, da ima tudi tretjo stopnjo demence. Nikoli ne veš, kaj bo s temi ljudi spet jutri.

6. Kje menite, da sstanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

Potrebujejo samo družbo ljudi z občutkom, ki znajo delati z njimi. Oni potem skrbijo za njih in za njihove potrebe. Pomoč je tudi druga. Menim, da potrebujejo veliko različne pomoči. /Najbolj pa

psihično pomoč, da jih nekdo usmeri/(G34). Morajo biti pa tudi priskrbljeni, varni in da imajo občutek, da jim nihče nič noče. /Pomoč pri varstvu, bi rekla/(G35), /da jim nekdo poskrbi za hrano/(G36), /za higieno/(G37) /in za pospravljeno sobo/(G38). /Tudi njihov življenjski prostor mora biti urejen/(G39).

7. Kakšne menite, da so potrebe stanovalcev z demenco?

/Imajo potrebe po varnosti/(G40), /sprejetosti med ljudmi/(G41), /stalnemu varstvu/(G42) /in po medsebojnem zaupanju/(G43). Tega jim tudi doma ne morejo zagotoviti, zato imajo več možnosti v domu. Pa gotovo je še veliko stvari. /Potrebujejo tudi druženje/(G44) /in stike z okolico/(G45). /Ravno tako potrebujejo družbo kot mi/(G46). /Pogosto vidim, ko gredo na sprehod in ena gospa pelje naenkrat po dve dementni osebi/(G47). /Prav vidi se, kako se te osebe rade družijo in reagirajo na okolje/(G48). Ne vedo zakaj. /Največ stikov potrebujejo s tistim, ki jim pride najbližje, ki se najbolj poglubi v njih, ki jim največ nudi/(G49). Ne stika z možem, ženo ali otroci, ker je tam največ problemov. Boljše, da se povežejo s kom zunanjim.

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Vem, da dementne svojci oskrbujejo doma, v domačem okolju/(G50). /Ampak to je zelo težko delo, vsaj za mene, če si predstavljam/(G51). /Mislim, za moje pojme je oskrba zelo težko izvedljiva, ker ta človek potrebuje 24 ur skrbi/(G52). Drugače pa se izgubi in ga morajo svojci iskati. /V domu tudi lahko skrbijo, ampak bi rekla, da so tukaj bolj pod kontrolo/(G53).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

Za to sem slišala pa že dolgo nazaj, ko sem bila še zdrava in doma. Zdaj ko sem takšna pa to dnevno slišim in ni kakšna posebnost. /Po radiu sem slišala predvsem/(G54). Tako sem sprejela, da to obstaja in ko sem kdaj slišala sem vedela za kaj gre.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Se bojim, da niso veliko ozaveščeni/(G55). /Vsak gleda le nase/(G56) /in na svoje probleme/(G57). /Niso veliko izpostavljeni drugim/(G58) /in se ne zanimajo drug za drugega/(G59).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Danes marsikdo ve za demenco in marsikdo se z demenco sreča/(G60). /Včasih tega niso poznali in so rekli samo, ta je pa star/(G61). /Niso rekli, da je dementen, ampak so mu rekli vse drugo/(G62). Včasih so gledali drugače kot danes. /Rekli so, da je samo pozabljiv in niso vedeli za kaj drugega/(G63). /Za demenco se niso ukvarjali, da bi rekli, ta je pa dementen, ker za demenco niso vedeli/(G64). Največkrat je bilo tako.

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Pomembno je, da si sami lahko pomagajo/(G65) /in da pri sebi prepoznajo demenco, če jo dobijo/(G66). /Stari ljudje lahko pomagajo dementnim, če kaj nujno potrebujejo/(G67). Drugače pa saj ne vem kako jim pomagati. /Veliko je dobro vedeti tudi, da se znajo s človekom

pogovarjati/(G68) /in da se znajo primerno obnašati do njega/(G69). Da se obnašajo tako kot se smejo do takšnega človeka. Mislim, da je dobro, da se s tem srečujemo in se o tem pogovarjamo ter da dementnega enakovredno spoštujemo.

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

Znanje je zelo pomembno, zelo koristno in zelo ključno. /Potem je odnos lahko boljši/(G70) /ker se s človekom lahko pogovarjaš/(G71) /in do njega primerno obnašaš/(G72). Jaz tudi, če grem ven in če so dementni ljudje zraven, vedno rečem dober dan in sem do njih prijazna. Če bi šla kar mimo, bi si pa rekla, to ni dobro, ker se mi zdi, da je boljše, da se s človekom pogovarjaš. Boljše je, da nekaj daš od sebe in da ga znaš razumeti tudi, če tega ne sprejme.

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

Pri starejših ljudeh je težko, ker so že sami v slabem stanju. Težko sprejmejo novosti in težko se jih vpelje v nekaj novega. Težje se jih kaj novega nauči in obvešča. /Drugače pa s predavanji, ampak preden so dementni/(G73). Takrat je prepozno.

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sosočivce z demenco v primerjavi s sosočivci brez demence?

/Jaz jih vzamem takšne kot so/(G74). /Če sprejmejo kakšno stvar je v redu, če ne, je tudi v redu/(G75). Jih ne silim, da bi mene razumeli. /Jaz imam v sobi dve sosočivki, ki sta obe dementni, ampak vseeno pozdravim/(G76) /in kakšno rečem/(G77). Nič ne silim in nič ne govorim, če ne želita govoriti, ker včasih ena od njiju samo gleda. Se mi zdi, da je bolj v svojem svetu.

2. Kako doživljate srečanje s sosočivcem z demenco?

/Če je primerna oseba pozdravim/(G78) /in se rokujem/(G79). /Namenim prijazno besedo in kaj podobnega/(G80). /Da bi se nekaj veliko pogovarjala se ne, ker se je z njimi težje pogovarjati o stvareh, ki jih normalno govoriš z drugimi/(G81). /Odpora ne čutim, ker je kar je/(G82). Sam si ne more nič pomagati, samo drugi mu lahko pomagajo. Kakšen se mi ob pozdravu nasmeje in kakšen kaj reče. Ampak, da bi silila vanj, pa sploh ne.

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

Tudi v tem domu vem, da imajo oddelek, kjer so samo dementni. /Tam so dementni pod stalno kontrolo/(G83) /in stalno nego ter tako naprej/(G84). /Niso svobodni, mi pa smo/(G85). Mene včasih mož pride iskati in kam greva. /Oni pa so pod ključem/(G86) /in pod nadzorom/(G87). /Ne vem kako izgleda, ker nisem bila še nikoli tam/(G88). /Sem pa slišala iz primerov kako je tam/(G89). Imam prijateljico, ki ima mamo tukaj in ona mi kaj pove. Vem, da svojim svojcem pomagajo pri hranjenju, če so v tistem času tam. Te ljudje sploh ne poznajo svojih otrok in so potem takšni čudni odnosi. Je težko. /Ta oddelek je tudi pod kontrolo, da se ljudje med sabo ne skregajo in stepejo/(G90). To je moje mnenje, ne vem. Če so ljudje gibljivi, potem je to težje, če so ležeči pa jih enostavno oskrbujejo. Imam občutek, da so ubogi in da imajo manj svobode. /Po moje je oddelek

prijeten ljudem, ker drugače si ne predstavljam zakaj bi jih kdo dal tja, v nasprotnem primeru bi lahko bil kot norišnica/(G91).

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco? /Njemu bi se prilagodila, ker pomembno je njegovo mnenje/(G92). /On se ne bo spreminjal in meni prilagajal, ampak se bom jaz njemu/(G93). /Rajši bi se njemu prilagajala kot začela kregati/(G94).

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Redko jih sprejmejo/(G95), ker se jih ne prilagaja veliko/(G96). /Tukaj so ljudje, ki bolj nase mislijo in le redko kdo se z drugimi ukvarja/(G97). /Večinoma so ljudje, ki na žalost samo nase in na svoje probleme mislijo/(G98). /Primer, če se kdo izgubi mu po navadi pomagajo zaposleni/(G99). /Redko sem videla, da bila prisotna pomoč s strani starih ljudi iz tega doma/(G100). Vsak nase gleda in ko je enkrat prikovan na voziček je revež.

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sostanovalci z demenco?

/Jaz ne vem, da bi lahko, na krožke ne hodim/(G101).

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Rekla bi najbolj pozornost/(G102). /Potem, da ga spoštuješ/(G103), /ne preziraš/(G104) /in ne izgubljaš potrpljenja, ker to je človek, ki potrebuje pozornost/(G105). /Stavke bi prilagodila njemu/(G106). /Kar bi on razumel, bi hotela, da dobro razume/(G107). /Če bi vedela da najin pogovor ne gre daleč, bi ga prilagodila/(G108). /Ne bi komplicirala stavkov, ampak bi bili enostavni/(G109). /Govorila bi o enostavnih stvareh, to bi bilo najboljše/(G110). /Na njegov nivo bi se spustila in mu prenesla sporočilo/(G111).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in sodelovanje?

/Ja, predvsem samo in predvsem več znanja/(G112). /Če bi lahko in če bi bila priložnost, da to znanje pridobim/(G113).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sostanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Na hodniku bi sprejela, ker sem tudi jaz skoraj na tem, da bom malo dementna/(G114). /V sobi že bivam z dvema dementnima/(G115). /Sprejela sem, je pa vidno, da ima vsaka svoje potrebe/(G116) /in je veliko prilagajanja/(G117). /Ne družimo se veliko, ker so med nami kar razlike/(G118). /Prvi primer je pri hranjenju, kjer njiju hranijo, jaz pa grem sama ven jesti in drugi primer je pri negi, kjer mene oblečejo in grem, njiju pa oblečejo in sta samo notri ter veliko spita/(G119).

Intervju H (ženska, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

/Predstavljam si človeka, ki se ne zaveda, sam zase ne ve/(H1) /in pozablja/(H2). /Ko to ljudje vidijo, gredo kar stran, ker ne vedo kaj narediti/(H3). Bi rekla, da je bolezen, ampak ne vem, kakšna vzroke

- ima in kaj prizadene. /Je napredujoča in gre naprej na slabše, ampak se jo da pozdraviti/(H4). /Mislim, da neka zdravila obstajajo/(H5). /Z demenco prej ali slej vsi ljudje zbolijo/(H6).
2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?
/Bolj strah, ker vem, da človek ne ve sam zase/(H7). Ampak tudi mislim, da mu je nekje vseeno ali kaj ve ali ne. /Po drugi strani čutim empatijo, ker so v slabem stanju in mora biti grozno, da se ne zavedajo, da se neprimerno vedejo in da določenih stvari ne vedo več/(H8).
3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?
/Ne vem, zmeden je verjetno/(H9). /Na primer, ko gre v jedilnico, ne ve, če je oblečen ali ne/(H10). /Ne ve, kako se prav obleči/(H11). /Če se na primer obleče v majico, ne ve ali je tako prav ali narobe/(H12). Sam zase ne ve in vseeno mu je. /Gotovo je tudi pozabljiv/(H13) /in izgublja predmete/(H14). /Stvar ali predmet nekam položi in potem ne ve, kam ga je dal/(H15). /Potem pa nekoga obtoži, da mu je to ukradel/(H16). /Če gre kam sam, ne ve kam gre/(H17). /Sam sebe izgublja/(H18) /in je zmeden/(H19).
4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?
/Slišala sem, da obstaja več vrst in oblik/(H20). /Slišala pa nisem še za nobeno posebej/(H21).
5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?
5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?
Stopnja zelo vpliva na vedenje. /Pri prvi stopnji so sposobni skrbeti zase, ampak potrebujejo pomoč/(H22).
- 5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?
/Pri zmerni stopnji večinoma niso sposobni skrbeti zase/(H23).
- 5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?
/Večja kot je stopnja bolj se izgublja/(H24). /Pri zadnji stopnji niso sposobni skrbeti zase/(H25).
6. Kje menite, da sstanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?
Potrebujejo več pomoči kot mi. /Pomoč pri oblačenju/(H26), /hranjenju in podobnem/(H27). /Potem tudi pomoč pri nadzoru in pri tem, da so varni/(H28). Če se izgubijo je pomembno, da si najdejo neko oporo.
7. Kakšne menite, da so potrebe sstanovalcev z demenco?
Malo drugačne potrebe imajo kot ostali. /Potrebujejo hrano/(H29), /svetovanje/(H30) /in svobodo/(H31). /Potrebujejo tudi družabništvo s komerkoli/(H32). /Pomaga jim tudi pogovor/(H33) /in to, da se vključijo v okolje/(H34). /Potrebujejo tudi, da se njihove želje upošteva, ker po moje imajo veliko neizpoljenih želja/(H35).
8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.
/Po moje zanje skrbijo doma družinski člani/(H36), /če pa nimajo dovolj pomoči doma, potem pa gredo v dom/(H37). /Ampak ne na ta oddelek, kjer sem jaz, ampak nekam, kjer je bolj zaprto/(H38). /Posebej jih dajo, na primer tja v pritličje/(H39).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

Nisem nikjer prebrala in nikoli nisem slišala, ko sem še živela doma v Bosni. /Tukaj v Sloveniji pa sem slišala, da o tem govorijo, ko so se pogovarjali kakšni znanci, ki imajo izkušnje z dementnimi/(H40). Prej nisem vedela, da kaj takšnega obstaja.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Veliko vedo za demenco/(H41), ker vsak kaj pove o tej temi, ko se z njim pogovarjam/(H42). Bi rekla, da dve tretjimi poznata demenco. Samo tisti z demenco in kakšni drugi ne vedo nič o tem.

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo ?

/Včasih je bilo manj znanja o tem/(H43). /Ni se niti govorilo tem, ker je bila bolj tabu tema/(H44). /Ljudje niso radi govorili o tem, ker jih je bilo sram, če so koga z demenco poznali/(H45). /Imam občutek, da so nanje gledali na slabši način/(H46) /in da so jih neenako obravnavali/(H47). /Danes pa je čisto nasprotno, ker so spoštovani/(H48) /in se veliko dela v tej smeri/(H49).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Če bi bilo več ozaveščanja bi jih lažje razumela/(H50) /in se lažje pogovarjala z njimi/(H51). /Pomembno je tudi, da čim bolj ohranjajo spomine še pred demenco, ker, ko jih izgubijo ni dobro/(H52). /In če imaš veliko znanja in veš, kako jo preprečiti, si v prednosti/(H53).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Odnos bi bil boljši, ker bi poznala vzroke in bi vedela več o demenci/(H54). /Veliko znanja tudi pripelje do tega, da so ti ljudje bolj sprejeti/(H55) /in da se ljudje znajo v odnosu do njih prilagoditi/(H56).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci ?

/Več bi se morali o tem pogovarjati tako stanovalci med seboj kot zaposleni in stanovalci med seboj/(H57). /Tako bi si delili izkušnje in vednost o tem/(H58). /Mogoče, da bi nekdo predstavil, kakšno je njihovo življenje, ko zbolijo z demenco in kakšne vse ovire srečajo na svoji življenjski poti/(H59). /Predstavljati bi moral ali strokovnjak ali kakšen svojec, ki takšno osebo dobro pozna in ima z njo veliko izkušenj/(H60). /Lahko bi spodbujali k branju takšnih tem/(H61) /ali k gledanju filmov o takšni tematiki/(H62).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sostanovalce z demenco v primerjavi s sostanovalci brez demence?

/Poskusila bi se mu izogniti in ga pustiti pri miru/(H63). Mislim, da morajo biti ljudje, ki pridejo v stik z njim nežni do njega. Ne smejo biti grobi, zato ker on ne ve kaj govori in kaj dela.

2. Kako doživljate srečanje s sostanovalcem z demenco?

/Če bi bilo srečanje nujno bi ga pozdravila/(H64) /in vprašala, če ve kam gre/(H65) /in če potrebuje pomoč/(H66). /Če bi videla, da ne ve kaj govori, bi ga podprla/(H67). /Ne bi se ga bala in odpora ne bi imela/(H68), /bi bilo pa malo neprijetno/(H69).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

/Varovanega oddelka nisem videla, nisem bila nikoli tam in nisem nikogar o tem kaj veliko spraševala/(H70). /Po moje je popolnoma zaprti prostor in če gredo ven imajo spremstvo/(H71). /Če kdo kam hoče odtavati jih zaposleni posedejo ali usmerijo v pravo smer/(H72). Na tem oddelku se zavedamo, skrbimo zase, pospravljamo in se sami oblečemo. Oni pa ne vedo nič. Imam občutek, da je za njih dobro poskrbljeno, ker vidim, kako zaposleni naložijo igrače na voziček in gredo na tisti oddelek. Na vozičku pa imajo kakšne umetne mačke, žogo in podobne igrače. /Do tega oddelka čutim strah, ker so zaprti večinoma časa/(H73). Moj oddelek doživljam dobro, ker se zavedam, da se lahko sama uredim, pospravljam, se odpravim in sem svobodna.

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sstanovalcem z demenco?

/Ne bi se kregala/(H74), /stopila bi na njegovo stran/(H75) /in se mu čimbolj prilagodila/(H76).

5. Kako dobro menite, da ostali sstanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sstanovalce z demenco? Navedite primer.

/S tistimi, ki imajo hudo demenco se sploh ne družijo, s tistimi z lažjo demenco pa se pogosto pogovarjajo/(H77). /Ljudje ne spoštujejo, da je nekdo dementen, ker ne ločijo kdo je dementen in kdo ne/(H78). Imajo malo znanja. /So različni primeri, en lahko pomaga/(H79), /drugi ne, ampak sili v prepire/(H80). /Primer je, da je šla ena stanovalka v kavarni ven, kar je videla druga stanovalka in takoj povedala sestri, ki jo je ustavila zunaj, še preden je ušla/(H81).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sstanovalci z demenco?

/Lahko preko druženja v parku ali pri kakšnih igrah/(H82). Odvisno, če se jih udeležim. Jaz večinoma ne hodim na krožke.

2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?

/Pomagaš mu malo pri govorjenju/(H83). /Večkrat kaj ponoviš, da razume/(H84) /ali pa poenostaviš povedano/(H85). Pomagaš čim več. /Preverjaš, kako razume, če te prav razume ali ne/(H86). /Vprašaš kratke navadne stavke, če nisi prepričan, kako hudo stopnjo demence ima/(H87). /Tema pa bi bila odvisna od teže demence/(H88).

3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?

/Nasvete koga, ki bi o tem vedel več kot jaz/(H89).

4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sstanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?

/Na hodniku bi sprejela, ker me ne bi motili/(H90). /V sobi pa bi in ne bi/(H91). /Po eni strani bi, po drugi pa ne/(H92). /Na začetku bi imela hude težave/(H93) /in bi potrebovala čas, da premislim kako in kaj/(H94). /Mogoče bi prihajalo do prepira/(H95). /Prilagodila bi se/(H96) /in pomagala, po svojih

močeh/(H97). /Zakaj pa ne/(H98) /Zmeraj pomagam, če lahko/(H99). /Rada pomagam, če me kdo potrebuje/(H100).

Intervju I (moški, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?

Imel sem izkušnje s tem še preden sem prišel sem. /Pri demenci človek nima kontrole nad sabo/(I1). /Jaz poznam nekaj ljudi, ki nimajo hudo obliko demence, ampak vam povem, da niso povsem normalni, ker se nič ne zavedajo/(I2). /Demenca je bolezen in je, kakor sem slišal od drugih še posebej znana v medicini/(I3). /V telesu prizadene predvsem možgane/(I4), /ker imajo te ljudje težave z mišljenjem/(I5) /in spominom/(I6). Demenca se tudi gotovo slabša, ker gre samo dol in nikoli več ni boljše kot je bilo.

2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?

/Ni mi vseeno, da ljudje zbolevalo s tem in da se ne da pomagati/(I7). Je le ena bolezen več, ki je težka in ljudem nerazumljiva, dokler se z njo ne srečajo sami. Po moje ljudi ne zanima, če nimajo nikogar, ki jo ima.

3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco ?

Pri partnerki sem videl, da gre za demenco po izvidih, ki mi jih je dala zdravnica. Rekel bi, da se na splošno najprej vidi glede tega kako se obnašajo. Neumnosti naredijo, ali pri hrani ali pri čem drugem. Niso napadalni, nekateri se celo radi pogovarjajo. Navzven pa se tako največkrat sploh ne prepozna, da gre pri nekemu za demenco, ampak se to kasneje vidi. /Na primer takrat, ko pozabljajo na osnovne in pravilne stvari/(I8). /Včasih se izgubijo na krajih, ki so jih prej poznali/(I9) /ali pa ne spoznajo več svojcev/(I10).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Alzheimerjevo poznam/(I11) /in za frontotemporalno sem slišal/(I12).

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Vem iz izkušenj, da počasi napreduje. /Na primer, ko je imela partnerka na začetku demenco, se je normalno obnašala/(I13), /se je smejala/(I14), /je hodila/(I15), /je govorila/(I16), /je sama jedla, ampak potem je šlo dol/(I17).

5.2. Kakšen je vpliv zmerna stopnje demence na vedenje in življenje?

Eno leto je bil zmeren začetek in potem se je slabšalo. /Na sredini, ko je bila partnerka na tem oddelku, sem se z njo pogovarjal/(I18) /in ona je normalno hodila/(I19). /Samo tisti, ki so ji dajali zdravila in jaz smo vedeli za demenco/(I20). Demenca je šla potem ponovno dol.

5.3. Kakšen je vpliv zadnje demence stopnje na vedenje in življenje?

/Po petih letih ni bila več pogosto dobre volje/(I21). /Ni mogla več jesti/(I22). /Na koncu pa je postajala brezvoljna/(I23) /in potrebovala je voziček/(I24). /Po enem letu na vozičku je imela

probleme s prebavo, kar je trajalo dolgo časa/(I25). /V treh letih se je poslabšalo, da je imela tekočo hrano/(I26). /Potem je končala na postelji, kjer so jo imeli pod nadzorom/(I27). /Na ljudi je reagirala vedno slabše, ker ni morala več govoriti/(I28). /Težko je dihala in kisik je imela vedno v nosu/(I29).

Bila je v zadnji stopnji demence. Z demenco je živela samo deset let.

6. Kje menite, da sostanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

Nudijo jim lahko samo zdravniško in psihološko pomoč. Hujša kot je demenca več pomoči je potrebno. /Zdravniško pomoč potrebujejo, da se jih pregleduje/(I30) /, neguje/(I31) /in daje zdravila, ki jih sami ne zmorejo vzeti/(I32). /Psihološko pa potrebujejo pri pomirjanju/(I33) /in če imajo kakšne izpade/(I34).

7. Kakšne menite, da so potrebe sostanovalcev z demenco?

/Potrebujejo občutek, da niso sami/(I35). /Potrebno je, da se drugi ne odločajo namesto njih, v primeru ali jih bodo vključili v družbo ali ne/(I36). /Potrebujejo zaupnika, ki mu lahko zaupajo svoje probleme in kar potrebujejo/(I37). /Človek ne more zaupati kar vsakemu/(I38).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Moja partnerka je pred diagnozo živela doma, ampak takrat, še ni imela kakšnih vidnih znakov in posebnih potreb/(I39). Ji je pa zdravnica dala napotnico za pregled, ker je sumila, da gre za demenco in so ji jo potem odkrili. /Potem smo jo dali na varovani oddelek za dva ali tri dni, zato vem, da obstaja domska oskrba/(I40). /Potem so jo prestavili na drug oddelek, kjer so bili poleg nje še trije v sobi/(I41). /Tam je bila bolj svobodna/(I42). Jaz sem bil potem doma in sem začel piti, kasneje pa sem šel v bolnico ter nato v dom.

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Zdravnica mi je povedala zanjo/(I43). Jaz zanjo prej nisem vedel, sploh nisem razmišljal o tem. /Ko sem izvedel od zdravnice, sem začel brati knjige, vendar ne preveč strokovne in tiste, ki govorijo o medicini, ker je to zame preveč strokovno/(I44).

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Menim, da veliko vedo/(I45). /Po moje se o tem med seboj pogovarjajo tisti, ki se lahko/(I46). Ker tudi tukaj v domu so ljudje z demenco, ki so na varovanem oddelku in tudi na drugih oddelkih. /Kakšno srečanje z njimi lahko sproži pogovor o tem/(I47).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Včasih se o tem ni nič vedelo in tudi govorilo ne/(I48). /Sploh se nisem pogovarjal o tem takrat, ker se me to ni dotikalo in sploh nisem imel potrebe, da bi vedel kaj o tem/(I49). /Danes se opazno več govori/(I50), /ker tudi zdravnica na glas pove, da gre za demenco, tako kot sestre in strežnice/(I51). /To ni več neka tabu tema, ki se jo skriva/(I52).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/Kar pomembno, saj lahko zaradi sebe vedo in prepoznajo, ko gredo določene stvari dol, da se lahko tudi pri njih pojavi/(I53). /Dobro je tudi, da spoznajo spremembe pri sebi/(I54) /in da se jim demenco pravočasno odkrije/(I55). Drugače pa je dobro, da to vedo še mladi in drugi ljudje, starih ljudem je po moje že vseeno.

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Po moje ne kaj dosti/(I56). /Jaz, ko sem izvedel, kaj je demenca se nisem spremenil in sem bil enak kot prej/(I57). Nisem se želel o tem pogovarjati z mojo ženo, ki jo je imela. /Vem pa, da če se preveč ve o tem, lahko pride do zlorab in ni dobro, da se o tem govori kar vsakemu, ker potem, ko ve, zna to izkoristiti v svoje dobro/(I58). /Jaz, ki nekaj vem o demenci svojega odnos do ljudi z demenco nisem spremenil, sem enak/(I59). Nekaterim naredim usluge in jim grem v trgovino kaj kupiti, pa ne samo njim, tudi drugim. Ker jaz sem svoboden in grem lahko ven. Oni se morajo pa javiti. Ljudje mi večinoma zaupajo in jaz tega ne izkoristim.

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

/Mogoče s kakšnimi zanimivimi predavanji/(I60). /Nekakšna predavanja že so v domu/(I61). /Ne vem pa, če so o tej problematiki tudi/(I62).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sostanovalce z demenco v primerjavi s sostanovalci brez demence?

/Z nekaterimi se pogovarjam in z nekaterimi ne, ne glede na to ali imajo demenco ali ne/(I63). /Vsak človek je drugačen/(I64).

2. Kako doživljate srečanje s sostanovalcem z demenco?

/Normalno, ne delam razlik/(I65). /Nanj se ne pripravljam posebej, če pogovor steče, je v redu, če ne, pa tudi/(I66). Drugače pa nisem veliko v domu, rad hodim ven na zrak in po trgovinah.

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom ?

/Videl sem ga v bolnici, ko so me sprejeli/(I67). Tam sem slišal kričanje, jokanje in grdo govorjenje. Obupno je bilo. /V domu ga nisem videl in si ga ne predstavljam/(I68). /Po moje so vsi sami v sobah/(I69). Ampak o tem večinoma ne razmišljam.

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sostanovalcem z demenco?

/Umaknil bi se/(I70). /Prekinil bi pogovor in odšel/(I71). /Ne bi trdil svojega, ker ne bi bilo prav/(I72). /Ni mi prav, da mu dokazujem stvari, ki jih ne razume in da mu razlagam v prazno/(I73). /Nisem imel takšnega primera, ampak, če bi do njega prišlo, bi se umaknil/(I74).

5. Kako dobro menite, da ostali sostanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sostanovalce z demenco? Navedite primer.

/Različno/(I75). /So ljudje, ki želijo pomagati in bi naredili veliko za drugega/(I76) /in so ljudje, ki se izogibajo vsakemu kontaktu/(I77). /Primer, stanovalka, ki ima demenco se pogovarja z drugo stanovalko, ki nima demence, ko ta ugotovi, da ima demenco gre stran in ne konča pogovora na lep način/(I78). /To je naredila vidno razliko/(I79).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sstanovalci z demenco?
/Ne, nobenega stika, ker veliko hodim ven/(I80).
2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco?
/Da se z njim normalno pogovarjamo/(I81). /Če želi kaj povedati, pomagamo in podobno/(I82). /Ne vplivamo nanj slabo/(I83) /in ne poskušamo poslabšati situacije/(I84). /Ne govorimo mu, kaj naj dela/(I85) /in ne dajemo nasvetov, kako naj se obnaša in pogovarja/(I86).
3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje?
Rekel bi, da nič. /Nasvete mogoče, vendar niso vedno dobri/(I87).
4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sstanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi?
/To pa ne bi rad in ne pride v poštev/(I88). /Ne bi se prilagodil/(I89) /in sprejel/(I90). /V sobi imam rad zasebnost/(I91) /in to, da je vse v najboljšem redu/(I92) /ter, da je urejeno/(I93). /Rad imam pospravljeno/(I94) /in urejeno/(I95). /Vsega tega človek z demenco ne bi mogel upoštevati/(I96) /in razumeti kot jaz/(I97). /Na istem hodniku pa bi bilo v redu/(I98) /in bi sprejel/(I99). /Na hodniku tako ni nobene zasebnosti/(I100).

Intervju J (moški, bivalni oddelek)

RV1: Kako stanovalci doma za stare ljudi, ki nimajo demence, razumejo pojem demenca?

1. Kaj si predstavljate pod pojmom demenca?
/Demenca je to, da vse pozabiš/(J1). /Jaz na primer govorim štiri jezike in če bi imel demenco ne bi znal več nobenega jezika/(J2). /Ja, demenca je bolj ali manj bolezen in starost/(J3). /To ni takrat, ko se nekdo dela, da nič ne ve, ampak je prav bolezen/(J4). /Demence pa ne dobijo vsi, veliko starejših nima tega/(J5). Jaz nimam demence nobene, ker se na žalost spominjam tudi stvari, ki bi jih rad pozabil. /Vem, da demenca vpliva na možgane in jih nekako prizadene/(J6).
2. Kakšna čustva in občutke vam vzbuja pojem demenca?
Ja, to je šok za človeka, da se vsaj malo ali pa nič ne spomni. /Jezen sem za tiste, ki imajo demenco, ker človek veliko stvari doživi in zna in kar naenkrat nič/(J7). /In žalosten, ker to zanj pomeni, da nikoli ni nič bil in ni nikjer bil/(J8). /Demenca je zelo škodljiva, ker ti pobere identiteto in sam zase ne veš, to pa me spravlja v obup/(J9).
3. Kako bi prepoznali, da ima nekdo demenco?
/Menim, da je zmeden/(J10) /in se ne spominja nič za nazaj/(J11). /Potem vidi se tudi, ko človeka kaj vprašaš, pa ne ve nič, ker se preprosto ne spomni/(J12). /Včasih se pa potem kasneje spomnijo/(J13). /Eni gospe, ki jo poznam, sem prinesel rože in čokolado in me je samo gledala/(J14). /Kljub temu, da sem njihov družinski prijatelj, me ni prepoznala in potem sem videl, da ni več pri sebi/(J15). /Potem, ko sem šel do vrat in se hotel posloviti, se me je spomnila/(J16). /Pri nekaterih ljudeh se kaže kot neprijaznost, na žalost/(J17). /Jaz sem imel sstanovalca, ki je imel

demenco in točno vem, kako to izgleda/(J18). /Enkrat sem se pohecal z njim in je bil samo strogo tiho/(J19). /Dosegel sem, da me je dodatno sovražil/(J20).

4. Koliko oblik demence poznate (Alzheimerjeva demenca, vaskularna demenca, frontotemporalna demenca, demenca z Lewyjemi telesci ipd.) in kaj mi lahko poveste o njih?

/Slišal sem za Alzheimerjevo, ko sem začel bivati tukaj v domu/(J21). /Pa tudi demenca zaradi alkoholizma, vem, da obstaja/(J22). /Tako iz izkušenj sem imel to možnost videti in spoznati/(J23).

Tisti, ki so alkoholiki imajo velike probleme, na primer jaz nisem pokadil nobenega cigareta pa sem precej star, alkohola sploh ne pijem in pljuča imam tako čista, da so kirurgi rekli, da imam roza pljuča kot dojenček. Povedali so mi, da bom dolgo časa živel.

5. Kako menite, da stopnja demence vpliva na vedenje in življenje sstanovalca z demenco?

5.1. Kakšen je vpliv zgodnje stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zgodnji demenci pa bi rekel, da je malo pozabljanja/(J24) /in potem malo izgubljanja stvari/(J25).

5.2. Kakšen je vpliv zmerne stopnje demence na vedenje in življenje?

/Pri zmerni bi rekel, da postanejo nasilni/(J26) /in se lahko čudno vedejo/(J27). /Lahko tudi zahajajo kam/(J28).

5.3. Kakšen je vpliv zadnje stopnje demence na vedenje in življenje?

Večja stopnja demence bolj vpliva na vedenje. /Če ima hudo demenco se pozna, ker pozabi večino stvari, na primer sploh ne ve za naprej in za nazaj, kaj je bilo in kaj se je zgodilo/(J29). /Družine in prijateljev ne spozna/(J30). /Njegova preteklost je čisto izbrisana in ne ve nič kaj pomembnega o sebi/(J31).

6. Kje menite, da sstanovalci z demenco potrebujejo več pomoči?

Težko je razložiti to. Pomoč pri negi predvsem. /Tako pri umivanju/(J32), /hranjenju/(J33) /in gibanju/(J34).

7. Kakšne menite, da so potrebe sstanovalcev z demenco?

/Potrebujejo sporazumevanje/(J35) /in podpro domačih, če so tisti normalni, da to razumejo in upoštevajo/(J36). /Pa da se vsaj oni do njega obnašajo boljše in lepše/(J37).

8. Kdo vse in kako lahko skrbi za človeka z demenco? Opišite.

/Velik problem je za tiste, ki zanje skrbijo doma, ker nimajo dovolj znanja in tudi na življenje jim slabo vpliva/(J38). /Za njih je to kar naporno in zahteva veliko potrpežljivosti in poznavanja/(J39).

/Tudi v domu skrbijo za takšne, vendar je takšnih tu bolj malo, so pa/(J40).

RV2: Kje in na kakšen način so imeli stanovalci, ki nimajo demence, možnost spoznavati demenco?

1. Kje in na kakšen način ste se imeli možnost informirati o demenci?

/Ko sem bil star 50 let, sem zanj izvedel od mojega strica/(J41). /Ko sem prišel na obisk pa me ni poznal in sem rekel, da je moj stric in se me je spomnil/(J42). /V času svojega življenja doma sem

jo bolj spoznal/(J43). /Knjige nisem prebral, sem pa gledal ameriški film o tem/(J44). O nekem bogatašu, ki ni nikomur nič zapustil.

2. Kako dobro menite, da so stari ljudje seznanjeni o demenci in zakaj je tako?

/Malo, ker ne vedo veliko/(J45). /Po moje še osnovnih stvari nekateri ne poznajo/(J46). /Bi rekel, da ne poznajo vzrokov in posledic/(J47). Samo osnove moreš pa vedeti, če želiš razumeti. /Tudi, ko je so bile moja in starejše generacija v mladosti, nam tega niso nič omenjali in iz tega sklepam, da se potem tudi tukaj to pozna/(J48). /Ker v mojih mladih časih se je govorilo o drugih stvareh/(J49).

3. Kakšna je ozaveščenost starih ljudi o demenci danes v primerjavi s preteklostjo?

/Zelo malo se je vedelo včasih/(J50), /danes se več ve/(J51). /Demenco se je skrivalo v nekaterih deželah, v drugih pa ne/(J52). /V Sloveniji se je bolj skrivalo in se ni govorilo o tem/(J53). /Veliko se je te ljudi izkoriščalo, ker so bili žrtve kakšnih žaljivk ali pa zlorab/(J54). /Za tiste, ki znajo škodovati so bili lahka tarča/(J55).

4. Kako pomembno je, da se stare ljudi ozavešča o demenci?

/To je splošna izobrazba, tisti, ki ne vedo, niso dovolj izobraženi/(J56). /Jaz ne vem podrobno, vem pa da je starostna in da je to vzrok/(J57). /Pa dobro je tudi, da na sebi prepoznajo kaj se jim dogaja preden gre predaleč, ker se da prej še kaj narediti, potem pa nič več/(J58).

5. Kako menite, da večja ozaveščenost o demenci vpliva na odnos do ljudi z demenco?

/Dobro, da ne pride do raznih pomot/(J59) /in sporov nehote/(J60). /Je pa tudi slabo, ker lahko pride do izkoriščanja/(J61). /In potem ljudje še bolj izkoriščajo/(J62).

6. Kako bi lahko po vašem mnenju izboljšati ozaveščenost starih ljudi o demenci?

Ne vem, nimam ideje. /Mogoče kakšno predavanje za sorodnike teh ljudi, ker oni z dementsnimi prihajajo v stik redno, vsak dan/(J63). /Eni skrbijo za njih in drugi jih hodijo samo obiskati/(J64). /Če so v domu, na primer sorodniki hodijo samo na obiske, ampak morajo imeti tudi kakšno znanje/(J65).

RV3: Kakšne izkušnje imajo stanovalci, ki nimajo demence, s stanovalci z demenco v domu za stare ljudi?

1. Kako doživljate svoje sosoživalce z demenco v primerjavi s sosoživalci brez demence?

/Jaz na vse gledam na enak način/(J66). /Sem pa bolj toleranten do ljudi, ki so dementsni in niso nasilni, ker so reveži in če kaj čudnega rečejo, vem da se ne zavedajo, da so to rekli/(J67). /Zame so kot normalni ljudje/(J68), /jih spoštujem/(J69) /in gledam enako/(J70), /ampak hitreje oprostim/(J71).

2. Kako doživljate srečanje s sosoživalcem z demenco?

/Kot nič posebnega/(J72), /jaz jih toleriram in sem delam, da nič ni/(J73). /Njihove bolezni ne poudarjam kaj veliko/(J74). /Obravnavam jih enako kot če ne bi imeli demence, samo, da sem bolj strpen/(J75) /in potrpežljiv/(J76).

3. Kako doživljate varovani oddelek v primerjavi z bivalnim ali negovanim oddelkom?

Varovani oddelek je pa v Polju. /Tega v domu si predstavljam drugače, vem, da je pod ključem/(J77). /V domu bi rekel, da so boljše razmere/(J78), /ampak je pa drag/(J79). /Mislim, da imajo oskrbo tam kar najdražjo/(J80), /ker tisti tam potrebujejo stalno oskrbo/(J81) /in to, da nekdo pazi, da ne naredijo neumnosti/(J82).

4. Kako bi ravnali oziroma ste ravnali v primeru nastanka konflikta s sstanovalcem z demenco? /Skušal bi ga popraviti/(J83) /in z nasvetom pomiriti/(J84) /in reči kaj je res in kaj ne/(J85). Pač poskusil bi. Jaz sem tak človek, če bi meni rekli, da naj nekaj naredim, ne bi naredil. Bi poskušal najti svoj način pa pika. Tako je.
5. Kako dobro menite, da ostali sstanovalci doma, ki nimajo demence, sprejemajo sstanovalce z demenco? Navedite primer. /Delajo razlike, vidne/(J86). /Opravljajo jih/(J87) /in se jih izogibajo/(J88). /Glede primera se v pogovoru vidi, da delajo razlike/(J89).

RV4: Kaj potrebujejo stanovalci, ki nimajo demence, za večje sodelovanje s stanovalci z demenco?

1. Kako in na kakšen način lahko sodelujete s sstanovalci z demenco? /Ne sodelujem z njimi, bolj so prepuščeni sami sebi in osebjem/(J90).
2. Kaj je po vašem mnenju potrebno upoštevati pri sporazumevanju s stanovalcem z demenco? Komunicirati je kar težko, verjamem, da ima marsikdo s tem težave, ker to ni lahko, veste. /Jaz se delam, kot da ni nič/(J91). /Olajšam stavke/(J92), /da me človek bolj razume, ker brez razumevanje iz obeh smeri ne gre/(J93). /Jaz mu ne rečem, da ima demenco in to razglabljam z njim, ampak mu rečem prijateljsko, ali se me ne spomniš in podobno/(J94). /Je treba najti prijaznejši način pogovora z njim/(J95).
3. Kaj bi potrebovali za boljše sporazumevanje in večje sodelovanje? /Kakšno izkušnjo drugih bi mogoče upošteval, če bi se mi zdela smiselna/(J96). /Lahko bi me pa kdo naučil, kaj paziti pa kaj upoštevati/(J97). /Če bi se meni osebno zdelo prav in pravilno bi tako tudi delal, drugače pa ne/(J98).
4. Kako si predstavljate, da bi bilo, če bi sobivali s sstanovalci z demenco na istem hodniku ali v isti sobi? /Ne bi bil vesel, če bi bil na istem hodniku/(J99). Jaz sem bil z nekom v sobi in je bil nesramen. Žalil me je in mi grozil. Pa sva imela slabe odnose. Dosegel sem, da so ga preselili iz moje sobe in sem dobil novega sstanovalca. Ta je bil veliko boljši. /Če bi še enkrat moral koga z demenco sprejeti v svojo sobo, ga ne bi, ker to je muka/(J100). Tistega, ki je bil pri meni v sobi sem se komaj rešil, saj so ga dali v drugo sobo.

9.2. Priloga 3: Odprto kodiranje

Intervju A

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
------------------	--------	-------	------------	---------------	------

A1	Demenca je bolezen, s katero zbole vajo starejši in tudi mlajši	Bolezen, ki prizadene vse generacije	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A2	Možgani ne delujejo več	Slabše delovanje možganov	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A3	nekaj je narobe	Nekaj, kar ni prav	Predstava povezana s stigmatom	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A4	Demenca ni normalni del staranja, ker človek zbolí ali pa ne	Nenormalni del staranja	Predstava povezana s starostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A5	Bi rekla, da spada med bolezni, ki se jih da preprečiti	Možnost preprečitve nastanka	Predstava povezana z preprečevanjem nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A6	Na tem pojavu je potrebno veliko delati, ker mislim, da ni veliko raziskan	Premalo raziskan pojav	Predstava povezana z raziskanostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
A7	Žalostna sem, ko slišim za kaj takega	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
A8	Čutim tudi stres, ker je demenca na začetku skrita in se jo zato težje odkrije	Stres	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
A9	Ob vsem čutim nato tudi strah, ker vem, da demenca lahko pride kadar koli	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
A10	Ni mi prav, da je kaj takega možno	Nesprejetje	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
A11	Me je prav groza, ko pomislim, kaj je to, tako za človeka z demenco, za svojce pa še posebej.	Groza	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
A12	To so ljudje, ki zelo pozabljajo	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
A13	Ne znajo več sami domov, ne zmorejo najti	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

	svoje sobe, izgubljajo se na hodniku ali v dvigalu, ker ne vedo kam naj grejo, levo ali desno				
A14	in ne prepoznajo svojih svojcev	Nezmožnost prepoznavanja ljudi	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
A15	Ona je samo ležala	Nezmožnost hoditi	Fizični znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
A16	nič ni vedela za sebe	Izguba zavedanja sebe	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
A17	in nemogoče je bilo govoriti z njo	Težave pri govoru	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
A18	Slišala sem že za Alzheimerjevo demenco, ker z njo naj bi se vse začelo	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
A19	Poznam pa tudi demenco pri Parkinsonovi bolezni, ter se mi ob tem zdi, da je Parkinsonova bolezen kar poznana, začne se na primer s tresenjem, ali rok ali glave ali obojega	Demenca pri Parkinsonovi bolezni	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
A20	sem slišala, da se v enem letu, torej na začetku kar poslabša mentalno stanje	Poslabšanje duševnega zdravja	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A21	Pri zgodnji stopnji bi rekla, da ljudje še kar normalno govorijo in se ne kaže nič posebnega	Zmožnost govora	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A22	Bi rekla, da samostojno delajo vsa gospodinjska opravila, od likanja do kuhanja	Zmožnost opravljanja gospodinjskih opravil	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A23	Neka stanovalka, ki ima drugo	Zanimanje za okolico	Zmerna stopnja	Vpliv demence na	Poznavanje in razumevanje demence

	stopnjo demenco pa na primer, ko imamo kosilo in dobi krožnik pred sabo, samo radovedno gleda okrog sebe nekaj časa			vedenje in življenje	
A24	Bi rekla, da se slabše zaveda	Slabše zavedanje	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A25	ampak, da se še vedno normalno obnaša	Normalno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A26	Ljudje s to stopnjo verjetno lahko skrbijo zase, ampak potrebujejo občasno podporo koga	Občasna podpora	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A27	Verjetno, da pri zadnji stopnji ne ve več nič zase in za svoje	Izguba zavedanja sebe in drugih	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A28	Bi rekla, da ne zmorejo več pogovora	Nezmožnost pogovora	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A29	in gibanja ter so samo na invalidskem vozičku ali v postelji	Nezmožnost gibanja	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
A30	Potrebujejo pomoč pri spremstvu, torej v smislu, da jih kdo kam pelje in spremlja	Spremstvo	Pomoč pri dnevni opravi	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
A31	Potem pa potrebujejo tudi kakšno pomoč še pri umivanju	Higiena	Pomoč pri dnevni opravi	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
A32	oblačenju	Oblačenje	Pomoč pri dnevni opravi	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
A33	pospravljanju	Pospravljanje	Pomoč pri dnevni opravi	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence

A34	in sprehajanju	Mobilnost	Pomoč pri prostem času	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
A35	Torej pomembno je, da so sprejeti v družbi in družini	Sprejetost	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
A36	Da se čutijo ljubljene kot vsako bitje	Čutiti ljubljenost	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
A37	Potrebo imajo po tem, da so spoštovani	Spoštovanje	Potreba po priznanju v družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
A38	in da se počutijo varne kjerkoli so	Varnost	Potreba po varnosti	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
A39	Za njih skrbijo v domu, ker vem, da je moja sorodnica imela mamu v domu in jo je hodila obiskovati	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
A40	Za te ljudi pa lahko skrbijo tudi doma, kjer poskrbijo le toliko, kakor znajo svojci sami pomagati, pa jih kam peljejo in podobno	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
A41	Prebrala sem na računalniku v novicah, ker včasih o tej temi rada kaj preberem	Spletne novice	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A42	Veliko sem poslušala tudi zdravstvene novice, ki govorijo o demenci in razložijo, kako je potrebno pristopati s svojci	Novice na radiu	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A43	O tem sem slišala tudi tukaj v domu in sicer od sostanovalk	Pogovor s sostanovalkami	Dom za stare ljudi	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A44	Mislím, da dobro poznamo demenco	Visoka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

A45	ker se veliko med seboj pogovarjamo o tej tematiki, ko preberemo kakšne članke pri bralnem krožku	Pogovor po branju člankov	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A46	Gotovo je danes boljša	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A47	Takrat so tudi mladi umirali in sploh vprašanje, kdaj so zanjo vedeli	Krajša življenjska doba	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A48	Ko sem bila mlada se o tem ni vedelo nič in nismo imeli pojma, ker se ni nič ozaveščalo	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A49	in sploh ni bilo govora o tej temi	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A50	Nič ni bilo napisanega in nič nismo vedeli	Pomanjkanje napisanih del	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A51	Ko je nekdo imel demenco se ni vedelo kaj mu je, zakaj je tak	Preteklost	Obdobje slabše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A52	Zelo pomembno, da se lahko pazijo	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A53	Delajo vaje in tako možgane trenirajo, da ne pride do demence	Delo na miselnosti	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A54	Mislím, da je pomembno čim več vedeti o tem, ker tudi zdravila ni, ampak bi rekla, da je dobro, da se jo pravočasno odkrije in najde	Pravočasno iskanje pomoči	Pravočasna diagnoza	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	kakšno drugo pomoč				
A55	Boljše je, da človek ve, kdo je dementen	Prepoznavanje ljudi z demenco	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A56	in da zna z njim ravnati prav	Boljše ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A57	Gotovo je dobro poznati vzroke, da ga lažje razumeš	Boljše razumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A58	Če ljudje poznajo demenco je odnos gotovo boljši	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A59	Dobro bi bilo, da bi naredili več oddaj o tej tematiki, ampak mislim, da starejši ljudje ne gledajo takšnih oddaj	Oddaja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A60	Sicer pa bi bila lahko rešitev tudi kakšna predavanja, ki ne bi trajala preveč dolgo, na primer pol ure ali šolsko uro, ker več starejši ne zdržijo	Predavanja	Načini izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A61	ali predstave	Predstave	Načini izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A62	Lahko bi pripomoglo tudi to, da bi se med sabo ljudje, ki nimamo in ljudje, ki imajo demenco družili in se pogovarjali, tako, da bi imeli kakšne mešane	Družabne skupine	Načini izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	družabne skupine				
A63	Lahko bi imeli tudi pogovorne skupine, kjer bi vsak povedal, kar ve o tem in bi drugi izvedeli kaj novega	Pogovorne skupine	Načini izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
A64	Sprejemam jih normalno, mislim, da jih ne smemo izključiti	Izogibanje izključevanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A65	Jaz ne delam nobene razlike, ravno tako jih pozdravim in se z njimi pogovarjam	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A66	Normalno kot vsa srečanja	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A67	nič ne čutim odpora ali podobnega	Ni odpora	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A68	To gotovo ne, tako, da kar dobro doživljam	Dobro	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A69	Nekateri, ki imajo demenco daljše obdobje postanejo nasilni in je potrebno biti pazljiv	Ohranjanje pazljivosti	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
A70	Vem, da imajo v domu poseben oddelek samo za hudo bolne z demenco	Vednost o lokaciji in namenu oddelka v domu za stare ljudi	Dobro poznavanje	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
A71	Prav zaklenjeni mislim, da so	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
A72	Oddelek se mi zdi normalen, tako mora biti in tako se mora sprejeti	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
A73	Nisem še doživela tega	Nikoli	Pogostost konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
A74	vem pa, da je pomembno, da se z njim dela previdno	Previdnost	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco

A75	Če bi do prepira prišlo, se ne bi prepirala, popustila bi	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
A76	in se umaknila nazaj	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
A77	Bi rekla, da enako kot jaz	Visoka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A78	Mislim, da jih sprejemajo takšne kot so	Sprejemanje takšnih kot so	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A79	Nisem opazila nobenih sporov	Dobri odnosi	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A80	in mislim, da imamo kar lepe odnose	Dobri odnosi	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A81	Čisto normalno se z njimi pogovarjamo in jih vzamemo	Normalen pogovor	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A82	Primer je ta, ko se je starejši z demenco izgubil in ko je prišel ven iz dvigala, mu je stanovalka, ki je zaenkrat še mobilna pomagala, tako, da ga je usmerila kamor je želel iti po hodniku	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A83	Ker ni razumel kaj mu govori, ga je pospremila do osebja in so mu oni pomagali.	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
A84	Nekateri, ki imajo demenco in so na istem oddelku kot jaz, hodijo na krožke tako kot	Krožek	Na dejavnostih	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

	mi ostali na tem oddelku				
A85	in se potem tam pogovarjamo	Pogovor	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A86	Ena stanovalka pride na bralni krožek	Bralni krožek	Na dejavnostih	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A87	pevski krožek	Pevski krožek	Na dejavnostih	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A88	in včasih jo vidim na telovadbi.	Telovadba	Na dejavnostih	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A89	Vprašaš ga kaj čim bolj preprostega, na primer kakšno je vreme, kako je in če gre kaj na sprehod	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A90	Čisto preproste, običajne stvari in nič drugega	Preproste teme	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A91	Kontakt z očmi, ki bi ga tudi upoštevala, mislim, da je tak kot pri ljudeh, ki nimajo demence	Očesni stik	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A92	Bi rekla kakšno podporo s strani strokovnjakov, od tistih z več znanja	Nasveti	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A93	Težko, ker je vprašanje, kaj bi oseba z demenco rada delala in o čem	Težave z razumevanjem potreb	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in

	bi se rada pogovarjala				stanovalci brez demence
A94	Bilo bi precej naporno zame, ker bi imela ta oseba svoje zahteve in bi šlo težko	Napor	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A95	Moralo bi biti prilagajanje, česar se izogibam, ker je že tako prisotno, če si z nekom v sobi	Nesprejetje prilagajanja drugim	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
A96	Če pa bi bila v sosednji sobi, me ne bi motilo, ker bi se srečevali le na hodniku	Omejena srečanja	Sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju B

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
B1	To je stanje, v katerega človek z leti zaide	Starost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
B2	pa je lahko o tem dobro ozaveščen ali pa se bori proti temu in nič ne pomaga	Nezmožnost preprečitve	Predstava povezana z preprečevanjem nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
B3	Težko je natančno na začetku določiti, kdaj se začne demenca, menim, da je praktično nemogoče	Težave pri določitvi začetka pojava	Predstava povezana z diagnozo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
B4	Jaz sem prestrašena, ker vse apliciram na sebe	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B5	Ko se z gospo, ki ima demenco, kaj pogovarjam trdi čisto nekaj desetega, kar me naredi žalostno	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B6	Res, tako sem žalostna	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence

B7	Tudi pri sebi opažam, da mi zmanjkuje energije, ko slišim za ta pojem, saj vem, katerih vseh področji se to stanje dotika	Izguba energije	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B8	Takšni ljudje se mi tudi smilijo, ker vidim, kako iz umsko zdravega človeka postane revček	Smiljenje	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B9	Videla sem, kako je iz razgledane gospe rastlinica postala in mene to plaši	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B10	Vsak človek upa, da ga demenca ne bo ujela in ob tem malo dvomi	Dvom	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
B11	Takšni ljudje postanejo vedno bolj pozabljivi, nekateri si na primer telefonske številke ne morejo zapomniti	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B12	Nimajo tudi nobene koncentracije	Izguba koncentracije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B13	Izgublja se lahko na hodniku in ne razume, kaj se okoli njega dogaja	Nezmožnost razumevanja	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B14	Med seboj zameša imena ali drugega človeka ne zna imenovati	Težave pri poimenovanju	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B15	Poznam primer, ko mi gospa v tem nadstropju reče mama	Težave pri poimenovanju	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B16	Včasih celo ne zna poimenovati predmetov in	Težave pri poimenovanju	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

	stvari okoli sebe in reče namesto svinčnik, palica ali kaj podobnega				
B17	Človek lahko zaide, ko je nekam namenjen in ne zna priti nazaj	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B18	Nekateri postanejo pa tako prepirljivi, da bi se kar stepli med seboj	Sprememba razpoloženja	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
B19	Slišala sem samo za izraz Alzheimerjeva demenca, ampak nič ne vem o tem	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
B20	Glede zgodnje stopnje bi lahko vzela primer gospe, s katero se včasih pogovarjam kakšne neumnosti	Zmožnost govora	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B21	Vidi se, da je pozabljiva, vendar to se iz daljšega pogovora vidi	Pozabljivost	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B22	Zdaj pa nič več, ker jaz bom rekla A, ona bo razumela Ž	Slabše razumevanje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B23	Pa je ne morem prepričati, da me narobe razume, ker ima spremenjeno mišljenje	Spremembe v mišljenju	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B24	Mislim, da se na vedenju zelo pozna	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B25	Občutek sem imela, da me je ena od njih želela ogovoriti, ampak ni vedela kako naj začne pogovor	Nezmožnost pogovora	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

B26	Se je tudi videlo, da je zmedena, ker ji varuška ni pustila, da je naredila tri korake proč od mize in podobno	Zmedenost	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
B27	Pomoč pri tem, da so bolj mobilni	Mobilnost	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B28	pri skrbi za higieno	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B29	in pri tem, da se uredi življenjski urnik	Ureditev rutine	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B30	ter, da se vzpostavi red	Vzpostavitev reda	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B31	Če je nekdo dementen na primer tudi sam ne more ven in potrebuje pomoč pri kontroli	Kontrola	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B32	Mislim, da je potrebno najti način kaj narediti kot preventivno, če se človek izgubi	Iskanje rešitev	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B33	Na ta način je zagotovila, da bo pokazal listek ljudem okoli sebe, če se bo izgubil in ga bodo pripeljali domov	Iskanje rešitev	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
B34	Mislim, da potrebujejo čas za počitek	Počitek	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
B35	potrebujejo tudi nekoga, ki jim bo dal občutek pomembnosti	Deležnost pomembnosti	Potreba priznanju v družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
B36	in bo ob tem njihov zaupnik	Zaupnik	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
B37	Človeka z demenco lahko skrbijo doma, ampak tega	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence

	človeka moraš imeti 24 ur na dan pred sabo in ga kontrolirati				
B38	Lahko občasno dobi pa na primer kakšno pomoč na dom, ki mu pomaga pri osnovnem	Pomoč na domu	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
B39	Sprejemljivo je, da je samo malo pozabljiv, sicer pa mora v kakšno ustanovo, na primer v dom za starejše	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
B40	Najprej preko novic na televiziji	Novice na televiziji	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B41	ali kakšnega pogovora, ko je nekdo omenil kakšnega znanca, ki je postal dementen,	Pogovor z znanci	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B42	Potem pa v domu, kjer sem sedaj, spoznavam preko izkušenj, na primer, kaj je demenca in kako se razvija.	Spoznavanje iz izkušenj	Dom za stare ljudi	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B43	Odvisno je od okolja,	Odvisna od okolja	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B44	tisti, ki veliko berejo	Branje	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B45	in poslušajo televizijo so seveda bolj seznanjeni s tem	Gledanje televizije	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B46	Kakšni starejši, ki živijo v oddaljenih krajih so na primer manj zainteresirani	Življenje na podeželju	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	za to temo, ker se o tem manj pogovarjajo				
B47	Gotovo je v današnjih dneh boljša	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B48	ker včasih nisi imel kje prebrati	Pomanjkanje napisanih del	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B49	Ljudi je bilo sram povedati, da imajo znake demence	Sram	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B50	Ljudje se med seboj niso o tem pogovarjali	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B51	ker je bilo to tako kot greh	Skrivanje	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B52	V mojem okolju se niso o tem nič medsebojno pogovarjali	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B53	Sploh nismo vedeli, da je kakšna teta postala pozabljiva in nezanesljiva	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B54	Negirali smo, da bomo tudi mi nekoč lahko zboleli z demenco	Zanikanje problema	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B55	Ključnega pomena, ker potem lahko bolj gledajo na svoje mentalno zdravje	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B56	jaz na primer križanke rešujem	Delo na miselnosti	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B57	Pomembno je tudi, da se pripraviš na to.	Vnaprejšnja priprava	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

B58	Jaz na primer veliko vem o demenci, vendar sem vseeno jezna na tisto gospo z demenco, ker je čisto na drugem tiru razumevanja	Slab odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B59	Ona popolnoma drugače razume, ko bi ji kaj rada dokazala	Dokazovanje pravega	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B60	Včasih se nekaj trudim, potem pa ona nekaj po svoje govori, jaz pa se obrnem in grem proč, ker nimam potrpljenja	Izguba potrpljenja	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B61	V domu je to mogoče na primer s predavanji	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B62	lahko pa se spodbuja k branju, ker nekateri berejo na primer dnevno časopisje	Spodbujanje k branju	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B63	Lahko bi poskusili s kakšnimi delavnicami, ker mene bi to zanimalo, druge mogoče ne	Delavnice	Način izboljšanja ozaveščenosti S	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
B64	Jaz se z njimi normalno pogovarjam, čeprav oni kmalu pozabijo na ta pogovor	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B65	Oni so ljudje tako kot mi in mislim, da jih ne smemo prikrajšati, zaradi njihovega stanja	Izogibanje prikrajšanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

B66	Včasih se ljudje začnejo izogibati ljudi z neko napako	Izogibanje izključevanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B67	ali pa jih zasmehujejo, vendar to ni prav in jaz se temu izogibam	Izogibanje zasmehovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B68	Imam pa meje do kje grem, ker moram paziti tudi na to, da sem jaz v dobrem položaju	Postavljanje meja	Negativno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B69	Potrudim se, da srečanje izpade čim boljše za oba	Trud za dobro srečanje	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B70	Pozdravim najprej z nagovorom in sem ob tem prijazna ter pazim, da ne delam razlik	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B71	Na splošno srečanje doživljam kot vsako in sem ob tem čim bolj takšna, kot sem	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
B72	Nikoli nisem še bila tam,	Ni izkušenj	Slabo poznavanje	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
B73	sem pa slišala kakšen je	Slišala govorce	Vir spoznavanja	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
B74	Če je kdo prišel na obisk vem, da je moral pozvoniti in so mu odklenili	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
B75	Ko je šla skupina ljudi iz tistega oddelka ven, je prostovoljka zaklenila za njimi	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
B76	Na tem oddelku je verjetno enako kot pri mojih sostanovalkah, ki niso	Enaka oskrba kot na ostalih oddelkih	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco

	sposobne skrbeti same zase				
B77	Poskušala bi biti stroga in ne bi popustila, ker imam svoj prav in vem kdo sem	Vztrajanje pri svojem	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
B78	V primeru, če bi postajali žaljivi bi se utišala	Samoutišanje v primeru žaljenja	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
B79	Enostavno bi utihnila in šla proč	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
B80	V prepir ne silim nikoli, ker se mi zdi ponižujoče, da se kregam s takim človekom, ker je dementen in ima svoje pravljice	Nikoli	Pogostost konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
B81	Oni sprejemajo dementne in tudi kregajo se z njimi	Srednja	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
B82	Najprej izgleda, da se bodo dobro razumeli potem pa se sprejo	Spori	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
B83	Tiste z demenco ne razumejo, da okna niso razdeljena po posteljah in tiste brez demence, ne razumejo demence	Spori	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
B84	Edino mogoče preko druženja na hodniku ali v kavarni	Druženje	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B85	in pogovora, če se kje srečam z njimi	Pogovor	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

B86	Moraš biti besedno prijazen do takšnih ljudi kot do vseh	Prijaznost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B87	Jaz se z njimi ljubeznivo pogovorim, če pa mi ne uspe vse skupaj pustim	Opustitev ob nerazumevanju	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B88	Ne zato, da ne bi imela časa, ampak se mi zdi škoda ukvarjati z njimi, ker vem, da ne bomo nikamor prišli	Opustitev ob nerazumevanju	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B89	Vprašanja ne smejo biti direktna	Nedirektna vprašanja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B90	in človek mora stvari pokazati tako, da bodo oni razumeli	Poenostavljanje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B91	Tukaj lahko rečem samo večje razumevanje tega problema	Informacije	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B92	Mislím, da bi se v primeru bivanja na istem hodniku poskušala prilagoditi na situacijo.	Prilagoditev na situacijo	Razlog sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B93	V primeru bivanja v isti sobi pa bi bila ljubezniva, malo bi se pošalila in pobegnila ven	Izogibanje nudenju pomoči	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B94	Malo pa bi se izogibala obvezi in skrbi do takšnega človeka	Izogibanje nudenju pomoči	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

B95	Zdaj ko razmišljam, bi mi bilo bolj odveč posvečati pozornost drugemu	Izogibanje nudenju pomoči	Razlog nesprijetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
B96	Meni bi bilo kar naporno s takim človekom v isti sobi	Napor	Razlog nesprijetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju C

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
C1	Demenca je tema, ki se jo danes pogosto obravnava in mislim, da na to temo ni veliko raziskav	Premalo raziskan pojav	Predstava povezana z raziskanostjo	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C2	Slišala sem, da naj bi bila demenca bolezen, ki je z leti napredujoča	Bolezen napredujoča z leti	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C3	Bolj je človek star	Starost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C4	in nepokreten bolj ga prizadene	Nezmožnost skrbeti zase	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C5	Ni nalezljiva, ampak je po mojem mišljenju možno, da je dedna	Dednost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C6	Bi rekla, da ostane v genih ljudi skozi generacije	Dednost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C7	V starosti se ves stres	Stres	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C8	in vsi mentalni problemi naberejo in povečajo možnost, da nastane	Psihični problemi	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Prepoznavanje in razumevanje demence
C9	Najprej pomislim na pozabo in bi zato	Neprijetnost	Negativen občutek	Občutki in čustva	Prepoznavanje in razumevanje demence

	rekla, da je precej neprijetno slišati za takšno stvar				
C10	Vendar pomembno se je zavedati, da z leti pridejo različne stvari in mora človek sprejeti dobro in slabo, kar ga takrat doleti	Vdanost v usodo	Negativen občutek	Občutki in čustva	Prepoznavanje in razumevanje demence
C11	Menim, da je tudi mene tako kot vsakega starega človeka strah, da bo kakorkoli zbolel in da bo padel, vendar je le tako bolj pozoren nase.	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Prepoznavanje in razumevanje demence
C12	Gotovo je prisotno tudi malo melanholije kot skozi vsako življenjsko obdobje.	Melanholija	Negativen občutek	Občutki in čustva	Prepoznavanje in razumevanje demence
C13	Občutno pa se v starosti povečajo različne stiske in mislim, da že zavedanje, da demenca obstaja to znatno poveča	Stiska	Negativen občutek	Občutki in čustva	Prepoznavanje in razumevanje demence
C14	Opaža se na primer na njegovem obnašanju in sicer po umiku stran od drugih	Izogibanje družbi	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C15	Človek tudi veliko pozablja in spomin vedno bolj izgublja	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C16	Potem tudi pogovora in stavkov ne povezuje pravilno in tako kot je potrebno	Težave pri govoru	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C17	Lahko bi rekla, da je težje pogovorljiv	Težave pri govoru	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C18	Ob tem, da ima težave pri govoru	Težave pri govoru	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence

C19	bi rekla, da bi se to moralo poznati tudi pri pisanju	Težave pri pisanju	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C20	Imam občutek, da takšen človek veliko spreminja razpoloženje, enkrat je lahko vesel, drugič pa mu nekaj ni prav in postane jezen	Sprememba razpoloženja	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C21	Demenca bi se lahko kazala tudi v tem, da se človek slabo odloča in namesto česa pravega izbere nekaj kar ni prav	Težave pri presoji	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C22	Ne vem, kako poteka dan pri takšni ljudeh, vendar gotovo ni načrtovan, vsaj iz njihove perspektive ne	Težave pri načrtovanju	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C23	Slišala sem za demenco pri Parkinsonovi bolezni	Demenca pri Parkinsonovi bolezni	Pogosta oblika	Oblike demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C24	Ne vem pa, kako se kaže demenca v povezavi s to boleznijo	Demenca pri Parkinsonovi bolezni	Pogosta oblika	Oblike demence	Prepoznavanje in razumevanje demence
C25	Pri blagi stopnji se veliko ponavljajo in sprašujejo ena in ista vprašanja	Ponavljanje istih stvari	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C26	Če se zavedajo demence postanejo bolj čustveno ranljivi, ker te bolezni nobeden ni vesel	Čustvena ranljivost	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C27	Če je srednja stopnja, tega človeka dajo v okolje, kjer so drugi dementni ljudje, ker mislim, da je vedenje že tako nesprejemljivo, da se v okolju ne bi več prilagodil	Nezmožnost prilagajanja	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence

C28	Ne zna več načrtovati	Težave pri načrtovanju	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C29	skrbeti za druge	Nezmožnost skrbi za druge	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C30	se pravilno odločati	Težave pri presoji	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C31	in vedno bolj pozablja	Močna pozabljivost	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C32	Pri tej stopnji pa se po mojih prepričanjih človek izolira	Izolacija	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C33	in ni več pogovornjiv	Težave pri govoru	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C34	Tudi pisati ne zmore več	Težave pri pisanju	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C35	Pozabi pa popolnoma vse, kar se je zgodilo eno uro nazaj ali pa en teden nazaj	Močna pozabljivost	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Prepoznavanje in razumevanje demence
C36	Pomoč pri pomirjanju nervoznosti in sicer, da ni napet, da je čim bolj umirjen	Pomirjanje	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Prepoznavanje in razumevanje demence
C37	in pomoč pri tem, da ima kontrolo ter da se ga na lep način obravnava	Kontrola	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Prepoznavanje in razumevanje demence
C38	Potrebuje tudi spremstvo, ker se težko sam znajde	Spremstvo	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Prepoznavanje in razumevanje demence
C39	in pomoč pri skrbi za svoj videz, ki je zelo pomemben	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Prepoznavanje in razumevanje demence
C40	osnovnih stvarih za preživetje, kot so hrana	Hrana	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C41	voda	Pijača	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence

C42	gibanje	Gibanje	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C43	in potem počitek	Počitek	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C44	Potem tudi po stiku z drugimi ljudmi, ampak je odvisno, kako je pripravljen sodelovati	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C45	Ima pa potrebe tudi po tem, da je radoveden	Radovednost	Potreba, ki se nanaša na kognicijo	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C46	in da raziskuje okolico	Raziskovanje	Potreba, ki se nanaša na kognicijo	Vrsta potrebe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C47	Vem, da za dementne obstajajo posebni oddelki v domovih	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C48	Slišala sem za negovalni oddelek, bivalni oddelek, ampak poimenovanja za posebni oddelek se pa ne spomnim	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C49	Tako, da bi rekla, da je dom ena možnost, drugih pa se trenutno se spomnim	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Prepoznavanje in razumevanje demence
C50	Slišala sem po televiziji na novicah, ampak se nisem poglobljala v to, ker se mi takrat ni zdelo pomembno	Novice na televiziji	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C51	Mogoče so tudi po radiu kaj poročali o tem v času novic	Novice na radiu	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C52	Ne vem, iz pogovora s prijateljicami v tem domu, mislim, da srednje dobro	Srednja	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C53	Odvisno je od človeka, v kakšnem okolju je živel	Odvisno od okolja	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena

					ozaveščanja o demenci
C54	in ali se je poglobljaj v to ali ne	Odvisno od zanimanja za tematiko	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C55	V današnjem času gromozansko večja,	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C56	ker se o tem lahko kaj prebere na vsakem koraku	Veliko napisanih del	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C57	Zdaj se mi zdi, da odkrivajo stvari, za katere včasih sploh vedeli nismo, da obstajajo	Odkrivanje novosti	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C58	V preteklosti nismo niti razglabljali o tem, kaj je narobe s človekom, ki pozablja	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C59	Takrat so stari ljudje rekli, saj je človek star, saj mu nekaj mora manjkati	Pripisovanje znakov starosti	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C60	Če je nekdo na primer veliko pozabljal, so drugi rekli, to je pa zaradi starosti	Pripisovanje znakov starosti	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C61	Prav je, da človek ve iz česa demenca izvira	Poznavanje vzrokov nastanka	Več znanja	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C62	in kaj mora narediti, da se pred njo zavaruje	Zaščita	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C63	ali nanjo pripravi	Vnaprejšnja priprava	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C64	Ko je zdrav lahko poišče pomoč	Iskanje pomoči	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

C65	in dela na svoji miselnosti, da se ne poslabša	Delo na miselnosti	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C66	Mislim, da je odnos boljši	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C67	ker več znanja gotovo poveča sprejemanje	Sprejemanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C68	razumevanje	Boljše razumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C69	in tudi zavedanje, da ljudje niso sami krivi, da imajo demenco	Izogibanje prilaganju krivde	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C70	Lahko bi bilo predavanje, ki bi se ga udeležili radovedni, tisti, ki jih demenca kaj zanima.	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C71	Pogoj za predavanje pa bi bil ta, da se ga udeleži veliko ljudi, če je premajhno število, nima smisla.	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C72	Demenco bi lahko pokazali tudi s filmom	Nastanek filma	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C73	za tiste, ki težje berejo knjige in so veliko pred ekrani	Nastanek knjige	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
C74	Normalno ga doživljam in tudi pogovarjala bi se normalno	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
C75	Ampak bi bila v skrbeh, da bi doživela kaj nepričakovanega na primer, da je agresiven	Skrbi pred agresivnostjo	Negativno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

C76	ali nevaren	Skrbi pred agresivnostjo	Negativno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C77	Lepo bi se pogovarjala	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C78	in bi gotovo delala razlike.	Delanje razlik	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C79	Mislím, da bi bila tudi pred vstopom v stik pozorna na to, kako hudo demenco ima in bi ocenila, na kaj moram biti pozorna.	Vnaprejšnja priprava	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C80	Mislím, da so tam pod stalnim nadzorom	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C81	ampak je to nekaj normalnega	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C82	Pri starejših ljudeh se zgodi veliko čudnih in nepredvidljivih stvari, zato je tudi ta oddelek potrebno vzeti kot nekaj normalnega	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C83	Odmaknila bi se od njega	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C84	in ga pustila v svojem prepričanju, da ima on prav, čeprav vem, da nima prav	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C85	Raje se pravočasno umaknem preden nastane zapleten konflikt	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C86	Bolje se prej umakniti kot vse skupaj zapletati in obžalovati	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje stanovalci demenco	s z
C87	Odvisno od vedenja človeka z demenco, če je na primer takšno, ki je sprejemljivo, je boljši odnos	Srednja	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje stanovalci demenco	s z

C88	Mislím, da dobro, natančno pa ne bi znala oceniti, ker se niti ne pogovarjamo o tem	Srednja	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
C89	Primer pa je mogoče ta, da stanovalec, ki je zmožnejši, stanovalca z demenco usmeri, če se ta izgubi.	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
C90	Samo mogoče na kroških, s kakšnim z zgodnjo demenco, če je sposoben sodelovati	Krožek	Na dejavnostih	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C91	in preko druženja, če kdo pride zraven in se zagovorimo	Druženje	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C92	Jaz bi se v splošnem izogibala kritiziranju	Izogibanje kritiziranju	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C93	Postavljala bi jasna vprašanja, ki jih razume skoraj vsak	Jasna vprašanja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C94	Pazila bi se tudi prehitrega menjavanja tem, ker to lahko vse skupaj še bolj zaplete	Izogibanje prehitremu menjavanju tem	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C95	Človeka bi naslavljala z imenom in ustreznim nazivom	Imenovanje in naslavljanje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C96	Pozorna bi bila, da bi govorila dovolj glasno, vendar ne preglasno	Glasno govorjenje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C97	Takšnemu človeku ne bi nikoli vsiljevala svojega mnenje in tega, kar mislim, da je prav	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

C98	Ne vem, zakaj bi se trudila tudi v primeru, če ni odziva z druge strani	Pomanjkanje odziva	Razlog proti želji za izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C99	Glede bivanja v isti sobi, po eni strani ne bi želela	Odsotnost želje	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C100	po drugi strani pa imam tudi premalo izkušenj	Premalo izkušenj	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C101	Lahko bi poskusila in bi videla, kako nama bi šlo, pa bi se potem odločila	Vnaprejšnji poskus	Pogoj za sprejetje situacija	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C102	Glede bivanja na istem hodniku pa ne bi imela nič proti	Situacija ni moteča	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
C103	Mislim, da bi bivanje na istem hodniku lažje sprejela in se nanj lažje privadila	Prilagoditev na situacijo	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju D

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
D1	Pod pojmom demenca si predstavljam si človeka, ki mu možgani ne delujejo več tako kot mogli	Slabše delovanje možganov	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
D2	Mislim, da se mora nekaj zgoditi z možganskimi celicami, ki se po mojem mnenju poškodujejo	Poškodba možganskih celic	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
D3	To je predvsem bolezen starejših ljudi, ki nastane takrat, ko ljudje pridejo v visoko starost	Bolezen starih ljudi	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
D4	Čutim frustracijo, ker se zavedam, da	Frustracija	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence

	je to bolezen, ki ji nihče ni kos				
D5	Občutim nemoč, ker se zavedam, kako človek trpi, če ima koga v družini s to boleznijo, ker ne more pomagati, tako kot je prav	Nemoč	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
D6	Sem tudi žalostna, ker si lahko samo zamislim, kaj lahko nekoga starega čaka v starosti	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
D7	Po govorici, kjer se opazi, da kar najprej ponavlja eno in isto stvar	Ponavljjanje istih stvari	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
D8	Prepoznala bi tudi po tem, da se ne znajde v okolju, na katerega je navajen	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
D9	Sem slišala, da lahko izgubijo apetit in začnejo manj jesti, ko se stanje poslabša	Motnja apetita	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
D10	Specifično ne poznam nobene, slišala sem samo za Alzheimerjevo demenco, ne vem pa, kaj vse bi to lahko bilo	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
D11	Na primer pri blagi stopnji bi bil zamišljen	Slaba odzivnost	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D12	in ne bi odgovoril na pozdrav ter podobno	Slaba odzivnost	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D13	Pri tej stopnji bi že imel vidne težave s pozabljanjem	Pozabljivost	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D14	in orientacijo na kraju	Izguba krajevne orientacije	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D15	in v času	Izguba časovne orientacije	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

D16	Pri drugi stopnji bi bil bolj razburjen	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D17	in bi ponavljal iste stvari v pogovoru	Ponavljanje v pogovoru	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D18	Pri zadnji stopnji pa si predstavljam, da je neodziven	Neodzivnost	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D19	in sploh ni možno govoriti z njim	Nezmožnost pogovora	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D20	Popolnoma izgubi apetit in neha jesti obroke	Izguba apetita	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
D21	Gotovo pri hranjenju	Hranjenje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D22	oblačenju v osnovne kose oblačil	Oblačenju	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D23	umivanju telesa in obraza	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D24	ter urejanju	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D25	Potem pomoč pri kupovanju hrane	Nakup hrane	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D26	in pri tem, da se vsak obrok pripravi	Priprava obroka	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
D27	Stanovalec z demenco potrebuje to, da bi se nekdo z njim pogovarjal in ga razveselil na lep način	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
D28	Potrebo ima tudi po zabavi, da mu ni dolgčas	Zabava	Potreba priznanju v družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
D29	Potrebuje tudi to, da svojci pridejo večkrat na obisk in mu dajo podporo ter občutek, da je sprejet	Sprejetost	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
D30	in ljubljen	Čutiti ljubljenost	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence

D31	Jaz sem seznanjena, da ljudi z demenco nameščajo v domove za starejše	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D32	Potem kakor jaz vem, obstajajo bolnice za te ljudi	Bolnice	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D33	Slišala sem tudi, da za ljudi z demenco skrbijo doma	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D34	Moj mož ni imel demence, je pa bil pa bolan z drugo boleznijo in sem zanj skrbela jaz	Partner	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D35	Na vsak toliko časa je prišla patronažna sestra, da je vzela kri in prekontrolirala zadeve kot so na primer pritisk in podobno	Patronažna služba	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D36	Menim, da je pri dementnem človeku oskrba nekaj podobnega	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
D37	Težko vprašanje, jaz bi rekla, da največ tukaj v domu, ko so mi druge gospe, ki so tudi oskrbovanke v domu, povedale o izkušnjah z ljudmi z demenco	Pogovor s sostanovalkami	Dom za stare ljudi	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D38	Tako sem se od njih poučila vsaj malo	Pogovor s sostanovalkami	Dom za stare ljudi	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D39	Jaz sem bila na primer slabo ozaveščena, tako, da bi rekla, da je slaba ozaveščenost	Nizka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D40	To namreč ni tako popularna tema, o kateri bi se veliko vedelo	Ni popularna tema	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

D41	Vsak to bolj skriva, ker je kar neugodna stvar	Skrivanje	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D42	Ozaveščenost je večja, ker je v današnjem času vsega več	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D43	Več pišejo o tem tudi v najrazličnejših časopisih in v knjigah	Veliko napisanih del	Razlog boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D44	Tako, da lahko prebereš kaj o tem skoraj povsod	Veliko napisanih del	Razlog boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D45	Zdaj je vse tako razvito, da je za nas boljše	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D46	Včasih se o tem ni govorilo	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D47	Takrat so bolj rekli, da je takšen človek zmešan	Pripisovanje slabih značilnosti	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D48	Tako so pogosto rekli, če je bil kdo takšen v kmečkem okolju	Pripisovanje slabih značilnosti	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D49	Ker se ni vedelo kaj mu je in ko so videli, da počne čudne stvari, pa so rekli, ta človek je zmešan	Slabo poznavanje razlogov	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D50	Jaz bi rekla, da zelo, ker potem se znajo ravnati po tistem, kar je prav	Pravilno ravnanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D51	Pomembno je, da se zavedajo, da je potrebno na nekaj paziti	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D52	Hkrati pa tudi pazijo, da ne	Izogibanje povzročiteljev bolezni	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena

	delajo stvari, ki to povzročajo				ozaveščanja o demenci
D53	Pomembno se mi zdi tudi zato, da bi tisti, ki nimajo demence, znali delati s tistimi, ki imajo demenco	Pravilno ravnanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D54	in bi jih lažje razumeli	Večje razumevanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D55	Gotovo precej vpliva, ker tako veš, kako s takim človekom ravnati	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D56	in kako moraš z njim govoriti	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D57	Bolj ga tudi razumeš, da si sam ne more pomagati	Boljše razumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D58	Bi rekla, da je to dobro za oba, človeka z demenco in tistega, ki pride v stik z njim	Boljše razumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D59	Tako, da bi bila kakšna predavanja, kjer bi jih ozaveščali, kaj lahko naredijo in kako se morejo paziti, da ne pride do tega	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D60	Na takšnih predavanjih, bi predavali kakšni strokovnjaki, ki so usposobljeni za to zadevo	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D61	Ne bi bilo slabo, če bi se kakšna lažja knjiga napisala o tem	Nastanek knjige	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
D62	ali pa posnel kakšen poučen film	Nastanek filma	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena

					ozaveščanja o demenci
D63	Doživljam jih normalno kot vsakega človeka	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D64	Ob tem si mislim, kako je hudo, če prideš tako daleč in da ne veš nič več zase	Sočutno doživljanje	Pozitivno	Doživljanje ljudi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D65	Normalno, saj bi bila sproščena	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanje ljudmi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D66	Ko jaz vidim, da nekdo sedi nekje, ga vseeno pozdravim, mu kakšno besedo rečem in potem vidim, da se tudi on nasmeji	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanje ljudmi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D67	Kaj drugega mu ne moreš dati, ampak ga moraš vzeti kot normalnega človeka, obnašati se moraš normalno do njega in z njim lepo pogovarjati	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanje ljudmi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D68	To bi jaz rekla, ker je ravno tako človek kot vsak	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanje ljudmi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D69	Srečanja pa bi se izogibala, če bi imel še kakšne druge težave, na primer, da bi bil kaj nasilen, ker to mora človek vedeti preden stopi v stik z njim	Skrbi pred agresivnostjo	Negativno	Doživljanje srečanje ljudmi demenco	Izkušnje stanovalc demenco
D70	V času sem bila tukaj v službi vem, da je bil tisti oddelek vedno zaprt in so ga sproti zaklepali	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje stanovalc demenco
D71	Zdaj vem, da imajo avtomatična vrata, ki se sama	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje stanovalc demenco

	zaklepajo, da ne morejo iti ven				
D72	Žalostna sem, ko pomislim nanj, saj so ljudje z demenco tam kot živalce v kletki, ki so samo tam noter in samo hrano dobijo	Daje občutek kletke	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
D73	Poskusila bi ga umiriti, ker bi razumela, da se ne more drugače obnašati	Poskus pomiritve človeka	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
D74	Lepo umirjen in razumevajoč pogovor bi morala imeti s takšnim človekom	Poskus pomiritve človeka	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
D75	Pomirila bi ga tako, da bi ga objela, stisnila k sebi ali kaj podobnega, da bi videl, da ni sam na svetu, zraven bi upala, da bi to kaj pomagalo	Poskus pomiritve človeka	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
D76	Mislim, da slabo, ker, ko se ženske med seboj pogovarjajo, če ima kakšna ženska kaj takšnega kot je demenca, nanjo kažejo s prstom in ne razumejo, da je to bolezen	Nizka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
D77	One namreč mislijo, da bi se tako obnašala, tudi če bi bila zdrava	Medsebojno nerazumevanje	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
D78	Primer, ko je stanovalec z demenco nekaj zavpil, so namesto, da bi ga skušali razumeti in biti razumevajoči, govorili, da je pijan ali kaj v tem smislu in niso razumeli, da	Medsebojno nerazumevanje	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco

	je to takšna bolezen				
D79	Lahko sodelujem tako, da mu nudim pomoč	Nudenje pomoči	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D80	Na primer lahko ga pod roko primem, ko ne ve kam mora iti in grem z njim, da mi povedo strežnice od kod je in ga tako peljem na svoje mesto	Nudenje pomoči	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D81	Lahko sodelujem tudi preko druženja do katerega pride spontano v kavarni ali na hodniku	Druženje	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D82	Vsekakor, da si olikan	Olika	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D83	in spoštljiv, čeprav je tak revež	Spoštovanje	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D84	Upoštevala bi tudi očesni kontakt, ki bi bil podoben kot pri pogovoru z drugimi	Očesni stik	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D85	Dotaknila bi se ga, da bi ga pomirila in da bi vedel, da ga razumem	Dotik	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D86	Stavki bi bili kratki, da bi bolje razumel in morala bi paziti, da predolgo ne razlagam o kakšni zadevi	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D87	Rekla bi kaj kratkega	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D88	prijaznega in	Prijaznost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in

					stanovalci brez demence
D89	se mu nasmejala, da bi videl, da ni čisto zapuščen	Nasmeh	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D90	Morala bi bolj prebrati takšne stvari, da bi bila bolj na tekočem, ker res nisem	Branje	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D91	Trenirala bi znanje, ki ga imam in poskušala vedeti več, tako, da bi prebrala kakšne knjige, ki bi pomagale, da bi povečala razumevanje in spoznavanje demence	Branje	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D92	Koristil pa bi mi tudi nasvet zdravnika, ki bi vedno prišel prav	Nasveti	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D93	Jaz bi sprejela bivanje v isti sobi	Sprejetje bivanja	Razlog sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D94	če bi imela kakšna navodila in nasvete od tistih, ki se na to spoznajo, da bi vedela, kako ravnati s takšnim človekom	Navodila	Pogoj sprejetje situacija	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D95	Prilagodila bi se verjetno lahko, zakaj pa ne	Uspešna prilagoditev	Pogoj sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D96	Če bi vedela, kakšne težave ima, bi se po tistem ravnala, da bi bilo lažje za oba	Navodila	Pogoj sprejetje situacija	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
D97	Odpor bi imela samo, če bi imela oseba močno demenco	Prisotnost močne demence	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

D98	in če bi kaj razbijala	Strah	Razlog nesprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovanlci z demenco in stanovanlci brez demence
D99	ali se neprimerno vedla	Neprimerno vedenje	Razlog nesprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovanlci z demenco in stanovanlci brez demence
D100	ter se je ne bi dalo umiriti	Strah	Razlog nesprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovanlci z demenco in stanovanlci brez demence
D101	Takrat bi me bilo namreč strah, da bi se kaj zgodilo komu	Strah	Razlog nesprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovanlci z demenco in stanovanlci brez demence
D102	Bivanje na istem hodniku pa ne bi bil problem, ker bi se že prilagodila na to	Prilagoditev na situacijo	Razlog sprejetje situacije	za	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovanlci z demenco in stanovanlci brez demence

Intervju E

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
E1	Prav gotovo gre tu za bolezen, ko pride človek v leta, pride tudi demenca	Bolezen starih ljudi	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
E2	To je prav gotovo normalni del staranja	Normalni del staranja	Predstava povezana s starostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
E3	Ta bolezen sicer ni nalezljiva, ampak bi rekla bolj dedna in napredujoča	Dednost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
E4	Če ima na primer eden družinski član demenco, se potem ta bolezen prenaša naprej na potomce	Dednost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
E5	K njenemu nastanku pa gotovo lahko prispevata tudi nezdrav način življenja	Nezdrav način življenja	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
E6	in odvisnosti, na primer od	Zasvojenosti	Predstava povezana z	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence

	alkohola, cigaret in drog		vzrokom nastanka		
E7	Čutim pa gotovo žalost, ker nikoli ne veš, kaj ta človek čuti	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
E8	in jezo, ko doživiš, da ena gospa reče drugi gospe, saj ta gospa nič ne ve, ker je zmešana	Jeza	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
E9	Ko doživim, takšno situacijo sem tako zgrožena	Zgroženost	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
E10	Vem, da dobro vedo kaj se je v preteklosti dogajalo, kar se je zgodilo sedaj pa hitro pozabijo	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E11	Človek se izgublja in ne zna domov	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E12	včasih je vse vedel, zdaj se ne spomni	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E13	Človek tudi pozabi na primer, kako se na bankomatu denar ven vzame, prej pa je to znal brez težav	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E14	Lahko pa se vidi že po samih kretnjah, kot so počasni gibi	Počasni gibi	Fizični znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E15	potem tudi počasno dojemanje	Upočasnjeno zavedanje	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E16	in počasno gledanje	Počasno gledanje	Fizični znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E17	Pri pogovoru se tudi pozna, na primer, ko se kar naenkrat ne spomni kaj bi rad povedal, vsega pa se spomni šele nekaj trenutkov kasneje	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

E18	Torej pozabi kar naenkrat brez opozorila	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
E19	Toliko nisem seznanjena, sem pa slišala za demenco zaradi alkoholizma, kjer demenca kar hitro napreduje	Demenca zaradi alkoholizma	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
E20	in Alzheimerjevo demenco	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
E21	Ko je človek bolj dementen se očitno bolj vidi na obnašanju, na začetku se začne pozabljivost, ki je lahko zelo neopazna	Spremenjeno vedenje	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E22	Potem to preraste v to, da se človek več ne znajde v tem, kje se nahaja	Izguba krajevne orientacije	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E23	Manj se zaveda stvari in dogajanja okoli sebe	Upočasnjeno zavedanje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E24	Nekateri bodo v zmerni stopnji nežni	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E25	nekateri agresivni	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E26	Pri zadnji stopnji pa se začne človek počasi premikati	Počasno gibanje	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E27	in počasi opazovati okoli sebe	Počasno gledanje	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
E28	Lahko potrebujejo pomoč pri hranjenju	Hranjenje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
E29	in pri oblačenju	Oblačenje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
E30	Če morajo obiskati zdravnika, potrebujejo na	Mobilnost	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence

	primer več pomoči pri tem, da jih nekdo spremlja				
E31	in jih usmerja, da se ne izgubijo	Usmeritev	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
E32	Potrebujejo zaupanje v druge	Zaupnik	Potreba pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
E33	in pozornost drugih	Pozornost drugih	Potreba priznanju družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
E34	Veliko jim gotovo pomeni, da se počutijo pomembne	Deležnost pomembnosti	Potreba priznanju družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
E35	in spoštovane, kjer koli so	Spoštovanje	Potreba priznanju družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
E36	Potrebujejo tudi boljše pristope ljudi do njih	Boljši pristopi	Potreba priznanju družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
E37	Jaz bi rekla, da za nekatere skrbijo v družini, za druge pa ne	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
E38	Družinski člani se jih lahko skušajo čim prej znebiti, ali pa zanje lepo in pravilno skrbijo	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
E39	Drugi pa te ljudi nameščajo v domove, na tisti zaprti oddelek, ki je namenjen temu	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
E40	Veliko knjig sem prebrala na to temo	Knjige	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E41	in veliko je bilo ozaveščanja s strani Spominčice, o njej sem tudi brala in slišala iz poročil	Društvo spominčica	Društva	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E42	Spominčica je prav društvo, ki pomaga ljudem z demenco	Društvo spominčica	Društva	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E43	Mislím, da niso najboljše seznanjeni	Nizka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena

					ozaveščanja o demenci
E44	Premalo je pogovorov med ljudmi o tej temi	Premalo govora	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E45	Včasih, ko so videli koga dementnega, so rekli, ta je zmešan	Pripisovanje slabih značilnosti	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E46	zdaj se malo drugače gleda na to	Spremenjen pogled	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E47	Včasih so ljudje prej umirali	Krajša življenjska doba	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E48	zdaj pa imajo precej večjo življenjsko dobo kot so jo imeli včasih	Daljša življenjska doba	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E49	Zanimanje je danes gotovo večje	Večje zanimanje	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E50	včasih so rekli zmešan je in to je bilo to	Manjše zanimanje	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E51	Pa rekli so samo, da se je izgubil in ni vedel kako priti nazaj	Širok pogled na situacijo	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E52	Zelo pomembno, da se stare ljudi navadi, da delajo na stvareh, ki lahko ublažijo nastanek	Delo na drugih stvareh, ki blažijo nastanek	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E53	Pomembno je, da se jih čim več ukvarja z miselnimi stvarmi na kakšnih krožkih miselnosti	Delo na drugih stvareh, ki blažijo nastanek	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E54	in da jih veliko bere	Delo na drugih stvareh, ki blažijo nastanek	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena

					ozaveščanja o demenci
E55	Veliko boljši odnosi do ljudi z demenco so danes kot včasih	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E56	Ljudje, ki poznajo demenco se boljše vedejo do njih	Boljše razumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E57	in čisto drugače delajo z njimi	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E58	Lepo se govori z njimi	Pravilno sporazumevanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E59	in se jim pomaga, včasih se ni tako lepo delalo z njimi	Več pomoči	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E60	Lahko bi imeli skupine in z njimi delali stvari, kot so pogovori, miselne vaje in razne igrice na temo demence	Družabne skupine	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E61	S kakšnimi miselnimi igrami se lahko veliko pomaga in bi se tako izboljšali in motorika in miselnost	Družabne skupine	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E62	Prav bi prišla predavanja, ker brez tega ne gre	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E63	Jaz bi v predavanje vključila miselne igre in pogovor o pomoči ljudem z demenco	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
E64	Deljenje izkušenj bi bilo tudi dobro, ampak s strani	Deljenje izkušenj	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	izobraženih ljudi, ne laikov				
E65	Jaz normalno	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E66	gledam na človeka, da je takšen, kot je, in ga tako tudi obravnavam	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E67	Z njim se tudi pogovarjam kot z vsakim	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E68	Kot popolnoma normalno srečanje	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E69	Jaz sprejemem človeka takšnega kakršen je	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E70	Pogovarjam se normalno in ne delam razlik, odgovarjam kar tisti sprašuje ali pa jaz kaj vprašam	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E71	Obrneš se na tisto stran, kamor je v tistem trenutku bolj primerno	Prilagoditev	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E72	Če se z njim pogovarjaš se tudi on počuti bolj normalnega	Občutek pozitivnega sovplivanja	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci demenco z
E73	Seveda sem že videla, kako izgleda varovani oddelek in ga zato poznam	Prepoznavanje izgleda	Dobro poznavanje	Poznavanja varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
E74	Razlika je v tem, da se na mojem oddelku prosto gibaš, tam je pa omenjena hoja	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
E75	in gneča	Gneča	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
E76	V glavnem mislim, da so tam zaposleni takšni ljudje, ki znajo vse urediti in zato ni težav	Usposobljeno osebje	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
E77	Jaz se ga ne bojim, ker tam	Ni prisoten strah	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z

	lepo ravnajo z njimi				
E78	Čim bolj lepo, verjetno bi se umaknila, da ga tista agresija mine	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
E79	Ne moreš biti še ti agresiven, ker pol sta dva agresivna, to pa ne gre	Izogibanje konfliktu	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
E80	Mislím, da je umik v tem primeru najbolj primerna rešitev	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
E81	Sprejemajo, vsaj kolikor vidim tukaj	Visoka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
E82	Komunicirajo tudi na takšen način	Normalen pogovor	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
E83	Na primer, ko se je ena gospa, ki ima demenco, oblekla pa rekla, da gre domov, potem se je pa druga gospa postavila pred njo z vozičkom in ji rekla, da ne gre domov, ampak v sobo in je ni mogla prepričati, da ostane	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
E84	Potem je pa glavno sestro poklicala in je ona tako lepo komunicirala z gospo z demenco, da sta se skupaj odpravili nazaj v sobo	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
E85	Zdaj še nimam te možnosti, ker se še prilagajam na dom in sostanovalec	Prilagajanje na dom	Odsotnost sodelovanja	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E86	Pomembno je, da paziš, da se čim bolj	Izogibanje delanju razlik	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z

	normalno pogovarjaš, ga čimbolj normalno gledaš in da ga gledaš tako, kot da ni dementen				demenco in stanovalci brez demence
E87	Pomembni so preprosti stavki	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E88	in da se ne sprašuje kaj kompliciranega	Poenostavljanje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E89	Po mojem mišljenju, ga ne smeš prepričevati, da nekaj ni res, če on nekaj trdi	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E90	Pustiš mu njegov prav, tako namreč najlažje prideš do zaključka, da se lepo pogovorita	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E91	Sodelovanje z izobraženimi ljudmi, to je najboljša možnost	Ozaveščanje Spominčice	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E92	Potrebovali bi več takšnih Spominčic, ki bi bolj ozaveščale o vsem pomembnem tudi na področju sporazumevanja	Ozaveščanje Spominčice	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E93	Na istem hodniku bi šlo brez napora	Brez napora	Razlog sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E94	ker gre za ločene prostore	Ločeni prostori	Razlog sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

E95	in so tudi srečanja redka	Omejena srečanja	Razlog sprejetje situacije	za	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E96	V isti sobi pa samo pod enim pogojem in sicer, če ne bi bil agresiven	Nenavzočnost agresije	Pogoj sprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E97	Le takrat bi čisto lepo sodelovala	Nenavzočnost agresije	Pogoj sprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E98	Pomagala bi mu kakor bi lahko, težko pa bi bilo, če bi bil agresiven	Nenavzočnost agresije	Pogoj sprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E99	Agresije ne bi tolerirala in takšnega človeka ne bi sprejela na noben način	Nenavzočnost agresije	Pogoj sprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
E100	Drugače pa bi se mu prilagajala po najboljših močeh	Uspešna prilagoditev	Pogoj sprejetje situacije	za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju F

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
F1	Predstavljam si to, da ljudje pozabljajo	Pozabljanje	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
F2	da se ne zavedajo in niti ne vedo, da pride do te bolezni	Izguba zavedanja	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
F3	Jaz sem to videl takrat, ko sem opazil svojo sosedo, ko je šla iz hiše, na dvorišče v sami pižami, pa ni znala nazaj v hišo priti	Izgubljanje	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
F4	Demenca napreduje in	Neodkritje zdravila	Predstava povezana z raziskanostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence

	zdravila še niso odkrili				
F5	Razen tega pa vem, da jo lahko nekako omilijo, tako, da upočasnijo simptome	Možnost upočasnitve nastanka simptomov	Predstava povezana s preprečevanjem nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
F6	Sam sem zelo čustven, glede tega	Empatija	Pozitiven občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
F7	Jaz sem se pred kratkim preselil v dom in opazujem ljudi, ki imajo različne bolezni nad sabo in vsekakor sočustvujem z njimi	Empatija	Pozitiven občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
F8	Drugače pa imam zelo čustven pogled na takšne ljudi in, ko slišim za demenco čutim neugodje	Neprijetnost	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
F9	Človek ne ve kje je	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F10	in je pozabljiv	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F11	Vendar pozabljivost, ki ni kot vsaka pozabljivost, ker tudi otroci pozabljajo in podobno	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F12	Se takoj vidi razlika kdo pozablja zaradi demence in kdo ne	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F13	Ona je bila na prvi pogled čisto normalna, potem se je pa od časa do časa čisto izgubila, ker sploh ni vedela kje je	Izguba zavedanja sebe	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F14	Na primer ni vedela, kje je jedilnica in kje je njena miza	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

F15	Lahko pa se je zgodilo, da je šla iz jedilnice in ni znala priti nazaj v sobo	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F16	Takšen človek tudi svoje sobe ne najde	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F17	Enkrat zvečer se je zgodilo, da je ena gospa z demenco prišla v mojo sobo in sem jo potem usmeril, da je šla nazaj v svojo sobo	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F18	Potem so jo peljali k psihologinji in prvo kar je bilo tam, ji je psihologinja rekla, da mora uro narisati, česar ni znala, kar je bil že prvi znak	Težave pri opravljanju nalog	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
F19	Poznam Alzheimerjevo demenco	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
F20	in demenco, ki se pojavlja ob Parkinsonovi bolezni	Demenca pri Parkinsonovi bolezni	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
F21	Pri zgodnji bi rekel, da se sploh ne opazi razlika, če imaš demenco ali ne, ker dovolj dobro funkcioniraš v vsakdanjem življenju	Zmožnost opravljanja gospodinjskih opravil	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
F22	Pri zmerni bi rekel, da so ljudje zmedeni	Zmedenost	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
F23	se ponavljajo v pogovoru	Ponavljanje v pogovoru	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
F24	in izgublajo na krajih, ki so jim bili prej poznani	Izguba krajevne orientacije	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
F25	Ona postaja neodzivna	Neodzivnost	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na	Poznavanje in razumevanje demence

				vedenje in življenje	
F26	in kmalu bo postala povsem odvisna od aparatov	Odvisnost od medicinskih aparatov	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
F27	Oni potrebujejo najbolj pomoč pri kontroli, ampak je problem v kadru	Kontrola	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
F28	Tukaj bi rekel samo, da potrebujejo veliko spremstva s strani zaposlenih, ker so le tako deležni varnosti	Varnost	Potreba po varnosti	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
F29	Sam vem, da obstaja domska oblika oskrbe	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F30	Doma pa je malo drugače, če imaš takšnega človeka	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F31	Jaz sem zanjo skrbel, jo negoval in skrbel za hišo, kar je bilo zame zelo stresno	Partner	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F32	Kuhati sem znal le najlažje na primer špagete, kaj drugega pa ne	Partner	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F33	Soseda je bila za to, da ji pomaga zjutraj	Sosede	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F34	pomagala pa je tudi hči	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
F35	To veliko vrtijo v kakšnih občilih, na primer na televiziji	Novice na televiziji	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F36	Lahko pa se prebere o tem tudi v revijah	Revije	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F37	in časopisih	Časopisi	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena

					ozaveščanja o demenci
F38	Če pomislim, bi rekel, da vedo kaj je demenca, ampak nihče ne govori o tem	Visoka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F39	Boljša je danes, sem prepričan, da je boljša	Sedanjest	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F40	Dvajset let nazaj niso veliko govorili o tem	Preteklost	Obdobje slabše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F41	Na primer tudi o raku niso veliko govorili, kdo pa je takrat vedel, da obstaja več vrst raka	Slabo poznavanje bolezni	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F42	Takrat so pripisovali krivdo drugim boleznim	Slabo poznavanje bolezni	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F43	Premalo so poznali bolezni	Slabo poznavanje bolezni	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F44	Tako lahko človek pričakuje, da se lahko tudi njemu kaj takega zgodi	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F45	Pomembno je, da sebe opazuje, če ga že drugi ne opozorijo	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F46	Sam pri sebi mora videti, da je nekaj narobe in da nekaj ni prav	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F47	Odnos je vsekakor lahko boljši	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F48	Če imam jaz več znanja na primer, lahko drugemu	Deljenje znanja	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	razložim, da bo tudi on razumel				
F49	in se potem lahko izboljša splošni odnos do dementnih	Sprejemanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F50	Mediji bi lahko več pisali o tem, ker to počnejo premalo	Pogostejše poročanje medijev	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F51	Lahko bi naredili kakšne oddaje, ker se o demenci sliši le redko	Oddaja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F52	Glede predavanj mislim, da bi tudi prišla prav, ampak saj ne vem, če to že imajo, ker jaz ne hodim na te stvari	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F53	Na oglasni deski bi lahko kdaj pisalo o kakšnemu predavanju na primer	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F54	Predavanja bi koristila vsakemu, kdor bi le hotel priti	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
F55	Jaz sem do takšnih ljudi, ki še niso zelo dementni in lahko hodijo okoli razmeroma normalen	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F56	Govorim z njimi kot z vsakim, potem pa že sam začutim, kdo je dovzeten do sodelovanja, preden bi pogovor nadaljeval	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F57	Vnaprej se nič ne pripravim, vse je spontano in ne delam nobenih razlik	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

F58	Tudi, če je človek naglušen, slaboviden ali se težko odziva, jaz ne delam razlik	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F59	Z vsakim se normalno pogovarjam, potem pa če razume, razume	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F60	Po navadi rečem samo dober dan,	Prisiljeno upoštevanje bontona	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F61	nasvidenje ali karkoli	Prisiljeno upoštevanje bontona	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
F62	Nisem še bil tam, sem pa rekel, da bi ga šel enkrat pogledati	Ni izkušenj	Slabo poznavanje	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F63	Mislim, da moraš imeti neko kartico, da prideš notri	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F64	Predstavljam si ga nekako kot pol zapor	Pol zapor	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F65	Oskrba	Enaka oskrba kot na ostalih oddelkih	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F66	in prehrana sta isti kot pri nas	Enaka oskrba kot na ostalih oddelkih	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F67	Razlika je samo v tem, da se manj gibajo	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F68	Predstavljam si, da so manjši prostori	Manjši prostori	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F69	To je tudi problem, da je človek vedno noter zaprt	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F70	Sploh zdaj, ko se bo poletje začelo, pa bi šel kdo ven na sonce in nima te možnosti	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
F71	Če bi videl, da ima demenco, bi mu pustil, da ima svoje mišljenje	Spoštovanje drugačnega mišljenje	Način reševanje konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
F72	S takšnim človekom se	Izogibanje konfliktu	Način reševanje konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco

	nimaš kaj prepirati				
F73	On ima svoje mišljenje in tega se bo držal	Spoštovanje drugačnega mišljenja	Način reševanje konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
F74	Na takšen način kot jaz	Visoka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F75	Normalno se pogovarjajo	Normalen pogovor	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F76	Če človek razume potem razume, drugače ga pustijo pri miru	Normalen pogovor	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F77	Primer, ko se je gospa izgubila v dvigalu in je prišla ven nekje na hodniku ter ni vedela, kje je	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F78	Čisto se je izgubila in je želela poiskati medicinsko sestro, vendar ona ne more stalno gledati nanjo	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F79	Potem jo je srečal eden od stanovalcev in ji pomagal najti sestro	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
F80	Vsaj sedaj se ne spomnim, da bi lahko kje sodeloval	Nepoznavanje možnosti sodelovanja	Odsotnost sodelovanja	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F81	Rekel bi, da se čim bolj normalno pogovarjaš z njim	Normalen pogovor	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F82	Samo, če vidim, da ima težave z govorjenjem mu pomagam tako, da skupaj stavke poveževa	Pomoč pri povezovanju stavkov	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

F83	Tako se vsaj nekaj logičnega sliši	Pomoč pri povezovanju stavkov	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F84	Poskušam čim bolj razumeti, kaj mi želi človek povedati	Pokušati razumeti	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F85	Usmerjam tudi njega, da govori bolj na glas ali bolj tiho	Usmerjanje z besedami	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F86	da tudi jaz razumem	Usmerjanje z besedami	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F87	V primeru, da pride do neprijetnih tem, pogovor preusmerim na drugo temo	Preusmerjanje pogovora ob neprijetnih temah	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F88	Zavedam se, da je potrebno biti z njimi čim bolj potrpežljiv	Potrpežljivost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F89	in da si je potrebo vzeti več časa za pogovor	Vzeti več časa	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F90	Pomembno je, da se njihovo mnenje sprejme in temu ne nasprotuje	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F91	Bi pa oba morala upoštevati tudi osebni prostor	Upoštevanje osebnega prostora	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F92	Jaz, ker ne vem, kakšno je njegovo stanje in on, ker včasih lahko nima meje	Upoštevanje osebnega prostora	Nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

F93	Če bi dobil kakšen dober nasvet, bi ga avtomatsko upošteval	Nasvet	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F94	Vsak nasvet vedno prav pride	Nasvet	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F95	So pa zelo pomembni za kakšne situacije, kjer včasih človek ne ve, kaj naj naredi, da bi bilo prav	Nasvet	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F96	To govorim tudi za splošne primere, ni nujno, da samo na tem področju	Nasvet	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F97	V primeru, da bi bil na istem hodniku pa ne bi nasprotoval	Situacija ni moteča	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F98	To si pa težko in hkrati ne rad predstavljam	Negativna predstava bivanja	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F99	verjetno bi se zdravje poslabšalo tudi meni	Strah	Razlog nesprejetja situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
F100	Že partnerka je želela, da sva skupaj v sobi in se ji rekel, da ne vem, če bi zdržala eden z drugim, zaradi zdravstvenega stanja obeh	Strah	Razlog nesprejetja situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju G

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
G1	Pojem demenca po mojih starih izročilih	Izgubljanje	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence

	pomeni, da se človek izgublja v mislih				
G2	Demenca je tudi nekaj, kar se v človeku skriva in je najprej težje odkriti	Prekrita bolezen	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
G3	Bi rekla, da je tudi bolezen, kjer si človek sam ne more pomagati	Nezmožnost samopomoči	Predstava povezana s preprečevanjem	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
G4	Ni nalezljiva, je pa počasi napredujoča	Bolezen napredujoča z leti	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
G5	Ni pa nekaj normalnega, ker se pojavi takrat, ko je človek star	Bolezen starih ljudi	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
G6	Čutim strah, ker vem, da lahko kar naenkrat sama zbolim	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
G7	Žalost pa čutim, ker človek z demenco začne izgubljati kontakte, ki so zanj pomembni	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
G8	Ob vsem občutim jezo, ker se zavedam, da se preprosto zgodi, da se stvari ne spomniš in spomin gre	Jeza	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
G9	Spravlja me v frustracijo, ko razmišljam, kako se iz glave spomni nekako vsujejo in jih kar naenkrat ni več	Frustracija	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
G10	Znaki se kažejo predvsem takrat, ko nekdo nima več kontakta sam s sabo	Izguba zavedanja sebe	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
G11	in z okolico	Izguba zavedanja okolice	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
G12	Človek se tudi izgublja na krajih	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

G13	ali v času	Izguba časovne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
G14	Nekdo pa se lahko izgublja v spominu ali nekaj takega	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
G15	Mogoče Alzheimerjeva, ampak je drugačna kot naša demenca, ki se začne normalno in napreduje	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
G16	Alzheimerjeva demenca pride v mladih letih, naša demenca pa je posledica bolezni in se kaže lahko šele v starosti in tako naprej	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
G17	Slišala sem še za demenco zaradi alkoholizma, ki nastane zaradi poškodbe možganov	Demenca zaradi alkoholizma	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
G18	Torej nastane zaradi tega, ker človek preveč pije alkoholne pijače	Demenca zaradi alkoholizma	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
G19	Pri prvi stopnji je vedenje normalno, ker najbrž skriva svoje vedenje	Normalno vedenje	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G20	Ali pa ne skriva vedenja in se malo vidi	Normalno vedenje	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G21	Pri drugi stopnji se že pozna, da se drugače vede	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G22	Pri zadnji stopnji pa bi rekla, da je človek popolnoma odsoten	Neodzivnost	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G23	in nima več kontrole	Izguba kontrole	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

G24	in zavedanja sebe	Izguba zavedanja sebe	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G25	in okolice	Izguba zavedanja okolice	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G26	Tako je popolnoma izgubljen v mislih	Izgubljanje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G27	Ena je stalno ležeča	Nezmožnost gibanja	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G28	in zmerja	Negativno razpoloženje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G29	drugače ni ničesar od nje	Neodzivnost	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G30	Druga pa je imela dober poklic, ampak se izgublja	Izgubljanje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G31	Najprej je bila nekaj časa prijetna, potem pa so jo po cevki hranili	Pomoč pri hranjenju	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G32	Potem je bila fizično bolje in se je k sebi spravila, da je bila nekaj časa normalna, ampak je vedno ležala	Nezmožnost gibanja	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G33	Zdaj pa je spet odsotna	Neodzivnost	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
G34	Najbolj pa psihično pomoč, da jih nekdo usmeri	Usmeritev	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
G35	Pomoč pri varstvu, bi rekla	Varstvo	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
G36	da jim nekdo poskrbi za hrano	Hranjenje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
G37	za higieno	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence

G38	in za pospravljeno sobo	Čiščenje prostora	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
G39	Tudi njihov življenjski prostor mora biti urejen	Pospravljanje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
G40	Imajo potrebe po varnosti	Varnost	Potreba po varnosti	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G41	sprejetosti med ljudmi	Sprejetost	Potreba pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G42	stalnemu varstvu	Varstvo	Potreba po varnosti	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G43	in po medsebojnem zaupanju	Zaupnik	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G44	Potrebujemo tudi druženje	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G45	in stike z okolico	Stiki z okoljem	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G46	Ravno tako potrebujejo družbo kot mi	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G47	Pogosto vidim, ko gredo na sprehod in ena gospa pelje naenkrat po dve dementni osebi	Gibanje	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G48	Prav vidi se, kako se te osebe rade družijo in reagirajo na okolje	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G49	Največ stikov potrebujejo s tistimi, ki jim pride najbližje, ki se najbolj poglobi v njih, ki jim največ nudi	Zaupnik	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
G50	Vem, da dementne svojci oskrbujejo doma, v domačem okolju	Sorodniki	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
G51	Ampak to je zelo težko delo, vsaj za mene, če si predstavljam	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence

G52	Mislím, za moje pojme je oskrba zelo težko izvedljiva, ker ta človek potrebuje 24 ur skrbi	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
G53	V domu tudi lahko skrbijo, ampak bi rekla, da so tukaj bolj pod kontrolo	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
G54	Po radiu sem slišala predvsem	Novice na radiu	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G55	Se bojím, da niso veliko ozaveščeni	Nizka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G56	Vsak gleda le nase	Usmerjenost nase	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G57	in na svoje probleme	Usmerjenost nase	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G58	Niso veliko izpostavljeni drugim	Manj druženja	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G59	in se ne zanimajo drug za drugega	Usmerjenost nase	Razlog za nizko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G60	Danes marsikdo ve za demenco in marsikdo se z demenco sreča	Sedanost	Obdobje boljše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G61	Včasih tega niso poznali in so rekli samo, ta je pa star	Preteklost	Obdobje slabše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G62	Niso rekli, da je dementen, ampak so mu rekli vse drugo	Pripisovanje znakov starosti	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G63	Rekli so, da je samo pozabljiv	Slabo poznavanje bolezni	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena

	in niso vedeli za kaj drugega			danes in v preteklosti	ozaveščanja o demenci
G64	Z demenco se niso ukvarjali, da bi rekli, ta je pa dementen, ker za demenco niso vedeli	Slabo poznavanje bolezni	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G65	Pomembno je, da si sami lahko pomagajo	Samopomoč	Več znanja	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G66	in da pri sebi prepoznajo demenco, če jo dobijo	Prepoznavanje demence	Več znanja	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G67	Stari ljudje lahko pomagajo dementnim, če kaj nujno potrebujejo	Pomoč drugim	Boljši odnosi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G68	Veliko je dobro vedeti tudi, da se znajo s človekom pogovarjati	Pravilno sporazumevanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G69	in da se znajo primerno obnašati do njega	Pravilno ravnanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G70	Potem je odnos lahko boljši	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G71	ker se s človekom lahko pogovarjaš	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G72	in do njega primerno obnašaš	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G73	Drugače pa s predavanji, ampak preden so dementni	Predavanja	Načini izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
G74	Jaz jih vzamem takšne kot so	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G75	Če sprejmejo kakšno stvar je	Izogibanje nasprotovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

	v redu, če ne, je tudi v redu				
G76	Jaz imam v sobi dve sestanovalki, ki sta obe dementni, ampak vseeno pozdravim	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G77	in kakšno rečem	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G78	Če je primerna oseba pozdravim	Prisiljeno upoštevanje bontona	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G79	in se rokujem	Prisiljeno upoštevanje bontona	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G80	Namenim prijazno besedo in kaj podobnega	Prijaznost	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G81	Da bi se nekaj veliko pogovarjala se ne, ker se je z njimi težje pogovarjati o stvareh, ki jih normalno govoriš z drugimi	Kratek pogovor	Negativno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G82	Odpora ne čutim, ker je kar je	Ni odpora	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
G83	Tam so dementni pod stalno kontrolo	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G84	in stalno negoter tako naprej	Stalna oskrba	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G85	Niso svobodni, mi pa smo	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G86	Oni pa so pod ključem	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G87	in pod nadzorom	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G88	Ne vem kako izgleda, ker nisem bila še nikoli tam	Ni izkušenj	Slabo poznavanje	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G89	Sem pa slišala iz primerov kako je tam	Slišala iz primerov	Vir spoznavanja	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G90	Ta oddelek je tudi pod kontrolo, da se	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco

	ljudje med sabo ne skregajo in stepejo				
G91	Po moje je oddelek prijeten ljudem, ker drugače si ne predstavljam zakaj bi jih kdo dal tja, v nasprotnem primeru bi lahko bil kot norišnica	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
G92	Njemu bi se prilagodila, ker pomembno je njegovo mnenje	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
G93	On se ne bo spreminjal in meni prilagajal, ampak se bom jaz njemu	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
G94	Rajši bi se njemu prilagajala kot začela kregati	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
G95	Redko jih sprejmejo	Nizka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
G96	ker se jih ne prilagaja veliko	Malo ljudi se prilagaja	Razlog za negativno sprejemanje	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
G97	Tukaj so ljudje, ki bolj nase mislijo in le redko kdo se z drugimi ukvarja	Usmerjenost nase	Razlog za negativno sprejemanje	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
G98	Večinoma so ljudje, ki na žalost samo nase in na svoje probleme mislijo	Usmerjenost nase	Razlog za negativno sprejemanje	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
G99	Primer, če se kdo izgubi mu po navadi pomagajo zaposleni	Pomanjkanje medsebojne pomoči	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
G100	Redko sem videla, da bila prisotna pomoč s strani starih ljudi iz tega doma	Pomanjkanje medsebojne pomoči	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco

G101	Jaz ne vem, da bi lahko, na krožke ne hodim	Nepoznavanje možnosti sodelovanja	Odsotnost sodelovanja	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G102	Rekla bi najbolj pozornost	Pozornost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G103	Potem, da ga spoštuješ	Spoštovanje	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G104	ne preziraš	Izogibanje preziranju	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G105	in ne izgubljaš potrpljenja, ker to je človek, ki potrebuje pozornost	Potrpežljivost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G106	Stavke bi prilagodila njemu	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G107	Kar bi on razumel, bi hotela, da dobro razume	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G108	Če bi vedela da najin pogovor ne gre daleč, bi ga prilagodila	Poenostavljanje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G109	Ne bi komplicirala stavkov, ampak bi bili enostavni	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G110	Govorila bi o enostavnih stvareh, to bi bilo najboljše	Preproste teme	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

G111	Na njegov nivo bi se spustila in mu prenesla sporočilo	Poenostavljanje	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G112	Ja, predvsem samo in predvsem več znanja	Informacije	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G113	Če bi lahko in če bi bila priložnost, da te informacije pridobim	Informacije	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G114	Na hodniku bi sprejela, ker sem tudi jaz skoraj na tem, da bom malo dementna	Zavedanje pogostosti demence	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G115	V sobi že bivam z dvema dementnima	Trenutno bivanje	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G116	Sprejela sem je pa vidno, da ima vsaka svoje potrebe	Trenutno bivanje	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G117	in je veliko prilagajanja	Trenutno bivanje	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G118	Ne družimo se veliko, ker so med nami kar razlike	Trenutno bivanje	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
G119	Prvi primer je pri hranjenju, kjer njiju hranijo, jaz pa grem sama ven jesti in drugi primer je pri negi, kjer mene oblečejo in grem, njiju pa oblečejo in sta	Trenutno bivanje	Razlog sprejetje situacije za	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

	samo notri ter veliko spita				
--	-----------------------------	--	--	--	--

Intervju H

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
H1	Predstavljam si človeka, ki se ne zaveda, sam zase ne ve	Izguba zavedanja	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H2	in pozablja	Pozabljanje	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H3	Ko to ljudje vidijo, gredo kar stran, ker ne vedo kaj narediti	Izogibanje	Predstava povezana s stigmo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H4	Je napredujoča in gre naprej na slabše, ampak se jo da pozdraviti	Bolezen napredujoča z leti	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H5	Mislím, da neka zdravila obstajajo	Obstoj zdravila	Predstava povezana z raziskanostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H6	Z demenco prej ali slej vsi ljudje zbolijo	Bolezen, ki prizadene vse generacije	Predstava povezana z boleznijo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
H7	Bolj strah, ker vem, da človek ne ve sam zase	Strah	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
H8	Po drugi strani čutim empatijo, ker so v slabem stanju in mora biti grozno, da se ne zavedajo, da se neprimerno vedejo in da določenih stvari ne vedo več	Empatija	Pozitiven občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
H9	Ne vem, zmeden je verjetno	Zmedenost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H10	Na primer, ko gre v jedilnico, ne ve, če je oblečen ali ne	Težave pri presoji	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H11	Ne ve, kako se prav obleči	Težave pri opravljanju nalog	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence

H12	Če se na primer obleče v majico, ne ve ali je tako prav ali narobe	Težave pri presoji	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H13	Gotovo je tudi pozabljiv	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H14	in izgublja predmete	Izgubljanje predmetov	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H15	Stvar ali predmet nekam položi in potem ne ve, kam ga je dal	Izgubljanje predmetov	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H16	Potem pa nekoga obtoži, da mu je to ukradel	Izgubljanje predmetov	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H17	Če gre kam sam, ne ve kam gre	Izguba krajevne orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H18	Sam sebe izgublja	Izguba zavedanja sebe	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H19	in je zmeden	Zmedenost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
H20	Slišala sem, da obstaja več vrst in oblik	Zavedanja, da obstaja več oblik	Nepoznavanje oblik	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
H21	Slišala pa nisem še za nobeno posebej	Zavedanja, da obstaja več oblik	Nepoznavanje oblik	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
H22	Pri prvi stopnji so sposobni skrbeti zase, ampak potrebujejo pomoč	Zmožnost skrbi zase s pomočjo	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
H23	Pri zmerni stopnji večinoma niso sposobni skrbeti zase	Nezmožnost skrbeti zase	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
H24	Večja kot je stopnja bolj se izgublajo	Izgubljanje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
H25	Pri zadnji stopnji niso sposobni skrbeti zase/	Nezmožnost skrbeti zase	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

H26	Pomoč pri oblačenju	Oblačenje	Pomoč pri dnevni opravih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
H27	hranjenju in podobnem	Hranjenje	Pomoč pri dnevni opravih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
H28	Potem tudi pomoč pri nadzoru in pri tem, da so varni	Varstvo	Pomoč pri dnevni opravih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
H29	Potrebujemo hrano	Hrana	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H30	svetovanje	Svetovanje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H31	in svobodo	Svoboda	Osnovna potreba za življenje	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H32	Potrebujemo tudi družabništvo s komerkoli	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H33	Pomaga jim pogovor	Pogovor	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H34	in to, da se vključijo v okolje	Vključenost v okolje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H35	Potrebujemo tudi, da se njihove želje upoštevajo, ker po moje imajo veliko neizpoljenih želja	Upoštevanje želja	Potreba po priznanju v družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
H36	Po moje zanje skrbijo doma družinski člani	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
H37	če pa nimajo dovolj pomoči doma, potem pa gredo v dom	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
H38	Ampak ne na ta oddelek, kjer sem jaz, ampak nekam, kjer je bolj zaprto	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
H39	Posebej jih dajo, na primer tja v pritličje	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
H40	Tukaj v Sloveniji pa sem slišala, da	Pogovor z znanci	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena

	o tem govorijo, ko so se pogovarjali kakšni znanci, ki imajo izkušnje z dementnimi				ozaveščanja o demenci
H41	Veliko vedo za demenco	Visoka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H42	ker vsak kaj pove o tej temi, ko se z njim pogovarjam	Pogovor	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H43	Včasih je bilo manj znanja o tem	Preteklost	Obdobje slabše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H44	Ni se niti govorilo tem, ker je bila bolj tabu tema	Skrivanje	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H45	Ljudje niso radi govorili o tem, ker jih je bilo sram, če so koga z demenco poznali	Sram	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H46	Imam občutek, da so nanje gledali na slabši način	Neenaka obravnava	Vpliv slabe ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H47	in da so jih neenako obravnavali/	Neenaka obravnava	Vpliv slabe ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H48	Danes pa je čisto nasprotje, ker so spoštovani	Spoštovanje	Vpliv boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H49	in se veliko dela v tej smeri	Odkrivanje novosti	Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

H50	Če bi bilo več ozaveščanja bi jih lažje razumela	Večje razumevanje	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H51	in se lažje pogovarjala z njimi	Lažji razvoj pogovora	Boljši odnos	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H52	Pomembno je tudi, da čim bolj ohranjajo spomine še pred demenco, ker, ko jih izgubijo ni dobro	Delo na miselnosti	Delo na sebi	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H53	In če imaš veliko znanja in veš, kako jo preprečiti, si v prednosti	Zaščita	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H54	Odnos bi bil boljši, ker bi poznala vzroke in bi vedela več o demenci	Dober odnos	Vrsta odnosa	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H55	Veliko znanja tudi pripelje do tega, da so ti ljudje bolj sprejeti	Sprejemanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H56	in da se ljudje znajo v odnosu do njih prilagoditi	Več prilagajanja	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H57	Več bi se morali o tem pogovarjati tako stanovalci med seboj kot zaposleni in stanovalci med seboj	Pogovorne skupine	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H58	Tako bi si delili izkušnje in vednost o tem	Deljenje izkušenj	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H59	Mogoče, da bi nekdo predstavil, kakšno je njihovo	Deljenje izkušenj	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

	življenje, ko zbolijo z demenco in kakšne vse ovire srečajo na svoji življenjski poti				
H60	Predstavljati bi moral ali strokovnjak ali kakšen svojec, ki takšno osebo dobro pozna in ima z njo veliko izkušenj	Deljenje izkušenj	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H61	Lahko bi spodbujali k branju takšnih tem	Spodbujanje k branju	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H62	ali k gledanju filmov o takšni tematiki	Spodbujanje k gledanju filmov	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
H63	Poskusila bi se mu izogniti in ga pustiti pri miru	Izogibanje	Negativno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H64	Če bi bilo srečanje nujno bi ga pozdravila	Prisiljeno upoštevanje bontona	Negativno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H65	in vprašala, če ve kam gre	Prijaznost	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H66	in če potrebuje pomoč	Prijaznost	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H67	Če bi videla, da ne ve kaj govori, bi ga podprla	Podpora	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H68	Ne bi se ga bala in odpora ne bi imela	Ni odpora	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H69	bi bilo pa malo neprijetno	Neprijetno	Negativno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
H70	Varovanega oddelka nisem videla, nisem bila nikoli tam in nisem nikogar o tem kaj veliko spraševala	Ni izkušenj	Slabo poznavanje	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco

H71	Po moje je popolnoma zaprti prostor in če gredo ven imajo spremstvo	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
H72	Če kdo kam hoče odtavati jih zaposleni posedujejo ali usmerijo v pravo smer	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
H73	Do tega oddelka čutim strah, ker so zaprti večinoma časa	Strah	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci demenco z
H74	Ne bi se kregala	Izogibanje konfliktu	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci demenco z
H75	stopila bi na njegovo stran	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci demenco z
H76	in se mu čimbolj prilagodila	Prilagoditev	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci demenco z
H77	S tistimi, ki imajo hudo demenco se sploh ne družijo, s tistimi z lažjo demenco pa se pogosto pogovarjajo	Srednja	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci demenco z
H78	Ljudje ne spoštujejo, da je nekdo dementen, ker ne ločijo kdo je dementen in kdo ne	Pomanjkanje spoštovanja	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci demenco z
H79	So različni primeri, en lahko pomaga	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci demenco z
H80	drugi ne, ampak sili v prepire	Spori	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci demenco z
H81	Primer je, da je šla ena stanovalka v kavarni ven, kar je videla druga stanovalka in takoj povedala	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci demenco z

	sestri, ki jo je ustavila zunaj, še preden je ušla				
H82	Lahko preko druženja v parku ali pri kakšnih igrah	Druženje	Izven dejavnosti	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H83	Pomagaš mu malo pri govorjenju	Usmerjanje z besedami	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H84	Večkrat kaj ponoviš, da razume	Ponavljanje	Besedna sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H85	ali pa poenostaviš povedano	Poenostavljanje	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H86	Preverjaš, kako razume, če te prav razume ali ne	Poskušat razumeti	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H87	Vprašaš kratke navadne stavke, če nisi prepričan, kako hudo stopnjo demence ima	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H88	Tema pa bi bila odvisna od teže demence	Preproste teme	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H89	Nasvete koga, ki bi o tem vedel več kot jaz	Nasveti	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H90	Na hodniku bi sprejela, ker me ne bi motili	Situacija ni moteča	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

H91	V sobi pa bi in ne bi	Neopredeljenost	Razlog za srednje sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H92	Po eni strani bi, po drugi pa ne	Neopredeljenost	Razlog za srednje sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H93	Na začetku bi imela hude težave	Strah	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H94	in bi potrebovala čas, da premislim kako in kaj	Čas za razmislek	Pogoj za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H95	Mogoče bi prihajalo do prepira	Strah	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H96	Prilagodila bi se	Uspešna prilagoditev	Pogoj za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H97	in pomagala, po svojih močeh	Veselje do nudenja pomoči	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H98	Zakaj pa ne	Veselje do nudenja pomoči	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H99	Zmeraj pomagam, če lahko	Veselje do nudenja pomoči	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
H100	Rada pomagam, če me kdo potrebuje	Veselje do nudenja pomoči	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju I

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
I1	Pri demenci človek nima kontrole nad sabo	Izguba kontrole	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I2	Jaz poznam nekaj ljudi, ki nimajo hudo obliko demence, ampak vam povem, da niso povsem normalni, ker se nič ne zavedajo	Izguba zavedanja	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I3	Demenca je bolezen in je, kakor sem slišal od drugih še posebej znana v medicini	Znana v medicini	Predstava povezana z raziskanostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I4	V telesu prizadene predvsem možgane	Slabše delovanje možganov	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I5	ker imajo te ljudje težave z mišljenjem	Težave z mišljenjem	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I6	in spominom	Pozabljanje	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevanje demence
I7	Ni mi vseeno, da ljudje zbole vajo s tem in da se ne da pomagati	Neprijetnost	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevanje demence
I8	Na primer takrat, ko pozabljajo na osnovne in pravilne stvari	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
I9	Včasih se izgubijo na krajih, ki so jih prej poznali	Izguba krajevna orientacije	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
I10	ali pa ne spoznajo več svojcev	Nezmožnost prepoznavanja ljudi	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevanje demence
I11	Alzheimerjevo poznam	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
I12	in za frontotemporalno sem slišal	Frontotemporalna demenca	Redka oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevanje demence
I13	Na primer, ko je imela partnerka na začetku demenco, se je normalno obnašala	Normalno vedenje	Zgodnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

I14	se je smejala	Normalno vedenje	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I15	je hodila	Zmožnost mobilnosti	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I16	je govorila	Zmožnost govora	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I17	je sama jedla, ampak potem je šlo dol	Zmožnost skrbi zase	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I18	Na sredini, ko je bila partnerka na tem oddelku, sem se z njo pogovarjal	Zmožnost govora	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I19	in ona je normalno hodila	Zmožnost mobilnosti	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I20	Samo tisti, ki so ji dajali zdravila in jaz smo vedeli za demenco	Spremembe vidne le manjšemu številu ljudi	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I21	Po petih letih ni bila več pogosto dobre volje	Negativno razpoloženje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I22	Ni mogla več jesti	Pomoč pri hranjenju	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I23	Na koncu pa je postajala brezvoljna	Negativno razpoloženje	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I24	in potrebovala je voziček	Nezmožnost gibanja	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I25	Po enem letu na vozičku je imela probleme s prebavo, kar je trajalo dolgo časa	Dodane zdravstvene težave	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I26	V treh letih se je poslabšalo, da je imela tekočo hrano	Dodane zdravstvene težave	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I27	Potem je končala na postelji, kjer so jo imeli pod nadzorom	Nezmožnost gibanja	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence

I28	Na ljudi je reagirala vedno slabše, ker ni morala več govoriti	Nezmožnost pogovora	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I29	Težko je dihala in kisik je imela vedno v nosu	Dodane zdravstvene težave	Zadnja stopnja	Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevanje demence
I30	Zdravniško pomoč potrebujejo, da se jih pregleduje	Pregled	Zdravniška pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
I31	neguje	Higiena	Pomoč pri dnevni opravi	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
I32	in daje zdravila, ki jih sami ne zmorejo vzeti	Opomin na jemanje zdravil	Zdravniška pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
I33	Psihološko pa potrebujejo pri pomirjanju	Pomirjanje	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
I34	in če imajo kakšne izpade	Pomirjanje	Psihološka pomoč	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevanje demence
I35	Potrebujejo občutek, da niso sami	Druženje	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
I36	Potrebno je, da se drugi ne odločajo namesto njih, v primeru ali jih bodo vključili v družbo ali ne	Svoboda odločanja	Potreba po priznanju v družbi	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
I37	Potrebujejo zaupnika, ki mu lahko zaupajo svoje probleme in kar potrebujejo	Zaupnik	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
I38	Človek ne more zaupati kar vsakemu	Zaupnik	Potreba po pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevanje demence
I39	Moja partnerka je pred diagnozo živela doma, ampak takrat, še ni imela kakšnih vidnih znakov in posebnih potreb	Partner	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
I40	Potem smo jo dali na varovani oddelek za dva ali tri dni, zato vem, da obstaja domska oskrba	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
I41	Potem so jo prestavili na drug oddelek, kjer so bili poleg nje še trije v sobi	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence

I42	Tam je bila bolj svobodna	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevanje demence
I43	Zdravnica mi je povedala zanjo	Zdravnica	Strokovno osebje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I44	Ko sem izvedel od zdravnice, sem začel brati knjige, vendar ne preveč strokovne in tiste, ki govorijo o medicini, ker je to zame preveč strokovno	Knjige	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I45	Menim, da veliko vedo	Visoka	Stopnja ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I46	Po moje se o tem med seboj pogovarjajo tisti, ki se lahko	Pogovor	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost stari ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I47	Kakšno srečanje z njimi lahko sproži pogovor o tem	Pogovor	Razlog za visoko ozaveščenost	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I48	Včasih se o tem ni nič vedelo in tudi govorilo ne	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I49	Sploh se nisem pogovarjal o tem takrat, ker se me to ni dotikalo in sploh nisem imel potrebe, da bi vedel kaj o tem	Ni bilo govora	Razlog slabše ozaveščenost v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I50	Danes se opazno več govori	Več govora	Razlog boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I51	ker tudi zdravnica na glas pove, da gre za demenco, tako kot sestre in strežnice	Ozaveščanje zaposlenih	Razlog boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I52	To ni več neka tabu tema, ki se jo skriva	Več govora	Razlog boljše ozaveščenost v sedanjosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

I53	Kar pomembno, saj lahko zaradi sebe vedo in prepoznajo, ko gre do določene stvari dol, da se lahko tudi pri njih pojavi	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I54	Dobro je tudi, da spoznajo spremembe pri sebi	Pozornost nase	Skrb zase	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I55	in da se jim demenco pravočasno odkrije	Pravočasno iskanje pomoči	Pravočasna diagnoza	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I56	Po moje ne kaj dosti	Odnos se ne spremeni	Positiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I57	Jaz, ko sem izvedel, kaj je demenca se nisem spremenil in sem bil enak kot prej	Odnos se ne spremeni	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I58	Vem pa, da če se preveč ve o tem, lahko pride do zlorab in ni dobro, da se o tem govori kar vsakemu, ker potem, ko ve, zna to izkoristiti v svoje dobro	Zlorabe	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I59	Jaz, ki nekaj vem o demenci svojega odnos do ljudi z demenco nisem spremenil, sem enak	Odnos se ne spremeni	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I60	Mogoče s kakšnimi zanimivimi predavanji	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I61	Nekakšna predavanja že so v domu	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
I62	Ne vem pa, če so o tej problematiki tudi	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

I63	Z nekaterimi se pogovarjam in z nekaterimi ne, ne glede na to ali imajo demenco ali ne	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
I64	Vsak človek je drugačen	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
I65	Normalno, ne delam razlik	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
I66	Nanj se ne pripravljam posebej, če pogovor steče, je v redu, če ne, pa tudi	Dobro	Pozitivno	Doživljanje srečanje z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
I67	Videl sem ga v bolnici, ko so me sprejeli	Ni izkušenj	Dobro poznavanje varovanega oddelka	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
I68	V domu ga nisem videl in si ga ne predstavljam	Ni izkušenj	Slabo poznavanje varovanega oddelka	Poznavanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
I69	Po moje so vsi sami v sobah	Omejena svoboda	Negativno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
I70	Umaknil bi se	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
I71	Prekinil bi pogovor in odšel	Umik	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
I72	Ne bi trdil svojega, ker ne bi bilo prav	Spoštovanje drugačnega mnenja	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
I73	Ni mi prav, da mu dokazujem stvari, ki jih ne razume in da mu razlagam v prazno	Spoštovanje drugačnega mnenja	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
I74	Nisem imel takšnega primera, ampak, če bi do njega prišlo, bi se umaknil	Nikoli	Pogostost konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
I75	Različno	Srednja	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
I76	So ljudje, ki želijo pomagati in bi naredili veliko za drugega	Medsebojna pomoč	Pozitivno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco

I77	in so ljudje, ki se izogibajo vsakemu kontaktu	Izogibanje druženju	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
I78	Primer, stanovalka, ki ima demenco se pogovarja z drugo stanovalko, ki nima demence, ko ta ugotovi, da ima demenco gre stran in ne konča pogovora na lep način	Prekinitev pogovora na slab način	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
I79	To je naredila vidno razliko	Delanje razlik	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
I80	Ne, nobenega stika, ker veliko hodim ven	Veliko časa zunaj doma	Odsotnost sodelovanja	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I81	Da se z njim normalno pogovarjamo	Normalen pogovor	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I82	Če želi kaj povedati, pomagamo in podobno	Prijaznost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I83	Ne vplivamo nanj slabo	Izogibanje slabemu vplivanju nanj	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I84	in ne poskušamo poslabšati situacije	Izogibanje poslabšanja situacije	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I85	Ne govorimo mu, kaj naj dela	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I86	in ne dajemo nasvetov, kako	Izogibanje vsiljevanju mnenja	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z

	naj se obnaša in pogovarja				demenco in stanovalci brez demence
I87	Nasvete mogoče, vendar niso vedno dobri	Nasveti	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I88	To pa ne bi rad in ne pride v poštev	Odsotnost želje	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I89	Ne bi se prilagodil	Nesprejemanje prilagajanje drugim	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I90	in sprejel	Nesprejemanje prilagajanje drugim	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I91	V sobi imam rad zasebnost	Želja po ohranjanju zasebnosti	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I92	in to, da je vse v najboljšem redu	Želja po ohranjanju reda	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I93	ter, da je urejeno	Želja po ohranjanju reda	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I94	Rad imam pospravljeno	Želja po ohranjanju reda	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I95	in urejeno	Želja po ohranjanju reda	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I96	Vsega tega človek z demenco ne bi mogel upoštevati	Nezmožnost upoštevanja	Razlog nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z

		strani človek z demenco			demenco in stanovalci brez demence
I97	in razumeti kot jaz	Nezmožnost razumevanja s strani človeka z demenco	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I98	Na istem hodniku pa bi bilo v redu	Situacija ni moteča	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I99	in bi sprejel	Situacija ni moteča	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
I100	Na hodniku tako ni nobene zasebnosti	Pomanjkanje zasebnosti na hodniku	Razlog za sprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

Intervju J

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
J1	Demenca je to, da vse pozabiš	Pozabljanje	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence
J2	Jaz na primer govorim štiri jezike in če bi imel demenco ne bi znal več nobenega jezika	Pozabljanje	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence
J3	Ja, demenca je bolj ali manj bolezen in starost	Starost	Predstava povezana z vzrokom nastanka	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence
J4	To ni takrat, ko se nekdo dela, da nič ne ve, ampak je prav bolezen	Pozabljanje	Predstava povezana s tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence
J5	Demence pa ne dobijo vsi, veliko starejših nima tega	Nenormalni del staranja	Predstava povezana s starostjo	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence
J6	Vem, da demenca vpliva na možgane in jih nekako prizadene	Slabše delovanje možganov	Predstava o tem, kako se bolezen kaže	Predstava pojma	Poznavanje in razumevaje demence

J7	Jezen sem za tiste, ki imajo demenco, ker človek veliko stvari doživi in zna in kar naenkrat nič	Jeza	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevaje demence
J8	In žalosten, ker to zanj pomeni, da nikoli ni nič bil in ni nikjer bil	Žalost	Negativno čustvo	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevaje demence
J9	Demenca je zelo škodljiva, ker ti pobere identiteto in sam zase ne veš, to pa me spravlja v obup	Obup	Negativen občutek	Občutki in čustva	Poznavanje in razumevaje demence
J10	Menim, da je zmeden	Zmedenost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J11	in se ne spominja nič za nazaj	Zmedenost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J12	Potem vidi se tudi, ko človeka kaj vprašaš pa ne ve nič, ker se preprosto ne spomni	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J13	Včasih se pa potem kasneje spomnijo	Pozabljivost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J14	Eni gospe, ki jo poznam, sem prinesel rože in čokolado in me je samo gledala	Izguba zavedanja okolice	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J15	Kljub temu, da sem njihov družinski prijatelj, me ni prepoznala in potem sem videl, da ni več pri sebi	Nemožnost prepoznavanja ljudi	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J16	Potem, ko sem šel do vrat in se hotel posloviti, se me je spomnila	Nemožnost prepoznavanja ljudi	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J17	Pri nekaterih ljudeh se kaže kot neprijaznost, na žalost	Neprijaznost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J18	Jaz sem imel sostanovalca, ki je imel demenco in točno vem, kako to izgleda	Neprijaznost	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence

J19	Enkrat sem se pohecal z njim in je bil samo strogo tiho	Nezmožnost razumevanja	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J20	Dosegel sem, da me je dodatno sovražil	Nezmožnost razumevanja	Vedenjski in psihološki znak	Znaki demence	Poznavanje in razumevaje demence
J21	Slišal sem za Alzheimerjevo, ko sem začel bivati tukaj v domu	Alzheimerjeva demenca	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevaje demence
J22	Pa tudi demenca zaradi alkoholizma, vem, da obstaja	Demenca zaradi alkoholizma	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevaje demence
J23	Tako iz izkušenj sem imel to možnost videti in spoznati	Demenca zaradi alkoholizma	Pogosta oblika	Oblike demence	Poznavanje in razumevaje demence
J24	Pri zgodnji demenci pa bi rekel, da je malo pozabljanja	Pozabljivost	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J25	in potem malo izgubljanja stvari	Izgubljanje predmetov	Zgodnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J26	Pri zmerni bi rekel, da postanejo nasilni	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J27	in se lahko čudno vedejo	Spremenjeno vedenje	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J28	Lahko tudi zahajajo kam	Izguba krajevne orientacije	Zmerna stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J29	Če ima hudo demenco se pozna, ker pozabi večino stvari, na primer sploh ne ve ne za naprej in ne za nazaj, kaj je bilo in kaj se je zgodilo	Izguba časovne orientacije	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J30	Družine in prijateljev ne spozna	Nezmožnost prepoznavanja znanih ljudi	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence
J31	Njegova preteklost je čisto izbrisana in ne ve nič kaj pomembnega o sebi	Izguba zavedanja sebe	Zadnja stopnja	Vpliv demence na vedenje in življenje	Poznavanje in razumevaje demence

J32	Tako pri umivanju	Higiena	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevaje demence
J33	hranjenju	Hranjenje	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevaje demence
J34	in gibanju	Mobilnost	Pomoč pri dnevnih opravilih	Vrsta pomoči	Poznavanje in razumevaje demence
J35	Potrebujejo sporazumevanje	Pogovor	Potreba pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevaje demence
J36	in podprodomačih, če so tisti normalni, da to razumejo in upoštevajo	Podpora sorodnikov	Potreba pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevaje demence
J37	Pa da se vsaj oni do njega obnašajo boljše in lepše	Podpora sorodnikov	Potreba pripadanju okolju	Vrsta potrebe	Poznavanje in razumevaje demence
J38	Velik problem je za tiste, ki zanje skrbijo doma, ker nimajo dovolj znanja in tudi na življenje jim slabo vpliva	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevaje demence
J39	Za njih je to kar naporno in zahteva veliko potrpežljivosti in poznavanja	Družinski člani	Domača oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevaje demence
J40	Tudi v domu skrbijo za takšne, vendar je takšnih tu bolj malo, so pa	Dom za stare ljudi	Institucionalna oskrba	Vrsta oskrbe	Poznavanje in razumevaje demence
J41	Ko sem bil star 50 let, sem zanjo izvedel od mojega strica	Sorodniki	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J42	Ko sem prišel na obisk pa me ni poznal in sem rekel, da je moj stric in se me je spomnil	Sorodniki	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J43	V času svojega življenja doma sem jo bolj spoznal	Sorodniki	Socialno omrežje	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J44	Knjige nisem prebral, sem pa gledal ameriški film o tem	Film	Mediji	Vir pridobivanja znanja	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

J45	Malo, ker ne vedo veliko	Nizka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J46	Po moje še osnovnih stvari nekateri ne poznajo	Nizka	Stopnja ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J47	Bi rekel, da ne poznajo vzrokov in posledic	Nizka	Pokazatelj nizke stopnje ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J48	Tudi, ko je so bile moja in starejše generacija v mladosti, nam tega niso nič omenjali in iz tega sklepam, da se potem tudi tukaj to pozna	Premalo govora	Razlog za nizko stopnjo ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J49	Ker v mojih mladih časih se je govorilo o drugih stvareh	Premalo govora	Razlog za nizko stopnjo ozaveščenosti	Ozaveščenost starih ljudi	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J50	Zelo malo se je vedelo včasih	Preteklost	Obdobje slabše ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J51	danes se več ve	Sedanost	Obdobje večje ozaveščenosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J52	Demenco se je skrivalo v nekaterih deželah, v drugih pa ne	Skrivanje	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J53	V Sloveniji se je bolj skrivalo in se ni govorilo o tem	Skrivanje	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J54	Veliko se je te ljudi izkoriščalo, ker so bili žrtve kakšnih žaljivk ali pa zlorab	Zlorabe	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J55	Za tiste, ki znajo škodovati so bili lahka tarča	Zavedanje šibkosti	Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti	Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

J56	To je splošna izobrazba, tisti, ki ne vedo, niso dovolj izobraženi	Splošna izobrazba	Več znanja	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J57	Jaz ne vem podrobno, vem pa da je starostna in da je to vzrok	Splošna izobrazba	Več znanja	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J58	Pa dobro je tudi, da na sebi prepoznajo kaj se jim dogaja preden gre predaleč, ker se da prej še kaj narediti, potem pa nič več	Pravočasno iskanje pomoči	Pravočasna diagnoza	Pomen večje ozaveščenosti	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J59	Dobro, da ne pride do raznih pomot	Pravilno ravnanje	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J60	in sporov nehote	Izogibanje sporom	Pozitiven vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J61	Je pa tudi slabo, ker lahko pride do izkoriščanja	Zlorabe	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J62	In potem ljudje še bolj izkoriščajo	Zlorabe	Negativen vpliv	Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J63	Mogoče kakšno predavanje za sorodnike teh ljudi, ker oni z demetnimi prihajajo v stik redno, vsak dan	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J64	Eni skrbijo za njih in drugi jih hodijo samo obiskati	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J65	Če so v domu, na primer sorodniki hodijo samo na obiske, ampak morajo imeti tudi kakšno znanje	Predavanja	Način izboljšanja ozaveščenosti	Izboljšanje ozaveščenosti o demenci	Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci
J66	Jaz na vse gledam na enak način	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

J67	Sem pa bolj toleranten do ljudi, ki so dementni in niso nasilni, ker so reveži in če kaj čudnega rečejo, vem da se ne zavedajo, da so to rekli	Potrpežljivost	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J68	Zame so kot normalni ljudje	Normalno	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J69	jih spoštujem	Sprejemanje	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J70	in gledam enako	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J71	ampak hitreje oprostim	Odpuščanje	Pozitivno	Doživljanje ljudi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J72	Kot nič posebnega	Normalno	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J73	jaz jih toleriram in sem delam, da nič ni	Potrpežljivost	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J74	Njihove bolezni ne poudarjam kaj veliko	Izogibanje razlikovanju	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J75	Obravnavam jih enako kot če ne bi imeli demence, samo, da sem bolj strpen	Potrpežljivost	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J76	in potrpežljiv	Potrpežljivost	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J77	Tega v domu si predstavljam drugače, vem, da je pod ključem	Zaklepanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J78	V domu bi rekel, da so boljše razmere	Boljše razmere kot v bolnici	Pozitivno	Doživljanje varovanega oddelka	Izkušnje s stanovalci z demenco
J79	ampak je pa drag	Dražji	Značilnosti oddelka	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J80	Mislim, da imajo oskrbo tam kar najdražjo	Dražji	Značilnosti oddelka	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J81	ker tisti tam potrebujejo stalno oskrbo	Stalna oskrba	Pozitivno	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco
J82	in to da nekdo pazi, da ne naredijo neumnosti	Varovanje	Značilnosti oddelka	Doživljanje srečanja z ljudmi z demenco	Izkušnje s stanovalci z demenco

J83	Skušal bi ga popraviti	Poskus popraviti odnos	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
J84	in z nasvetom pomiriti	Poskus pomiritve človeka	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
J85	in reči kaj je res in kaj ne	Vztrajanje pri svojem	Način reševanja konfliktov	Pojav konfliktov	Izkušnje s stanovalci z demenco
J86	Delajo vidne razlike	Nizka	Stopnja sprejetosti	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
J87	Opravljajo jih	Opravljanje	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
J88	in se jih izogibajo	Izogibanje druženju	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
J89	Glede primera se v pogovoru vidi, da delajo razlike	Delanje razlik	Negativno	Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev	Izkušnje s stanovalci z demenco
J90	Ne sodelujem z njimi, bolj so prepuščeni sami sebi in osebju	Nepoznavanje možnosti sodelovanja	Odsotnost sodelovanja	Možnosti sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J91	Jaz se delam, kot da ni nič	Izogibanje delanju razlik	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J92	Olajšam stavke	Preprosti stavki	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J93	da me človek bolj razume, ker brez razumevanje iz obeh smeri ne gre	Skrb za razumevanje	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J94	Jaz mu ne rečem, da ima demenco in to razglabljam z njim, ampak mu rečem prijateljsko, ali	Izogibanje izpostavljanju bolezni	Besedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

	se me ne spomniš in podobno				
J95	Je treba najti prijaznejši način pogovora z njim	Prijaznost	Besedno in nebesedno sporazumevanje	Način sporazumevanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J96	Kakšno izkušnjo drugih bi mogoče upošteval, če bi se mi zdela smiselna	Učenje iz izkušenj drugih	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J97	Lahko bi me pa kdo naučil, kaj paziti pa kaj upoštevati	Učenje iz izkušenj drugih	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J98	Če bi se meni osebno zdelo prav in pravilno bi tako tudi delal, drugače pa ne	Učenje iz izkušenj drugih	Več znanja	Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J99	Ne bi bil vesel, če bi bil na istem hodniku	Negativen vpliv na čustva	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje na istem hodniku	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence
J100	Če bi še enkrat moral koga z demenco sprejeti v svojo sobo, ga ne bi, ker to je muka	Odsotnost želje	Razlog za nesprejetje situacije	Bivanje v isti sobi	Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

9.3. Priloga 4: Osno kodiranje

Poznavanje in razumevanje demence

- Predstava pojma
  - Predstava povezana z boleznijo
    - ✓ Bolezen, ki prizadene vse generacije (A1, H6)
    - ✓ Bolezen napredujoča z leti (C2, G4, H4)
    - ✓ Bolezen starih ljudi (D3, E1, G5)
    - ✓ Prekrita bolezen (G2)
  - Predstava o tem, kako se bolezen kaže
    - ✓ Slabše delovanje možganov (A2, D1, I4, J6)
    - ✓ Nezmožnost skrbeti zase (C4)
    - ✓ Pozabljanje (F1, H2, I6, J1, J2, J4)
    - ✓ Izguba zavedanja (F2, H1, I2)

- ✓ Izgubljanje (F3, G1)
  - ✓ Izguba kontrole (I1)
  - ✓ Težave z mišljenjem (I5)
- Predstava povezana s stigmo
  - ✓ Nekaj, kar ni prav (A3)
  - ✓ Izogibanje (H3)
- Predstava povezana s starostjo
  - ✓ Nenormalni del staranja (A4, J5)
  - ✓ Normalni del staranja (E2)
- Predstava povezana z raziskanostjo
  - ✓ Premalo raziskan pojav (A6, C1)
  - ✓ Neodkritje zdravila (F4)
  - ✓ Obstoj zdravila (H5)
  - ✓ Znana v medicini (I3)
- Predstava povezana z vzrokom nastanka
  - ✓ Starost (B1, C3, J3)
  - ✓ Dednost (C5, C6, E3, E4)
  - ✓ Stres (C7)
  - ✓ Psihični problemi (C8)
  - ✓ Poškodba možganskih celic (D2)
  - ✓ Nezdrav način življenja (E5)
  - ✓ Zasvojenosti (E6)
- Predstava povezana z preprečevanjem nastanka
  - ✓ Možnost preprečitve nastanka (A5)
  - ✓ Nezmožnost preprečitve nastanka (B2)
  - ✓ Možnost upočasnitve nastanka simptomov (F5)
  - ✓ Nezmožnost samopomoči (G3)
- Predstava povezana z diagnozo
  - ✓ Težave pri določitvi začetka pojava (B3)
- Občutki in čustva
  - Negativno čustvo
    - ✓ Žalost (A7, B5, B6, D6, E7, G7, J8)
    - ✓ Strah (A9, B4, B9, C11, G6, H7)
    - ✓ Jeza (E8, G8, J7)
  - Pozitiven občutek
    - ✓ Empatija (F6, F7, H8)
  - Negativen občutek

- ✓ Stres (A8)
- ✓ Nesprejetje (A10)
- ✓ Groza (A11)
- ✓ Izguba energije (B7)
- ✓ Smiljenje (B8)
- ✓ Dvom (B10)
- ✓ Neprijetnost (C9, F8, I7)
- ✓ Vdanost v usodo (C10)
- ✓ Melanholija (C12)
- ✓ Stiska (C13)
- ✓ Frustracija (D4, G9)
- ✓ Nemoč (D5)
- ✓ Zgroženost (E9)
- ✓ Obup (J9)
- Znaki demence
  - Vedenjski in psihološki znak
    - ✓ Pozabljivost (A12, B11, C15, E10, E12, E13, E17, E18, F10, F11, F12, G14, H13, I8, J12, J13)
    - ✓ Izguba krajevne orientacije (A13, B17, D8, E11, F9, F14, F15, F16, F17, G12, H17, I9)
    - ✓ Nezmožnost prepoznavanja ljudi (A14, I10, J15, J16)
    - ✓ Izguba zavedanja sebe (A16, F13, G10, H18)
    - ✓ Izguba koncentracije (B12)
    - ✓ Nezmožnost razumevanja (B13, J19, J20)
    - ✓ Težave pri poimenovanju (B14, B15, B16)
    - ✓ Izogibanje družbi (C14)
    - ✓ Težave pri govoru (A17, C16, C17, C18)
    - ✓ Težave pri pisanju (C19)
    - ✓ Sprememba razpoloženja (B18, C20)
    - ✓ Težave pri presoji (C21, H10, H12)
    - ✓ Težave pri načrtovanju (C22)
    - ✓ Ponavljanje istih stvari (D7)
    - ✓ Motnja apetita (D9)
    - ✓ Upočasnjeno zavedanje (E15)
    - ✓ Težave pri opravljanju nalog (F18, H11)
    - ✓ Izguba zavedanja okolice (G11, J14)
    - ✓ Izguba časovne orientacije (G13)

- ✓ Zmedenost (H9, H19, J10, J11)
  - ✓ Izgubljanje predmetov (H14, H15, H16)
  - ✓ Neprijaznost (J17, J18)
- Fizični znak
  - ✓ Nezmožnost hoditi (A15)
  - ✓ Počasni gibi (E14)
  - ✓ Počasno gledanje (E16)
- Oblike demence
  - Pogosta oblika
    - ✓ Alzheimerjeva demenca (A18, B19, D10, E20, F19, G15, G16, I11, J21)
    - ✓ Demenca pri Parkinsonovi bolezni (A19, C23, C24, F20)
    - ✓ Demenca zaradi alkoholizma (E19, G17, G18, J22, J23)
  - Redka oblika
    - ✓ Frontotemporalna demenca (I12)
  - Nepoznavanje oblik
    - ✓ Zavedanje, da obstaja več oblik (H20, H21)
- Vpliv stopnje demence na vedenje in življenje
  - Zgodnja stopnja
    - ✓ Poslabšanje duševnega zdravja (A20)
    - ✓ Pozabljivost (B21, D13, J24)
    - ✓ Ponavljanje istih stvari (C25)
    - ✓ Čustvena ranljivost (C26)
    - ✓ Slaba odzivnost (D11, D12)
    - ✓ Izguba krajevne orientacije (D14)
    - ✓ Izguba časovne orientacije (D15)
    - ✓ Spremenjeno vedenje (E21)
    - ✓ Zmožnost govora (A21, B20, I16)
    - ✓ Zmožnost opravljanja gospodinjskih opravil (A22, F21)
    - ✓ Normalno vedenje (G19, G20, I13, I14)
    - ✓ Zmožnost skrbi zase (I17)
    - ✓ Zmožnost skrbi zase s pomočjo (H22)
    - ✓ Zmožnost mobilnosti (I15)
    - ✓ Izgubljanje predmetov (J25)
  - Zmerna stopnja
    - ✓ Zanimanje za okolico (A23)
    - ✓ Slabše zavedanje (A24)
    - ✓ Normalno vedenje (A25)

- ✓ Občasna podpora (A26)
- ✓ Slabše razumevanje (B22)
- ✓ Spremembe v mišljenju (B23)
- ✓ Spremenjeno vedenje (B24, D16, E24, E25, G21, J26, J27)
- ✓ Nezmožnost prilagajanja (C27)
- ✓ Težave pri načrtovanju (C28)
- ✓ Nezmožnost skrbi za druge (C29)
- ✓ Težave pri presoji (C30)
- ✓ Močna pozabljivost (C31)
- ✓ Ponavljanje v pogovoru (D17, F23)
- ✓ Izguba krajevne orientacije (E22, F24, J28)
- ✓ Upočasnjeno zavedanje (E23)
- ✓ Zmedenost (F22)
- ✓ Nezmožnost skrbeti zase (H23)
- ✓ Zmožnost govora (I18)
- ✓ Zmožnost mobilnosti (I19)
- ✓ Spremembe vidne le manjšemu številu ljudi (I20)
- Zadnja stopnja
  - ✓ Izguba zavedanja sebe in drugih (A27)
  - ✓ Nezmožnost pogovora (A28, B25, D19, I28)
  - ✓ Nezmožnost gibanja (A29, G27, G32, I24, I27)
  - ✓ Zmedenost (B26)
  - ✓ Izolacija (C32)
  - ✓ Težave pri govoru (C33)
  - ✓ Težave pri pisanju (C34)
  - ✓ Močna pozabljivost (C35)
  - ✓ Neodzivnost (D18, F25, G22, G29, G33)
  - ✓ Izguba apetita (D20)
  - ✓ Počasno gibanje (E26)
  - ✓ Počasno gledanje (E27)
  - ✓ Odvisnost od medicinskih aparatov (F26)
  - ✓ Izguba kontrole (G23)
  - ✓ Izguba zavedanja sebe (G24, J31)
  - ✓ Izguba zavedanje okolice (G25)
  - ✓ Izgubljanje (G26, G30, H24)
  - ✓ Pomoč pri hranjenju (G31, I22)
  - ✓ Nezmožnost skrbeti zase (H25)

- ✓ Negativno razpoloženje (G28, I21, I23)
- ✓ Dodatne zdravstvene težave (I25, I26, I29)
- ✓ Izguba časovne orientacije (J29)
- ✓ Nezmožnost prepoznavanja znanih ljudi (J30)
- Vrsta pomoči
  - Pomoč pri dnevnih opravilih
    - ✓ Spremljevanje (A30, C38)
    - ✓ Higiena (A31, B28, C39, D23, D24, G37, I31, J32)
    - ✓ Oblačenje (A32, D22, E29, H26)
    - ✓ Pospravljanje (A33, G39)
    - ✓ Mobilnost (A34, B27, E30, J34)
    - ✓ Hranjenje (D21, E28, G36, H27, J33)
    - ✓ Nakup hrane (D25)
    - ✓ Priprava obroka (D26)
    - ✓ Čiščenje prostora (G38)
    - ✓ Varstvo (G35, H28)
    - ✓ Ureditev rutine (B29)
    - ✓ Vzpostavitev reda (B30)
  - Psihološka pomoč
    - ✓ Kontrola (B31, C37, F27)
    - ✓ Iskanje rešitev (B32, B33)
    - ✓ Pomirjanje (C36, I33, I34)
    - ✓ Usmeritev (E31, G34)
  - Zdravniška pomoč
    - ✓ Pregled (I30)
    - ✓ Opomin na jemanje zdravil (I32)
- Vrsta potrebe
  - Osnovne potrebe za življenje
    - ✓ Počitek (B34, C43)
    - ✓ Hrana (C40, H29)
    - ✓ Pijača (C41)
    - ✓ Gibanje (C42, G47)
    - ✓ Svoboda (H31)
  - Potrebe po pripadanju okolju
    - ✓ Sprejetost (A35, D29, G41)
    - ✓ Čutiti ljubljeno (A36, D30)
    - ✓ Zaupnik (B36, E32, G43, G49, I37, I38)

- ✓ Druženje (C44, D27, G44, G46, G48, H32, I35)
- ✓ Svetovanje (H30)
- ✓ Pogovor (H33, J35)
- ✓ Vključenost v okolje (H34)
- ✓ Podpora sorodnikov (J36, J37)
- Potrebe po priznanju v družbi
  - ✓ Spoštovanje (A37, E35)
  - ✓ Deležnost pomembnosti (B35, E34)
  - ✓ Zabava (D28)
  - ✓ Pozornost drugih (E33)
  - ✓ Boljši pristopi (E36)
  - ✓ Stik z okoljem (G45)
  - ✓ Upoštevanje želja (H35)
  - ✓ Svoboda odločanja (I36)
- Potrebe po občutku varnosti
  - ✓ Varnost (A38, F28, G40)
  - ✓ Varstvo (G42)
- Potrebe, ki se nanašajo na kognicijo
  - ✓ Radovednost (C45)
  - ✓ Raziskovanje (C46)
- Vrsta oskrbe
  - Institucionalna oskrba
    - ✓ Dom za stare ljudi (A39, B39, C47, C48, C49, D31, E39, F29, G53, H37, H38, H39, I40, I41, I42, J40)
    - ✓ Bolnice (D32)
  - Domača oskrba
    - ✓ Družinski člani (A40, B37, D33, D36, E37, E38, F30, F34, G51, G52, H36, J38, J39)
    - ✓ Pomoč na domu (B38)
    - ✓ Partner (D34, F31, F32, I39)
    - ✓ Patronažna služba (D35)
    - ✓ Sosedje (F33)
    - ✓ Sorodniki (G50)

Prepoznavanje vpliva in pomena ozaveščanja o demenci

- Vir pridobivanja znanja
  - Mediji
    - ✓ Spletne novice (A41)
    - ✓ Novice na radiu (A42, C51, G54)

- ✓ Novice na televiziji (B40, C50, F35)
- ✓ Knjige (E40, I44)
- ✓ Revije (F36)
- ✓ Časopisi (F37)
- ✓ Film (J44)
- Dom za stare ljudi
  - ✓ Pogovor s sostanovalkami (A43, D37 D38)
  - ✓ Spoznavanje iz izkušenj (B42)
- Socialno omrežje
  - ✓ Pogovor z znanci (B41, H40)
  - ✓ Sorodniki (J41, J42, J43)
- Društva
  - ✓ Društvo Spominčica (E41, E42)
- Strokovno osebje
  - ✓ Zdravnica (I43)
- Ozaveščenost starih ljudi
  - Stopnja ozaveščenosti
    - ✓ Visoka (A44, F38, H41, I45)
    - ✓ Srednja (C52)
    - ✓ Nizka (D39, E43, G55, J45, J46, J47)
    - ✓ Odvisna od okolja (B43, C53)
    - ✓ Odvisna od zanimanja za tematiko (C54)
  - Razlog za visoko ozaveščenost
    - ✓ Pogovor (A45, H42, I46, I47)
    - ✓ Branje (B44)
    - ✓ Gledanje televizije (B45)
  - Razlog za nizko ozaveščenost
    - ✓ Življenje na podeželju (B46)
    - ✓ Ni popularna tema (D40)
    - ✓ Skrivanje (D41)
    - ✓ Premalo govora (E44, J48, J49)
    - ✓ Usmerjenost nase (G56, G57, G59)
    - ✓ Manj druženja (G58)
- Primerjava ozaveščenosti danes in v preteklosti
  - Obdobje boljše ozaveščenosti
    - ✓ Sedanjost (A46, B47, C55, D42, D45, F39, G60, J51)
  - Obdobje slabše ozaveščenosti

- ✓ Preteklost (A51, F40, G61, H43, J50)
- Razlog boljše ozaveščenosti v sedanjosti
  - ✓ Veliko napisanih del (C56, D43, D44)
  - ✓ Odkrivanje novosti (C57, H49)
  - ✓ Spremenjen pogled (E46)
  - ✓ Daljša življenjska doba (E48)
  - ✓ Večje zanimanje (E49)
  - ✓ Več govora (I50, I52)
  - ✓ Ozaveščanje zaposlenih (I51)
- Razlog slabše ozaveščenosti v preteklosti
  - ✓ Ni bilo govora (A48, A49, B50, B52, B53, C58, D46, I48, I49)
  - ✓ Pomanjkanje napisanih del (A50, B48)
  - ✓ Sram (B49, H45)
  - ✓ Zanikanje problema (B54)
  - ✓ Pripisovanje znakov starosti (C59, C60, G62)
  - ✓ Pripisovanje slabih značilnosti (D47, D48, E45)
  - ✓ Krajša življenjska doba (A47, E47)
  - ✓ Manjše zanimanje (E50)
  - ✓ Širok pogled na situacijo (E51)
  - ✓ Slabo poznavanje bolezni (D49, F41, F42, F43, G63, G64)
  - ✓ Skrivanje (B51, H44, J52, J53)
  - ✓ Zlorabe (J54)
  - ✓ Zavedanje šibkosti (J55)
- Vpliv slabše ozaveščenosti v preteklosti
  - ✓ Neenaka obravnava (H46, H47)
- Vpliv boljše ozaveščenosti v sedanjosti
  - ✓ Spoštovanje (H48)
- Pomen večje ozaveščenosti
  - Skrb zase
    - ✓ Pozornost nase (A52, B55, D51, F44, F45, F46, I53, I54)
    - ✓ Zaščita (C62, H53)
    - ✓ Iskanje pomoči (C64)
    - ✓ Izogibanje povzročiteljev bolezni (D52)
  - Delo na sebi
    - ✓ Vnaprejšnja priprava (B57, C63)
    - ✓ Delo na miselnosti (A53, B56, C65, H52)
    - ✓ Delo na drugih stvareh, ki blažijo nastanek (E52, E53, E54)

- Pravočasna diagnoza
  - ✓ Pravočasno iskanje pomoči (A54, I55, J58)
- Več znanja
  - ✓ Poznavanje vzrokov nastanka (C61)
  - ✓ Samopomoč (G65)
  - ✓ Prepoznavanje demence (G66)
  - ✓ Splošna izobrazba (J56, J57)
- Boljši odnos
  - ✓ Pravilno ravnanje (D50, D53, G69)
  - ✓ Večje razumevanje (D54, H50)
  - ✓ Pomoč drugim (G67)
  - ✓ Pravilno sporazumevanje (G68)
  - ✓ Lažji razvoj pogovora (H51)
- Vpliv večje ozaveščenosti na odnos do ljudi z demenco
  - Pozitiven vpliv
    - ✓ Prepoznavanje ljudi z demenco (A55)
    - ✓ Pravilno ravnanje (A56, D55, D56, E57, E58, G71, G72, J59)
    - ✓ Boljše razumevanje (A57, C68, D57, D58, E56)
    - ✓ Sprejemanje (C67, F49, H55)
    - ✓ Izogibanje prelaganju krivde (C69)
    - ✓ Več pomoči (E59)
    - ✓ Deljenje znanja (F48)
    - ✓ Več prilagajanja (H56)
    - ✓ Izogibanje sporom (J60)
  - Negativen vpliv
    - ✓ Dokazovanje pravega (B59)
    - ✓ Izguba potrepljenja (B60)
    - ✓ Odnos se ne spremeni (I57, I56, I59)
    - ✓ Zlorabe (I58, J61, J62)
  - Vrsta odnosa
    - ✓ Dober odnos (A58, C66, E55, F47, G70, H54)
    - ✓ Slab odnos (B58)
- Izboljšanje ozaveščenosti o demenci
  - Načini izboljšanja ozaveščenosti
    - ✓ Oddaja (A59, F51)
    - ✓ Predavanja (A60, B61, C70, C71, D59, D60, E62, E63, F52, F53, F54, G73, I60, I61, I62, J63, J64, J65)

- ✓ Predstave (A61)
- ✓ Družabne skupine (A62, E60, E61)
- ✓ Pogovore skupine (A63, H57)
- ✓ Spodbujanje k branju (B62, H61)
- ✓ Delavnice (B63)
- ✓ Nastanek filma (C72, D62)
- ✓ Nastanek knjige (C73, D61)
- ✓ Deljenje izkušenj (E64, H58, H59, H60)
- ✓ Pogostejše poročanje medijev (F50)
- ✓ Spodbujanje k gledanju filmov (H62)

Izkušnje s stanovalci z demenco

- Doživljanje ljudi z demenco
  - Pozitivno
    - ✓ Izogibanje izključevanju (A64 B66)
    - ✓ Izogibanje razlikovanju (A65, F56, F57, F58, G74, G76, G77, J66, J70)
    - ✓ Normalno (B64, C74, D63, E65, E67, F55, F59, I63, I64, J68)
    - ✓ Izogibanje prikrajšanju (B65)
    - ✓ Izogibanje zasmehovanju (B67)
    - ✓ Sočutno doživljanje (D64)
    - ✓ Sprejemanje (E66, J69)
    - ✓ Izogibanje nasprotovanju (G75)
    - ✓ Potrpežljivost (J67)
    - ✓ Odpuščanje (J71)
  - Negativno
    - ✓ Postavljanje meja (B68)
    - ✓ Skrbi pred agresivnostjo (C75, C76)
    - ✓ Izogibanje (H63)
- Doživljene srečanja z ljudmi z demenco
  - Pozitivno
    - ✓ Normalno (A66, B71, C77, D65, D66, D67, D68, E68, J72)
    - ✓ Ni odpora (A67, G82, H68)
    - ✓ Dobro (A68, I66)
    - ✓ Trud za dobro srečanje (B69)
    - ✓ Izogibanje razlikovanju (B70, E70, I65, J74)
    - ✓ Sprejemanje (E69)
    - ✓ Prilagoditev (E71)
    - ✓ Občutek pozitivnega sovplivanja (E72)

- ✓ Prijaznost (G80, H65, H66)
- ✓ Podpora (H67)
- ✓ Potrpežljivost (J73, J75, J76)
- Negativno
  - ✓ Ohranjanje pazljivosti (A69)
  - ✓ Delanje razlik (C78)
  - ✓ Vnaprejšnja priprava (C79)
  - ✓ Prisiljeno upoštevanje bontona (F60, F61, G78, G79, H64)
  - ✓ Kratek pogovor (G81)
  - ✓ Neprijetno (H69)
  - ✓ Skrb pred agresivnostjo (D69)
- Poznavanje varovanega oddelka
  - Dobro poznavanje
    - ✓ Vednost o lokaciji in namenu oddelka v domu za stare ljudi (A70)
    - ✓ Prepoznavanje izgleda (E73)
  - Slabo poznavanje
    - ✓ Ni izkušenj (B72, F62, G88, H70, I67, I68)
  - Vir spoznavanja
    - ✓ Slišala govornice (B73)
    - ✓ Slišala iz primerov (G89)
- Doživljanje varovanega oddelka
  - Značilnosti oddelka
    - ✓ Zaklepanje (A71, B74, B75, D70, D71, F63, G86, J77)
    - ✓ Enaka oskrba kot na ostalih oddelkih (B76, F65, F66)
    - ✓ Usposobljeno osebje (E76)
    - ✓ Varovanje (C80, G83, G87, G90, H71, H72, J82)
    - ✓ Stalna oskrba (G84, J81)
    - ✓ Dražji (J79, J80)
  - Pozitivno
    - ✓ Sprejemanje (A72, C81, C82, G91)
    - ✓ Ni prisoten strah (E77)
    - ✓ Boljše razmere kot v bolnici (J78)
  - Negativno
    - ✓ Daje občutek kletke (D72)
    - ✓ Gneča (E75)
    - ✓ Pol zapor (F64)
    - ✓ Manjši prostori (F68)

- ✓ Omejena svoboda (E74, F67, F69, F70, G85, I69)
- ✓ Strah (H73)
- Pojav konfliktov
  - Pogostost konfliktov
    - ✓ Nikoli (A73, B80, I74)
  - Način reševanje konfliktov
    - ✓ Previdnost (A74)
    - ✓ Umik (A76, B79, C83, C85, C86, E78, E80, I70, I71)
    - ✓ Vztrajanje pri svojem (B77, J85)
    - ✓ Samoutišanje v primeru žaljenja (B78)
    - ✓ Prilagoditev (A75, C84, G92, G93, G94, H75, H76)
    - ✓ Poskus pomiritve človeka (D73, D74, D75, J84)
    - ✓ Spoštovanje drugačnega mnenja (F71, F73, I72, I73)
    - ✓ Izogibanje konfliktu (E79, F72, H74)
    - ✓ Poskus popraviti odnos (J83)
- Sprejemanje stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev
  - Stopnja sprejetosti
    - ✓ Visoka (A77, E81, F74)
    - ✓ Srednja (B81, C87, C88, H77, I75)
    - ✓ Nizka (D76, G95, J86)
  - Pozitivno
    - ✓ Sprejemanje takšnih kot so (A78)
    - ✓ Dobri odnosi (A79, A80)
    - ✓ Normalen pogovor (A81, E82, F75, F76)
    - ✓ Medsebojna pomoč (A82, A83, C89, E83, E84, F77, F78, F79, H79, H81, I76)
  - Negativno
    - ✓ Spori (B82, B83, H80)
    - ✓ Medsebojno nerazumevanje (D77, D78)
    - ✓ Pomanjkanje medsebojne pomoči (G99, G100)
    - ✓ Izogibanje druženju (I77, J88)
    - ✓ Pomanjkanje spoštovanja (H78)
    - ✓ Prekinitev pogovora na slab način (I78)
    - ✓ Delanje razlik (I79, J89)
    - ✓ Opravljanje (J87)
  - Razlog za negativno
    - ✓ Malo ljudi se prilagaja (G96)
    - ✓ Usmerjenost nase (G97, G98)

Sodelovanje med stanovalci z demenco in stanovalci brez demence

- Možnosti sodelovanja
  - Na dejavnostih
    - ✓ Bralni krožek (A86)
    - ✓ Pevski krožek (A87)
    - ✓ Telovadba (A88)
    - ✓ Krožek (A84, C90)
  - Izven dejavnosti
    - ✓ Pogovor (A85, B85)
    - ✓ Druženje (B84, C91, D81, H82)
    - ✓ Nudenje pomoči (D79, D80)
  - Odsotnost sodelovanja
    - ✓ Prilagajanje na dom (E85)
    - ✓ Nepoznavanje možnosti sodelovanja (F80, G101, J90)
    - ✓ Veliko časa zunaj doma (I80)
- Način sporazumevanja
  - Besedno sporazumevanje
    - ✓ Preprosti stavki (A89, D86, D87, E87, G106, G107, G109, H87, J92)
    - ✓ Preproste teme (A90, G110, H88)
    - ✓ Opustitev ob nerazumevanju (B87, B88)
    - ✓ Nedirektna vprašanja (B89)
    - ✓ Poenostavljanje (B90, E88, G108, G111, H85)
    - ✓ Izogibanje kritiziranju (C92)
    - ✓ Jasna vprašanja (C93)
    - ✓ Izogibanje prehitremu menjavanju tem (C94)
    - ✓ Imenovanje in naslavljanje (C95)
    - ✓ Glasno govorjenje (C96)
    - ✓ Izogibanje vsiljevanju mnenja (C97, E89, E90, F90, I85, I86)
    - ✓ Pomoč pri povezovanju stavkov (F82, F83)
    - ✓ Usmerjanje z besedami (F85, F86, H83)
    - ✓ Preusmerjanje pogovora ob neprijetnih temah (F87)
    - ✓ Ponavljanje (H84)
    - ✓ Izogibanje izpostavljanju bolezni (J94)
  - Nebesedno sporazumevanje
    - ✓ Očesni stik (A91, D84)
    - ✓ Dotik (D85)
    - ✓ Nasmeh (D89)

- ✓ Upoštevanje osebnega prostora (F91, F92)
- Besedno in nebesedno sporazumevanje
  - ✓ Prijaznost (B86, D88, I82, J95)
  - ✓ Olika (D82)
  - ✓ Spoštovanje (D83, G103)
  - ✓ Izogibanje delanju razlik (E86, J91)
  - ✓ Poskušati razumeti (F84, H86)
  - ✓ Potrpežljivost (F88, G105)
  - ✓ Vzeti več časa (F89)
  - ✓ Pozornost (G102)
  - ✓ Izogibanje preziranju (G104)
  - ✓ Normalen pogovor (F81, I81)
  - ✓ Izogibanje slabemu vplivanju nanj (I83)
  - ✓ Izogibanja poslabšanja situacije (I84)
  - ✓ Skrb za razumevanje (J93)
- Izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja
  - Razlogi proti žeji za izboljšanje sporazumevanja in sodelovanja
    - ✓ Pomanjkanje odziva (C98)
  - Več znanja
    - ✓ Nasveti (A92, D92, F93, F94, F95, F96, H89, I87)
    - ✓ Branje (D90, D91)
    - ✓ Ozaveščanje Spominčice (E91, E92)
    - ✓ Informacije (B91, G112, G113)
    - ✓ Učenje iz izkušenj drugih (J96, J97, J98)
- Bivanje na istem hodniku
  - Razlog za sprejetje situacije
    - ✓ Situacija ni moteča (C102, F97, H90, I98, I99)
    - ✓ Prilagoditev na situacijo (B92, C103, D102)
    - ✓ Brez napora (E93)
    - ✓ Ločeni prostori (E94)
    - ✓ Omejena srečanja (A96, E95)
    - ✓ Zavedanje pogostosti demence (G114)
    - ✓ Pomanjkanje zasebnosti na hodniku (I100)
  - Razlog za nesprejetje situacije
    - ✓ Negativen vpliv na čustva (J99)
- Bivanje v isti sobi
  - Razlog za sprejetje situacije

- ✓ Sprejemanje bivanja (D93)
- ✓ Veselje do nudenja pomoči (H97, H98, H99, H100)
- ✓ Trenutno bivanje (G115, G116, G117, G118, G119)
- Pogoji za sprejetje situacije
  - ✓ Vnaprejšnji poskus (C101)
  - ✓ Navodila (D94, D96)
  - ✓ Uspešna prilagoditev (D95, E100, H96)
  - ✓ Nenavzočnost agresije (E96, E97, E98, E99)
  - ✓ Čas za razmislek (H94)
- Razlog za srednje sprejetje situacije
  - ✓ Neopredeljenost (H91, H92)
- Razlog za nesprejetje situacije
  - ✓ Težave z razumevanjem potreb (A93)
  - ✓ Napor (A94, B96)
  - ✓ Nesprejetje prilagajanja drugim (A95, I89, I90)
  - ✓ Izogibanje nudenju pomoči (B93, B94, B95)
  - ✓ Odsotnost želje (C99, I88, J100)
  - ✓ Premalo izkušenj (C100)
  - ✓ Prisotnost močne demence (D97)
  - ✓ Strah (D98, D100, D101, F99, F100, H93, H95)
  - ✓ Neprimerno vedenje (D99)
  - ✓ Negativna predstava bivanja (F98)
  - ✓ Želja po ohranjanju zasebnosti (I91)
  - ✓ Želja po ohranjanju reda (I92, I93, I94, I95)
  - ✓ Nezmožnost upoštevanja s strani človeka z demenco (I96, I97)

9.4. Priloga 5: Odnosno kodiranje

<p>POZNAVANJE IN RAZUMEVANJE DEMENCE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Različne predstave pod pojmom demenca • Prisotni negativni občutki in čustva • Prepoznavanje znakov, ki so značilni za demenco • Poznavanje najbolj pogostih oblik (Alzheimerjeve demence, demence pri Parkinsonovi bolezni, demence zaradi alkoholizma) • Zavedanje slabšanja znakov po stopnjah demence • Zavedanje potreb in vrste potrebne pomoči • Poznavanje pogostih oblik oskrbe (domača oskrba in dom za stare ljudi) 		
<p>IZKUŠNJE S STANOVALCI Z DEMENCO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivno doživljanje stanovalcev z demenco • Različno doživljanje srečanja z njimi • Slabo poznavanje varovanega oddelka, različno doživljanje • Reševanje konfliktov najpogosteje z umikom, prilagoditvijo, poskusom pomiritve • Stopnja sprejetosti stanovalcev z demenco s strani ostalih stanovalcev različna 	<p>Stanovalci, ki nimajo potrjene demence</p>	<p>PREPOZNAVANJE VPLIVA IN POMENA OZAVEŠČANJA O DEMENCI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediji najpogostejši način informiranja • Prepoznavanje, da je ozaveščenost starih ljudi različna • Obdobje boljše ozaveščenosti sedanjost • Prednosti večje ozaveščenosti (skrb zase, delo na sebi, pravočasna diagnoza, več znanja, boljši odnosi) • Način izboljšanja predavanja, pogovorne in družabne skupine, spodbujanje k branju, nastanku filmov, oddaje, deljenje izkušenj
<p>SODELOVANJE MED STANOVALCI Z DEMENCO IN STANOVALCI BREZ DEMENCE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sodelovanje izven dejavnosti in na dejavnostih • Upoštevanje prilagoditev pri sporazumevanju • Izboljšanje sporazumevanje z nasveti, branjem, informacijami, ozaveščanjem društev in učenjem in izkušenj <ul style="list-style-type: none"> • Zavračanje bivanja v isti sobi in sprejetje bivanja na istem hodniku 		